

RAPORT

Jarocin Festiwal 2018
– badanie publiczności

altum
FUNDACJA

Regionalne
Obserwatorium
Kultury | UAM

JAROCIN

Projekt finansowany ze środków Gminy Jarocin

RAPORT

Jarocin Festiwal 2018 – badanie publiczności

Zespół badawczy Fundacji Altum i Regionalnego Obserwatorium
Kultury UAM

Michał Mękarcki, Sławomir Malewski

Współpraca: Błażej Bugaj, Dagmara Bugaj, Martyna Ciesielska, Zuzanna Cyraniak,
Natalia Guźniczak, Michalina Jachnik, Klaudia Kiełbowska, Jakub Mękarcki, Julietta Taczała

Szczególne podziękowania dla zespołu Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Jarocin
za życzliwość i pomoc w realizacji projektu.

Poznań – Jarocin, 2018

Fundacja Altum

www.fundacja-altum.pl
[facebook.com /fundacjaaltum](https://facebook.com/fundacjaaltum)
biuro@fundacja-altum.pl

Centrum „Regionalne Obserwatorium Kultury”

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
www.rok.amu.edu.pl
facebook.com/rok.uam
rok@amu.edu.pl

Spis treści

I. Wprowadzenie do wyników badania publiczności Jarocin Festiwal 2018:	
zakres badania, metodyka pracy i cel analizy	5
II. Zbiór wniosków kluczowych	8
III. Kim są uczestnicy Jarocin Festiwal 2018: dane społeczno-demograficzne	13
Dwa typu festiwalowej publiczności: mieszkańcy i przyjezdni	20
IV. Motywacje i formy uczestnictwa festiwalowiczów	23
V. Opinie o festiwalu	34
A. Tożsamość festiwalu	34
B. Odbiór nowej formuły festiwalu.....	38
C. Szczegółowa ocena poszczególnych aspektów imprezy	53

Spis wykresów

1. Płeć badanych festiwalowiczów [Porównanie edycji]	13
2. Czy mieszkasz w powiecie jarocińskim? [Porównanie edycji].....	13
3. Odległość od miejsca zamieszkania badanych którzy mieszkają poza powiatem jarocińskim [Porównanie]	14
4. Wielkość miejsca zamieszkania badanych festiwalowiczów [Porównanie edycji]	15
5. Grupy wiekowe badanych festiwalowiczów [Porównanie edycji].....	16
6. Grupy wiekowe badanych festiwalowiczów [Porównanie 2 edycji]	16
7. Wykształcenie badanych festiwalowiczów [Porównanie edycji].....	17
8. Sytuacja społeczno-zawodowa badanych festiwalowiczów [Porównanie edycji].....	17
9. Który raz jesteś na festiwalu w Jarocinie? [Porównanie edycji].....	18
10. Czy byłeś/aś na festiwalu w latach 80/90-tych? [Porównanie edycji].....	19
11. Czy byłeś/aś w tym roku lub planujesz być na innych festiwalach? [Porównanie edycji].....	19
12. Dlaczego pojawiłeś się na JF? [Porównanie edycji]	23
13. Dlaczego pojawiłeś się na JF18? [Porównanie mieszkańcy powiatu i przyjezdni]	25
14. Czy brałeś udział lub zamierzasz uczestniczyć w wydarzeniach towarzyszących festiwalowi? [Porównanie edycji].....	26
15. Źródła informacji o JF[Porównanie edycji]	27
16. Internetowe źródła informacji o JF [Porównanie edycji]	29
17. Średnie: ocena stopnia istotności wybranych aspektów związanych z pobytem na festiwalach muzycznych	30
18. Średnie: ocena stopnia istotności wybranych aspektów związanych z pobytem na festiwalach muzycznych [Porównanie mieszkańcy powiatu i przyjezdni]	31
19. Czy wiesz kto jest organizatorem tegorocznej edycji festiwalu w Jarocinie?	32
20. Porównanie opinii respondentów na temat wybranych aspektów festiwalu względem lat - zestawienie z roku 2014, 2017 i 2018	36
21. Porównanie opinii mieszkańców powiatu jarocińskiego i przyjezdnych na temat wybranych aspektów Jarocin Festiwalu 2018	37
22. Opinie respondentów na temat wybranych aspektów Jarocin Festiwal 2018	40
23. Opinie respondentów na temat wybranych aspektów Jarocin Festiwal 2017 i 2018 [Porównanie edycji]	42

24. Opinie mieszkańców powiatu jarocińskiego i przyjezdnych na temat wybranych aspektów Jarocin Festiwal 2018 [Porównanie]	44
25. Nowa formuła festiwalu czyni go bardziej otwartym / zamkniętym w porównaniu do wcześniejszych edycji	45
26. Nowa formuła festiwalu czyni go bardziej otwartym / zamkniętym w porównaniu do wcześniejszych edycji [Porównanie edycji]	46
27. Nowa formuła festiwalu czyni go bardziej otwartym / zamkniętym w porównaniu do wcześniejszych edycji [Porównanie mieszkańcy powiatu i przyjezdni]	46
28. Zmiana formuły sprawi, że publiczność festiwalu: zwiększy się / zmniejszy się / nie zmieni się / zmieni się - część dotychczasowej odejdzie, ale festiwal zyska nową	47
29. Zmiana formuły sprawi, że publiczność festiwalu: zwiększy się / zmniejszy się / nie zmieni się / zmieni się - część dotychczasowej odejdzie, ale festiwal zyska nową [Porównanie edycji].....	48
30. Zmiana formuły sprawi, że publiczność festiwalu: zwiększy się / zmniejszy się / nie zmieni się / zmieni się - część dotychczasowej odejdzie, ale festiwal zyska nową [Porównanie mieszkańcy powiatu i przyjezdni]	49
31. Jarocin Festiwal 2018 jest / nie jest imprezą twórczą, kreatywną	49
32. Jarocin Festiwal 2018 jest / nie jest imprezą twórczą, kreatywną [Porównanie edycji]	50
33. Jarocin Festiwal 2018 jest / nie jest imprezą twórczą, kreatywną [Porównanie mieszkańcy powiatu i przyjezdni]	50
34. Tegoroczna edycja festiwalu angażuje / nie angażuje publiczność/ci	51
35. Tegoroczna edycja festiwalu angażuje / nie angażuje publiczność/ci [Porównanie edycji]	51
36. Tegoroczna edycja festiwalu angażuje / nie angażuje publiczność/ci [Porównanie mieszkańcy powiatu i przyjezdni]	52
37. Porównanie opinii respondentów na temat wybranych aspektów festiwalu względem lat - zestawienie z roku 2014, 2017 i 2018	56
38. Porównanie opinii mieszkańców powiatu jarocińskiego i przyjezdnych na temat wybranych aspektów Jarocin Festiwalu 2018	56
39. Średnie: ocena różnych aspektów funkcjonowania Jarocin Festiwal 2018	58
40. Średnie: ocena różnych aspektów funkcjonowania Jarocin Festiwal [Porównanie edycji]	59
41. Średnie: ocena różnych aspektów funkcjonowania Jarocin Festiwal [Porównanie mieszkańcy powiatu i przyjezdni]	60
42. Szczegółowa ocena różnych aspektów funkcjonowania Jarocin Festiwal 2018	61
43. Szczegółowa ocena różnych aspektów funkcjonowania Jarocin Festiwal [Porównanie edycji]	62
44. Szczegółowa ocena różnych aspektów funkcjonowania Jarocin Festiwal 2018 [Porównanie mieszkańcy powiatu i przyjezdni].....	63

I. Wprowadzenie do wyników badania publiczności Jarocin Festiwal 2018: zakres badania, metodyka pracy i cel analizy

W dniach od 13 do 15 lipca bieżącego roku, koordynowany przez badaczy Fundacji Altum i Regionalnego Obserwatorium Kultury UAM zespół ankieterów przeprowadził badanie publiczności Jarocin Festiwal 2018. Łącznie, objęło ono swoją skalą 300 uczestników imprezy. Badanie festiwalowiczów w swoim założeniu miało zrealizować cztery nadrzędne cele projektu wyartykułowane w formie pytań. Tym samym, dostarczyło ono organizatorom wydarzenia gruntownej wiedzy dotyczącej kwestii fundamentalnych z punktu widzenia planowania omawianego projektu kulturalnego i zarządzania nim.

Zasadnicze pytania badawcze (cele):

- 1) Kim jest publiczność Jarocin Festiwal 2018?**
- 2) Jakie są motywacje oraz formy uczestnictwa festiwalowiczów?**
- 3) Jak oceniają oni tegoroczną edycję wydarzenia?**
- 4) Czy, a jeśli tak to w jaki sposób, zmieniają się uczestnicy JF oraz ich odbiór nowej formuły festiwalu?**

Zarówno przy projektowaniu tegorocznej ankiety, jak i na późniejszym etapie analizy danych, możliwe było wykorzystanie części wyników zbieżnych dwóch badań publiczności festiwalu przeprowadzonych w 2014 i 2017 roku przez Regionalne Obserwatorium Kultury UAM. W 2014 roku jednym z elementów części badawczo-diagnostycznej projektu pt. „Jarociński Kongres Kultury” było analogiczne badanie ankietowe¹. W trakcie trwania festiwalu od 18 do 20 lipca 2014 roku zebrano opinie 517 osób. Natomiast w 2017 roku w dniach od 14 do 16 lipca zrealizowano projekt „Jarocin Festiwal 2017 - badanie publiczności” w którym wzięło udział 340 festiwalowiczów². Dostęp do wyników trzech badań (pierwszego, zrealizowanego w 2014 roku, drugiego w 2017 roku oraz aktualnego, prezentowanego w raporcie), umożliwił zestawienie wybranych zagadnień i porównanie opinii festiwalowej publiczności na przestrzeni ostatnich lat. Dzięki analizie porównawczej zespół był w stanie nakreślić (i zrozumieć) różnice i podobieństwa między trzema edycjami festiwalu, a tym samym wzmocnić obraz oceny publiczności dla tegorocznej edycji. W konsekwencji, możliwe było jeszcze pełniejsze podjęcie próby uchwycenia pewnych trendów i znalezienia odpowiedzi na kluczowe pytanie o to, jak zmienia się festiwal i jak na te zmiany reagują jego odbiorcy. Jest to szczególnie istotne biorąc pod uwagę rozpoczętą w 2017 i kontynuowaną w tym roku zmianę formuły festiwalu. Do najistotniejszych zmian zaliczyć możemy m.in.: zwiększenie

¹ Badanie zrealizowane w ramach projektu „Jarociński Kongres Kultury”, dofinansowano ze środków Europejskiego Obszaru Gospodarczego EOG w ramach programu „Obywatele dla demokracji oraz ze środków Samorządu Województwa Wielkopolskiego. Wyniki raportu badawczego pt. „Polityka kulturalna dla społeczności lokalnych powiatu jarocińskiego” dostępne są na stronach internetowych Stowarzyszenia Jarocin XXI oraz Regionalnego Obserwatorium Kultury UAM.

² Wyniki tego projektu są dostępne na stronie internetowej miasta Jarocin oraz Regionalnego Obserwatorium Kultury UAM.

znaczenia i roli miasta (władz miasta i kadry gminnych instytucji kultury) w kwestie programowe i organizacyjne festiwalu, otwarcie na Jarocin (przeniesienie wydarzenia z ulicy Maratońskiej w przestrzeń kilku scen i stref umiejscowionych w różnych częściach miasta), otwarcie na nowe gatunki muzyczne i znaczne poszerzanie oferty okołofestiwalowej (różnorodne wydarzenia towarzyszące), promocja i przywrócenie rangi konkursu dla młodych artystów (Rytmy Młodych), wprowadzenie nowych elementów festiwalu (motywy, nawiązywanie do aktualnych wydarzeń czy kooperacja niektórych festiwalowych wydarzeń z instytucjami ogólnopolskimi, typu Narodowe Centrum Kultury, które można powiązać z ponadregionalnym wzrostem oddziaływania festiwalu).

W trzech badaniach, dobór respondentów można określić jako celowo-losowy: ankieterzy losowo wybierali uczestników festiwalu, a badania przeprowadzali (zgodnie z założeniami i celami projektu) w różnych miejscach festiwalu i w różnym czasie jego trwania. Zarówno w badaniu zeszłorocznym jak i tegorocznym wsparcie organizacyjne Urzędu Miasta umożliwiło realizację projektu w centrum życia uczestników imprezy: na polu namiotowym czy w obrębie festiwalowych scen. Dzięki temu, ankieterzy mieli komfort łatwego dotarcia do potencjalnych respondentów.

Wszystkim zaangażowanym w realizację prezentowanego badania osobom, a także biorącym udział w ankiecie respondentom, serdecznie dziękujemy. Bez nieocenionej kontrybucji w postaci pracy i zaangażowania wyżej wymienionych, nie moglibyśmy dokonać tej, w naszej ocenie, udanej próby zdiagnozowania obecnej sytuacji jednego z najważniejszych wydarzeń kulturalnych w kraju, jakim jest festiwal w Jarocinie.

Michał Mękowski, Sławomir Malewski
Regionalne Obserwatorium Kultury UAM, Fundacja Altum

Uwagi i wskazówki przydatne w odczytaniu raportu

W ankiecie, którą wypełniali festiwalowicze, zastosowano zarówno pytania zamknięte (z określoną liczbą możliwych odpowiedzi – tzw. kafeteria), jak i otwarte (dające respondentom możliwość wyrażenia swobodnej i pełniejszej opinii). W przypadku części pytań zamkniętych respondentom pozostawiono dodatkową możliwość zaznaczenia odpowiedzi innej niż proponowane w kafeterii (poprzez dodanie kategorii „inne - jakie? ...”). Dzięki temu, możliwe jest pełniejsze poznanie indywidualnych opinii badanych. W samym raporcie często wykorzystywano zapisane w ankiecie przez badanych argumentacje – dla wyróżnienia cytatów pochodzących od badanych za każdym razem zapisywane są one przy użyciu *kursywy*.

W niniejszym opracowaniu i ankiecie wielokrotnie korzystano z pięciostopniowej skali Likerta, która porządkuje postawy ankietowanych wobec omawianych problemów

począwszy od stopnia najwyższej akceptacji (np. „zdecydowanie tak”, „zdecydowanie się zgadzam”), do całkowitego odrzucenia („zdecydowanie nie”). Nadając wartości liczbowe (od 5 w przypadku zdecydowanej akceptacji do 1 w przypadku zdecydowanej negacji), możliwe jest przedstawienie zebranych danych w formie średnich ocen. Forma ta jest w raporcie stosunkowo często stosowana, gdyż w sposób przejrzysty i czytelny obrazuje pewne tendencje w ocenie poszczególnych kwestii.

Wyjaśnienia wymagają także liczby przedstawione w wykresach obrazujących odpowiedzi na pytania wielokrotnego wyboru. We wszystkich tego typu pytaniach respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź (zazwyczaj były to trzy wskazania), stąd suma głosów przekracza liczebność próby, a łączne wartości procentowe wynoszą więcej niż 100%. Dzięki zastosowaniu pytań wielokrotnego wyboru możemy poszerzyć analizę wskazań badanych i uczynić ją bardziej pełniejszą i trafniejszą. Tego rodzaju pytania mają szczególne zastosowanie w obszarach w których trudno o jednoznaczne wskazania czy też w których wiele różnych czynników może odgrywać istotną rolę.

W opracowaniu tym znajdują się wszystkie, najistotniejsze w opinii autorów raportu, wyniki jednoczynnikowe, które zostały zilustrowane graficznymi wykresami oraz opatrzone komentarzem. W odniesieniu do większości pól badawczych wykresy prezentują także rozkład odpowiedzi badanych podzielonych ze względu na edycję, w której były przeprowadzone badania (JF 2014, 2017, 2018) oraz istotną różnicującą zmienną jaką jest miejsce zamieszkania: opinie i oceny „lokalsów” a zatem mieszkańców powiatu jarocińskiego oraz osób spoza powiatu (przyjezdnych). Dla większej czytelności w tytułach wykresów używano dodatkowych opisów: [„Porównanie edycji”] oraz [„Porównanie mieszkańcy powiatu i przyjezdni”]. Ponadto w miejscach, w których autorzy uznali to za istotne, dane te zostały pogłębione o korelacje najważniejszych zmiennych. Tzw. statystyczne zestawienia krzyżowe pokazały, w jaki sposób rozkładają się odpowiedzi ankietowanych pogrupowane ze względu na zmienne niezależne, takie jak: płeć, wiek, wykształcenie, doświadczenie festiwalowe czy miejsce zamieszkania badanych.

II. Zbiór wniosków kluczowych

- Podobnie jak w ostatnich latach zmieniała się formuła festiwalu w Jarocinie, tak zmienia się też profil jego odbiorcy. Ten aktualny ma statystyczny wizerunek³: kobiety spoza powiatu jarocińskiego, która, by uczestniczyć w festiwalu, pokonuje ponad 200 km; mieszkającej w niewielkim mieście (do 30 tys.); mającej 19-25 lat; ze średnim wykształceniem i pracującą⁴.
- Publiczność JF18 zmienia się. I to zarówno w porównaniu z tą, która uczestniczyła w jego edycji z 2014 roku jak i tą, która brała udział w zeszłorocznym wydarzeniu. Wśród festiwalowiczów z 2018 roku w większej liczbie odnajdziemy kobiety oraz mieszkańców powiatu jarocińskiego (choć ciągle większość uczestników stanowią osoby przyjezdne). Zmiana obejmuje też strukturę wieku festiwalowiczów. W porównaniu do zeszłorocznej edycji przybyło festiwalowi najmłodszych odbiorców (do 19 lat) a wraz z kolejnymi edycjami przybywa także sukcesywnie najstarszej części publiki (pow. 50 roku życia). Porównując trzy edycje festiwalu (2014, 2017 i 2018) można uznać, że zmienił on swój zasięg przyciągania publiczności z regionalnego (do 100 km w 2014 roku) na ogólnopolski (pow. 200 km – podczas JF17 i JF18).
- W tegorocznej edycji festiwalu nie tylko ze względu na znaczne większe proporcje mieszkańców w stosunku do osób przyjezdnych (w porównaniu do wcześniejszych badanych edycji) warto przywrzeć się, w sposób szczególny, obu grupom odbiorców. Różnice między tymi grupami festiwalowiczów są znaczne. Wyraźne różnice rysują się zarówno, jeśli porównamy ich cechy społeczno-demograficzne jak i prezentowane opinie i oceny dotyczące różnych aspektów festiwalu. Można zaryzykować stwierdzenie, że mamy do czynienia z dwoma (czasem bardzo zantagonizowanymi i odrębnymi w swoich ocenach i poglądach) grupami festiwalowiczów w ramach jednego, tego samego, festiwalu. Jarocińska publiczność jest wyraźnie podzielona w ocenie zmian jakie dokonały się i nadal zachodzą z festiwalem.
- Tegoroczna edycja festiwalu z jednej strony przyciąga mniejszą liczbę nowych odbiorców (23,4% deklaruje, że jest na nim pierwszy raz podczas gdy w zeszłym roku festiwalowych debiutantów było „rekordowe” 33,7%), lecz co ważne, na chwile

³ Oczywiście, statystyczny festiwalowicz nie istnieje, a wskazana sylwetka ma zastosowanie jedynie retoryczne. Co najważniejsze, wymienione w opisie elementy są najczęściej pojawiającymi się kategoriami danych społeczno-demograficznych badanych w 2018 roku.

⁴ W porównaniu do zeszłego roku zaszły zmiany w elementach: wielkość miejsca zamieszkania (w 2017 roku dominowała kategoria osób z dużej aglomeracji miejskiej – pow. 200 tys.), wiek (najliczniejszą kategorię wieku podczas zeszłorocznej edycji festiwalu stanowiły osoby powyżej 26 roku życia), wykształcenie (w 2017 roku dominowało wyższe). Na taką charakterystykę „profilowego” festiwalowicza miały wpływ takie czynniki jak: obniżenie wieku badanych (średnia wieku uczestników JF17: 31,7 lat; JF18: 31,1 lat) i znaczny odsetek studentów w JF18 (37,4% gdy w JF17: 13,2%) oraz większa ilość wśród ankietowanych festiwalowiczów mieszkańców Jarocina (w 2018 roku: 23,7% podczas gdy w 2017 roku: 19,5%).

obecną wprowadzane zmiany w formule festiwalu nie zniechęcają do uczestnictwa w nim również jego „weteranów” (aż dla 31,7% badanych JF18 był co najmniej szóstą edycją w której wzięli udział; dla porównania, w 2014 roku odsetek takich osób wyniósł 23,9% a w zeszłym roku ukształtował się na poziomie 28,5%). Najpopularniejsze wskazanie częstotliwości uczestnictwa tegorocznych festiwalowiczów w JF „2-3 raz” (29,9%) może jednocześnie wskazywać, że część osób zadowolonych z zeszłorocznych zmian postanowiła i w tym roku wrócić do Jarocina.

- Kolejną zmienną są motywacje do uczestnictwa w festiwalu. O ile w stosunku do roku 2014 i 2017 jedne z najczęściej deklarowanych powodów zmniejszyły się o ok 4-6%: przyjemne spędzenie czasu (42,6%), spotkania z ludźmi (38,9%), to z kilkoma zmianami mamy do czynienia w kolejnych kategoriach wskazań. Tegoroczna publiczność festiwalowa deklaruje, że w nieco mniejszym stopniu przyjechała na festiwal dla samej muzyki i występujących artystów (choć nadal jest to najczęściej wskazywany powód: 54,4% oraz 56,5% w 2017 r. i 69,4% podczas JF14). W porównaniu do wcześniejszych badanych edycji zwiększyły się natomiast motywacje związane z sentymentem („mam sentyment do przeszłości, przypomina mi młodość” – 23,8% w 2018 i 15,7% w 2014 r.) oraz sfera przyciągania „legendy festiwalu” (27,9% podczas gdy wcześniej oscylowało w okolicach ok. 25%). Warto również zauważyć, że znaczny odsetek badanych festiwalowiczów (16,7%) w 2017 roku wskazywał kategorię „ciekawość nowej formuły festiwalu” (kategorię, która z oczywistych względów nie pojawiła się w 2014 roku), która to powtórzona w tegorocznej ankiecie zyskała najmniej wskazań (9,4%). Taki rozkład odpowiedzi może świadczyć o tym, że bezpośrednio i najsilniej nowa formuła oddziałuje na zainteresowanie odbiorców podczas pierwszego, przełomowego, roku jej obowiązywania.
- Organizatorów festiwalu powinny cieszyć dane dotyczące źródeł informacji o tegorocznej edycji. W większości przypadków nastąpił wzrost, w porównaniu z 2017 rokiem, korzystania przez festiwalowiczów z różnych źródeł informacji (w tym również z tych, które generowane są przez samych organizatorów). Zdecydowanie najpopularniejszym medium, z którego festiwalowicze czerpali swoją wiedzę o bieżącej edycji festiwalu jest Internet (aż 83,7% wskazań - głównie media społecznościowe i strona internetowa festiwalu). Na kolejnym miejscu jest marketing szeptany („od znajomych, rodziny” – 50,2%), plakaty (38,6%), gazety (23,1%) oraz, co warte odnotowania, radio (aż 20%). Uplasowało się ono przed ulotkami czy telewizją. Tak wysoką pozycję radia należy zapewne łączyć z patronatem medialnym ogólnopolskiej radiowej Trójki.
- Ocena znaczenia różnych aspektów pobytu na festiwalach muzycznych badanych pokazała, że zarówno tegoroczni jak i zeszłoroczni odbiorcy festiwalu są większymi pragmatykami niż uczestnicy JF14. Bardziej cenią oni własne bezpieczeństwo

(kategoria ta znalazła się na pierwszym miejscu), dobrą organizację festiwalu (w 2018 roku ex aequo na pierwszym miejscu) czy cenę biletów. Bardziej liczy się także dla nich „znajomość występujących zespołów” czy „odległość festiwalu od miejsca zamieszkania” (choć jak pokazały inne nasze dane skłonni są oni pokonać większą ilość kilometrów by uczestniczyć w festiwalu). Mimo że między wskazaniami istotnych elementów przez uczestników dwóch ostatnich edycji nie można dostrzec znacznych różnic to charakterystyczna jest jedna ze zmian. Na wysokim czwartym miejscu w hierarchii średnich ocen w tegorocznej edycji festiwalu znalazła się „tradycja/historia” wyprzedzając zeszłoroczne wskazanie na tej pozycji, czyli „znajomość występujących zespołów” (które zresztą nie osiągnęło średniej powyżej 4,0 w 2014 roku i zajęło wówczas szóste miejsce).

- Uczestnicząca w tegorocznej edycji publiczność wydaje się być stosunkowo słabo zorientowana (35,9%) w tym, kto jest organizatorem festiwalu (w zeszłym roku odsetek osób, które potrafiły wymienić organizatora wynosił 44,6%). Uczestników JF18 można określić jako aktywnych - uczestniczą (lub zamierzają uczestniczyć) nie tylko w koncertach, ale i w szerokiej ofercie wydarzeń towarzyszących (45,2% - wzrost w stosunku do zeszłorocznej edycji, który może być także efektem tegorocznego poszerzenia oferty).
- Mimo upływu lat, Jarocin wciąż zdaje się zawdzięczać siłę swojego wizerunku kulturowym dziś edycjom organizowanym w mieście od lat 70-tych. Wielu badanych nadal podkreśla jako czynniki wyróżniające festiwal: jego tradycję, historię, klimat i atmosferę. Badanie publiczności ukazuje wyraźny podział na zwolenników zmian oraz ich zagorzałych krytyków co tylko utwierdza nas w przekonaniu, że praca nad redefinicją tożsamości Jarocin Festiwal powinna być traktowana przez jego organizatorów jako kwestia fundamentalna dla sukcesu imprezy w nadchodzących latach.
- Od samego początku istnienia festiwalu w Jarocinie jednym z jego filarów tożsamościowych było odkrywanie młodych talentów rodzimej sceny muzycznej. Jak się okazuje pomału wysiłki organizatora skupione wokół promowania młodych zespołów oraz otwarcia imprezy na nowe gatunki przynoszą swoje efekty, gdyż uczestnicy tegorocznej edycji Jarocin Festiwalu w większym stopniu niż w roku ubiegłym wskazują, że poprzez udział w tym wydarzeniu odkrywają nową muzykę i artystów. Deklaruje to 57,5% badanych a podczas JF17 - 53,1% respondentów.
- W świadomości zdecydowanej większości odbiorców Jarocin Festiwal nadal figuruje jako rozpoznawalna i wysokiej jakości marka kulturalna (71,6% wskazań osób badanych w 2018 roku). Jednocześnie należy zaobserwować pewien niepokojący sygnał zmniejszania się festiwalowiczów myślących w ten sposób o jarocińskim

wydarzeniu (bowiem w zeszłym roku respondentów uznających JF za ogólnopolską markę kulturalną było 80,9% a w 2014: 88,4%). Pogłębia się pewien zauważalny już w zeszłym roku paradoks. Pojawia się on, kiedy ankietowani w swojej ocenie festiwalu odnoszą się nie do kategorii ogólnych, lecz widzą go w perspektywie teraźniejszości. W oczach badanej publiczności zarówno wizerunek, jak i miejsce Jarocin Festiwalu na polskiej mapie kulturalnej wydają się w chwili obecnej wyglądać na zamglone. Wśród uczestników badania nie brakuje opinii, że festiwal w Jarocinie nie wyróżnia się dziś w żaden szczególny sposób.

- Wskazania w aspekcie tożsamości festiwalu wyraźnie różnicują się jednak, kiedy przyjrzymy się im w szczegółach. Dla osób mieszkających na co dzień poza Jarocinem i okolicami festiwal w tym mieście w znacznie większym stopniu jawi się nadal jako kulturalna ogólnopolska marka mająca swoją jakość i siłę rozpoznawalności (80,5% z czego aż 35,5% wyraża to przekonanie w sposób zdecydowany) niż dla mieszkańców powiatu (60,8). Wśród przyjezdnych mniejsza jest również liczba osób zgadzająca się z tezą, że w przeszłości festiwal w Jarocinie był wyjątkowy a dziś jest jednym z wielu festiwali w Polsce (65,8% podczas gdy wśród „lokalsów”: 80,5%). Co dziesiąty „nie miejscowy” (10,8%) respondent nie zgadza się z tak postawioną tezą.
- Zarówno badani uczestnicy JF2017 i tegorocznej edycji zdają się być wyraźnie podzieleni na entuzjastów i sceptyków wprowadzonych w 2017 (i kontynuowanych w tym roku) modyfikacji. Zdecydowanie najwięcej przeciwników mają dwa ogólne, ale i kluczowe dla odbioru festiwalu, elementy: akceptacja nowej, zmienionej formuły wydarzenia („Podoba mi się pomysł zmiany formuły festiwalu” – 46,4%) oraz wprowadzenie kilku scen („Sceny znajdujące się w różnych częściach miasta są dobrym rozwiązaniem” – 46,8%) ułatwiających prezentację różnych gatunków muzycznych oraz wejście festiwalu w przestrzeń Jarocina. Warto zwrócić uwagę jednak na pewien paradoks. O ile te dwa czynniki, szczególnie wśród tegorocznych festiwalowiczów, są krytykowane to bardziej szczegółowe (ale też z nich wynikające...) aspekty zmian jarocińskiego festiwalu są przez nich aprobowane (m.in.: otwarta scena na rynku (76,4% zwolenników), zwiększenie uwagi na młodych artystów (64%), ciekawszy i różnorodny program (49,4%), nawiązywanie do aktualnych wydarzeń (54,5%) czy tradycji – przez motyw Rotten (45,4%). Opinie o zmianach zachodzących w Jarocin Festiwalu znacznie różnicują się, kiedy weźmiemy pod uwagę takie cechy badanych jak: miejsce zamieszkania (zdecydowanie bardziej krytyczni mieszkańcy powiatu niż osoby przyjezdne), doświadczenie festiwalowe, płeć, wiek czy wykształcenie.
- Niezwykle istotnym wynikiem przeprowadzonej analizy jest to, że badana publiczność wyraźnie opowiada się za kilkoma kluczowymi dla festiwalu wartościami. Respondenci w większości jednoznacznie wskazują, że Jarocin Festiwal 2018 jest

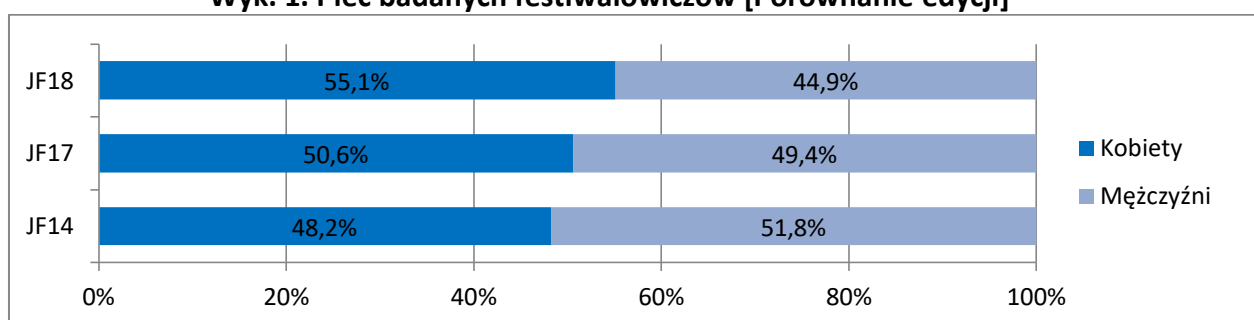
impresą otwartą (68,9%), kreatywną (77,9%), oraz że angażuje on publiczność (70,1%). Zaprezentowana w niniejszym raporcie pod wykresami argumentacja poszczególnych wskazań badanych pokazuje w jak różnorodny sposób festiwalowicze definiują sobie wymienione wartości i na jakie elementy festiwalowej rzeczywistości zwracają szczególną uwagę.

- Tegoroczni badani festiwalowicze nie są optymistami, kiedy weźmiemy pod uwagę prognozowane przez nich zmiany, w zakresie liczby publiczności kolejnych edycji festiwali w Jarocinie. Niemal połowa z nich (48,5%) wskazuje, że liczba festiwalowiczów się zmniejszy. Co czwarty badany (25,9%) przewiduje „wymianę” uczestników. Zwiększenie liczby odbiorców prognozuje 12,8% osób. Tyle samo wskazuje odpowiedź „nie zmieni się”. Warte szczególnej analizy są uzasadnienia badanych, które można próbować podsumować w ten sposób: zmiany i różnorodność festiwalu są koniecznością, ale nie należy przy ich wprowadzaniu stracić z oczu „muzycznej tożsamości” Jarocina (tego bowiem „poszukuje” zarówno „stara” jak i „nowa” publiczność).
- Tegoroczni festiwalowicze ustosunkowując się do różnych aspektów funkcjonowania Jarocin Festiwalu 2018 najbardziej pozytywnie ocenili poczucie bezpieczeństwa na imprezie (bardzo wysoka średnia ocena - 4,13 na maksymalną 5,0) i równie wysoką ocenę zyskał element: „dostępność festiwalu dla mieszkańców Jarocina (np. tańsze karnety, darmowe wydarzenia towarzyszące)” – średnia 4,09. Na kolejnych miejscach znalazły się: strefy gastronomiczne (3,98), legenda imprezy (3,84), czytelność i łatwa dostępność informacji o festiwalu (3,65) oraz warunki na polu namiotowym (3,54). Najniżej badani ocenili aspekt ceny biletu i karnetu (śr. 2,77).
- Charakterystyczne jest również to, że osoby spoza Jarocina i jego okolic wyżej oceniły niemal wszystkie badane aspekty Jarocin Festiwalu 2018 niż lokalna publika. Wyjątkiem były dwie kategorie: dostępność festiwalu dla mieszkańców (śr. 4,17 i 4,04) oraz strefy gastronomiczne (4,08 i 3,91). Największe różnice na plus w ocenach przyjezdnych wobec not „lokalsów” odnajdziemy w aspektach: legenda imprezy (0,68: 4,13 i 3,45), organizacja (0,61: 3,67 i 3,06), klimat i atmosfera festiwalu (0,6: 3,75 i 3,15), dobór tegorocznych artystów (0,57: 3,29 i 2,72), motyw przewodni festiwalu – Rotten (0,55: 3,61 i 3,06), wejście festiwalu w przestrzeń miasta (0,53: 3,57 i 3,04).

III. Kim są uczestnicy Jarocin Festiwal 2018: dane społeczno-demograficzne

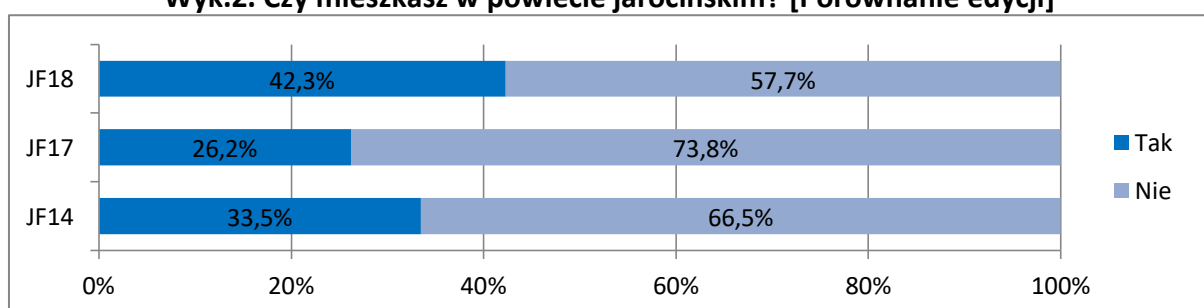
Pytanie o to kim są uczestnicy ostatniej edycji jarocińskiego festiwalu wydaje się być jednym z kluczowych pytań zadawanych sobie przez organizatorów. Czy za zmianą formuły festiwalu nastąpiła również zmiana jego odbiorców? Czy (a jeśli tak - to jak i w jakich aspektach) zmieniła się publiczność? Dzięki badaniom zrealizowanym przez zespół badawczy podczas Jarocin Festiwalu w 2014 i 2017 roku możliwe jest zestawienie ze sobą trzech grup badanych festiwalowiczów. To porównanie uczestników festiwalu w Jarocinie w 2014 roku i dwóch edycji ze zmienioną formułą wydarzenia (2017, 2018) przynosi wiele mówiące o zmianach wyniki.

Wyk. 1. Płeć badanych festiwalowiczów [Porównanie edycji]

Zacznijmy analizę od „twardych” danych społeczno-demograficznych (tzw. metryczkowych – niezmiennych lub relatywnie rzadko zmieniających się – jak np. miejsce zamieszkania). Struktura płci badanych na przestrzeni trzech edycji zmieniła się i o ile w 2014 roku na badanych składali się w 51,8% mężczyźni, tak w 2017 roku (nieznacznie) większy odsetek badanych był po stronie kobiet (50,6%) to podczas tegorocznej edycji respondentek było 55,1% podczas gdy badanych mężczyzn 44,9%.

Wyk.2. Czy mieszkasz w powiecie jarocińskim? [Porównanie edycji]

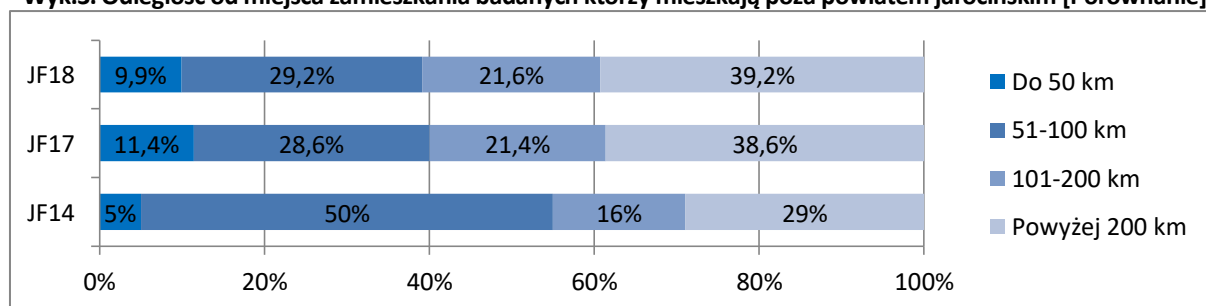
Jeszcze bardziej dostrzeganą zmianą są proporcje osób miejscowych (mieszkańców powiatu jarocińskiego) do przyjezdnych (ludzi spoza powiatu). O ile wśród badanych w 2014 roku co trzecia osoba (33,5%) była mieszkańcem powiatu, o tyle podczas edycji festiwalu w 2017 roku był to już co czwarty (26,2%) respondent. Natomiast w tegorocznej edycji czterech na dziesięciu badanych (42,3%) mieszka w powiecie jarocińskim. Wydaje się, że przyczyn można

szukać w kilku elementach. Biorąc pod uwagę specyfikę sprzedaży biletów/karnetów i decyzje o wyjeździe na festiwal podejmowaną często w ostatnim momencie elementem zniechęcającym przyjezdnych mogła być deszczowa pogoda w piątek a zatem pierwszego, otwierającego, dnia festiwalu. Być może, w jakimś stopniu, przyczyna takich proporcji „lokalsów” w porównaniu do przyjezdnych związana jest z kontestacją zmian jakie dokonują się z formułą festiwalu? W dalszej części raportu wyraźnie widać, że osoby przyjezdne w bardziej pozytywny sposób odnoszą się do zmian niż miejscowi. Natomiast ci, którym wprowadzone modyfikacje się nie podobają, mogli nie zdecydować się na podróż do Jarocina. Jeszcze inną przyczyną mniejszego procentowo udziału badanych osób spoza powiatu jarocińskiego mogą być zdublowane terminy innych wydarzeń muzycznych w okolicy (np. w tym samym czasie w Poznaniu było „Męskie Granie”).

Bez względu na prawdopodobne przyczyny procentowanego rozkładu festiwalowego uczestnictwa miejscowych do przyjezdnych warto zauważyć te dwie grupy odbiorców. Pod wieloma względami w naszym badaniu dostrzec możemy między nimi znaczne różnice. W związku z tym jest to jedna z ważniejszych kategorii analitycznych, którą tam, gdzie te różnice będą znaczne – postaramy się uwypuklić w opisie poszczególnych badanych elementów.

W 2017 roku zmniejszyła się liczba festiwalowiczów mieszkających w powiecie, ale poza jej stolicą w porównaniu do edycji JF2014. Bowiem w badaniu Jarocin Festiwalu 2014 - 21,1% (na 33,5%) wszystkich badanych mieszkało w samym Jarocinie, natomiast podczas ubiegłorocznej edycji mieszkańców samego miasta Jarocin było 19,5% (na 26,2% z mieszkańcami powiatu). W tegorocznej edycji mieszkańcami Jarocina było 23,7% respondentów (na 42,3% - powiatu). Natomiast 35,6% badanych mieszkało w gminie Jarocin. Zatem jedynie 6,7% mieszkańców powiatu jarocińskiego nie było mieszkańcami gminy Jarocin. Przyczyn takiego stanu rzeczy możemy doszukiwać się w akcji sprzedaży tańszych festiwalowych karnetów skierowanej do mieszkańców gminy.

Wyk.3. Odległość od miejsca zamieszkania badanych którzy mieszkają poza powiatem jarocińskim [Porównanie]

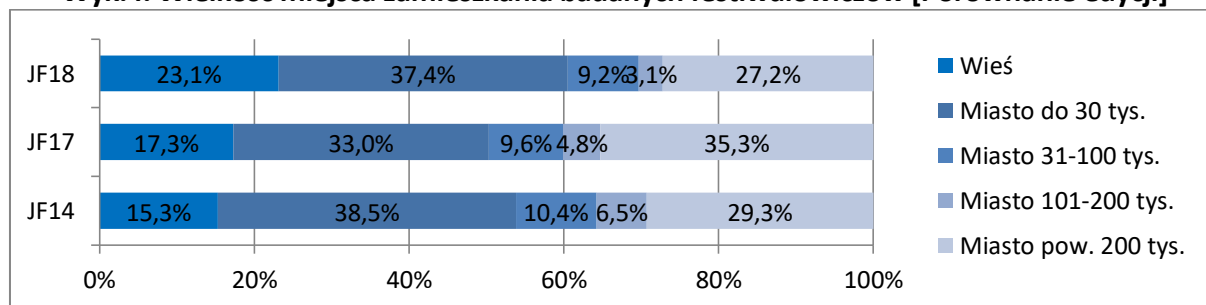
Porównując odległości jakie musieli pokonać festiwalowicze spoza powiatu jarocińskiego podczas trzech badanych edycji także zauważymy spore różnice pokazujące charakter uczestnictwa i mogące przełożyć się na odbiór festiwalowych edycji. W 2014 roku najliczniejszą badaną grupą przyjezdnych (50%) stanowiły osoby, które pokonały dystans 51-100 km. Natomiast podczas zarówno zeszłorocznej jak i tegorocznej edycji, o około 10%

większy odsetek osób niż w 2014 roku i zarazem najliczniejszą frakcją stanowią osoby, które pokonały najdłuższe odległości (2017 r: 38,6% i 2018 r: 39,2% - ponad 200 km). Zwiększył się, w porównaniu do 2014 roku, także odsetek osób, którzy pokonali 101-200 km. Te dane (co należy podkreślić - bardzo zbieżne w ostatnich dwóch latach) mogą świadczyć o tym, że festiwal zmienił swój zasięg „oddziaływania” i przyciągania odbiorców - z regionalnego (do 100 km) na ogólnopolski (pow. 200 km). W tym kontekście nie bez znaczenia mógł być patronat ogólnopolskiej radiowej stacji (PR 3 - „Trójka”), skierowanej dodatkowo do pewnego typu słuchaczy. Ta zależność może być bardziej widoczna, kiedy w dalszej części raportu przeanalizujemy wykształcenie czy wiek badanych festiwalowiczów. Ogólnopolski charakter festiwalu pokazuje (ale i promuje) kooperacja festiwalowych wydarzeń z Narodowym Centrum Kultury (koncert ze wspólnym śpiewaniem „Co ciągle widzę w niej”).

Publiczność JF18 (podobnie jak podczas JF17) w większości mieszka w województwie wielkopolskim (190 respondentów, co stanowi 63,3%). Dwadzieścia badanych osób (6,7%) przyjechało na festiwal z województwa dolnośląskiego, 14 badanych – z małopolskiego, 13 – śląskiego, 11 – zachodniopomorskiego, 10 - mazowieckiego oraz z kujawsko-pomorskiego, 6 – pomorskiego i łódzkiego, 4 – lubuskiego, 3 – podkarpackiego i z opolskiego oraz po jednej z: warmińsko-mazurskiego i podlaskiego. Badaniem udało się objąć nie tylko mieszkańców 14 polskich województw, ale także cztery osoby, które mieszkają poza granicami naszego kraju a przyjechały na festiwal z Niemiec i Czech.

Jeśli przeanalizujemy konkretne nazwy miejscowości to wśród naszych badanych uczestników JF18 było najwięcej mieszkańców Jarocina (65 osób), Poznania (27), Wrocławia (15), Krakowa, Warszawy, Cielczy (po 7), Szczecina (6), Witaszyc (5), Goliny (4)⁵. W przypadku reszty wskazań, 91 różnej wielkości miejscowości, liczba reprezentantów danej wsi lub miasta oscylowała od 1 do 3 osób. Dla porównania najpopularniejszymi miejscami z których pochodzili badani podczas JF17 były: Jarocin (60 osób), Poznań (36), Warszawa (17), Łódź (14), Wrocław i Kraków (po 11), Gdańsk (7), Gdynia i Środa Wielkopolska (po 5), Szczecin (4).

Wyk.4. Wielkość miejsca zamieszkania badanych festiwalowiczów [Porównanie edycji]

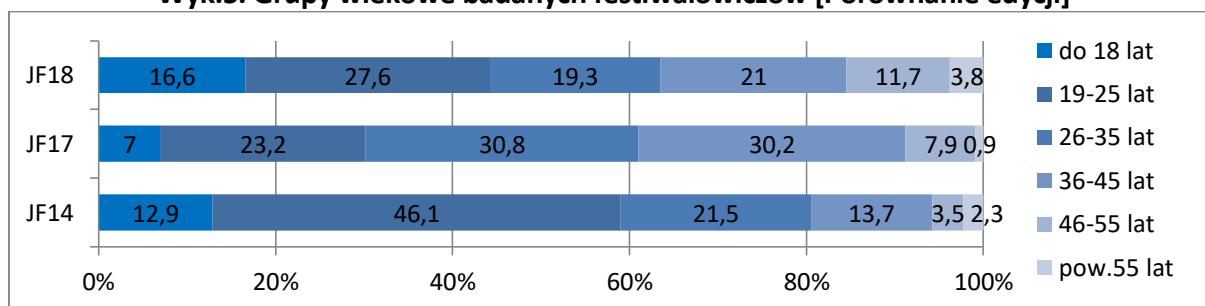

Struktura wielkości miejsca zamieszkania badanych festiwalowiczów w nieznacznym (acz znowu – charakterystycznym) stopniu uległa zmianie. O ile podczas zeszłorocznej edycji festiwalu w porównaniu do badania z 2014 roku najczęstszymi odbiorcami były osoby z

⁵ Mniej znane, wymienione, miejscowości: Cielcza, Witaszyce i Golina są wsiami położonymi w pobliżu Jarocina.

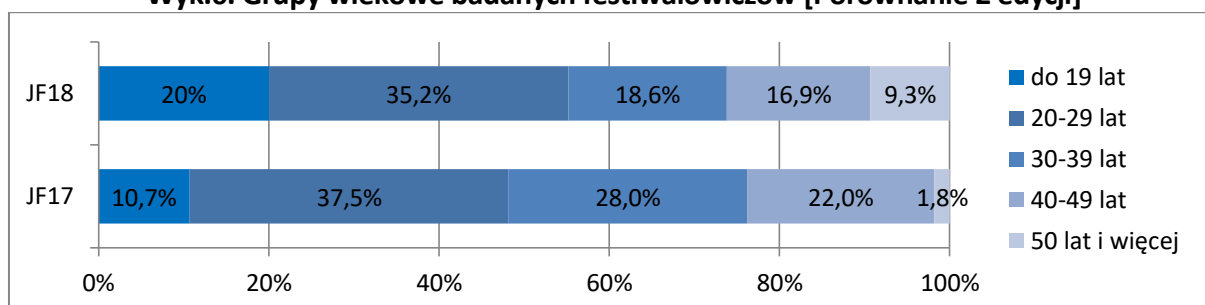
największych miast (35,3%). Traciły zatem (najliczniej reprezentowane w 2014 roku – 38,5%) niewielkie miasta (do 30 tys. mieszkańców) na rzecz mieszkańców dużych aglomeracji (pow. 200 tys.). To podczas tegorocznej edycji jarocińskiego festiwalu ponownie najliczniejszą grupę badanych stanowili mieszkańcy niewielkich miast (37,4%). Wraz z kolejnymi edycjami rośnie również udział mieszkańców wsi, które jednak dziś zmieniają swój „wiejski” charakter i są często sypialnianymi zapleciami dla większych aglomeracji miejskich.

Wyk.5. Grupy wiekowe badanych festiwalowiczów [Porównanie edycji]

Niezwykle istotne zmiany widoczne są, kiedy zestawimy ze sobą poszczególne grupy wiekowe badanych festiwalowiczów podczas trzech omawianych edycji. O ile w 2014 roku ponad połowa badanych (59%) posiadała mniej niż 26 lat, o tyle w takim wieku było „zaledwie” 30,2% na JF17. W takim przedziale wiekowym było natomiast 44,2% tegorocznych festiwalowiczów. Najliczniejszą grupą wiekową podczas JF18 stanowią osoby mające od 19 do 25 lat (27,6%), ale relatywnie niewiele mniej (21%) jest osób w przedziale wiekowym 36-45 lat i 26-25 lat (19,3%). W porównaniu do zeszłorocznej edycji najmłodszych odbiorców JF (do 18 lat) jest dwukrotnie więcej (7% w 2017 i 16,6% w 2018) natomiast o blisko 10% zmniejszyła się liczba festiwalowiczów w „średnim” wieku (19,3% do 30,8% w przedziale 26-35 lat i 21% do 30,2% wśród osób w wieku 36-45 lat). Sukcesywnie zwiększa się odsetek uczestników w najstarszych grupach wiekowych. Podczas JF18 osób, które miały powyżej 46 i więcej było 15,5% podczas gdy rok wcześniej 8,8% a w 2014 roku – 5,8%.

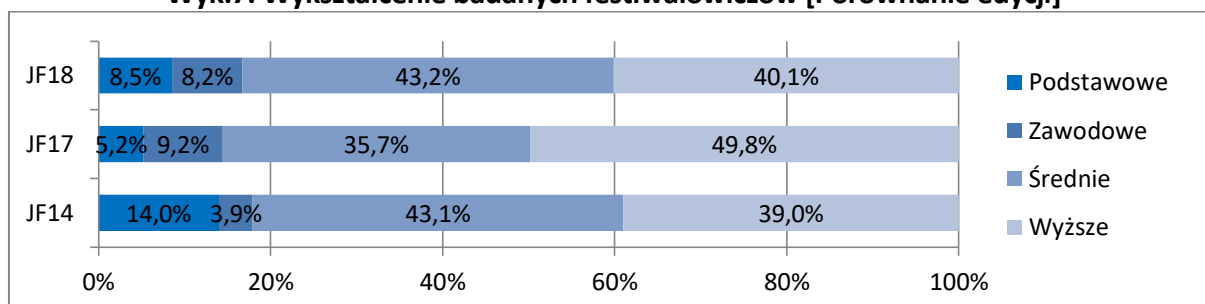
Wyk.6. Grupy wiekowe badanych festiwalowiczów [Porównanie 2 edycji]

Dane dotyczące wieku badanych uczestników festiwalu w 2017 roku pokazują wyraźnie, iż mimo tego, że największa reprezentacja festiwalowiczów była dwudziestolatkami (37,5% - 20-29 lat). To znaczny odsetek osób jest starszych o dekadę (28% - trzydziestolatków) lub dwie (22% - czterdziestolatków). Zresztą średni wiek uczestnika jarocińskiego festiwalu w 2014 roku wyniósł 27,2 natomiast podczas edycji 2017 znalazł się na poziomie: 31,7. W 2018 roku w porównaniu do

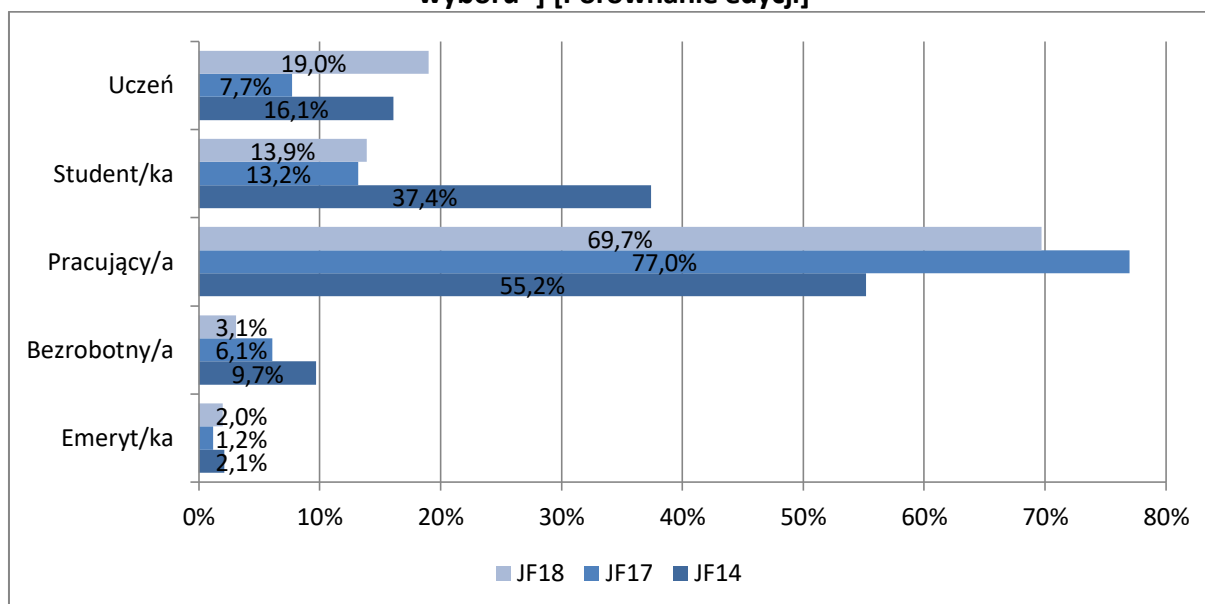
wcześniejszego roku był nieznacznie niższy: 31,1. A największe różnice w rozkładzie grup wiekowych uczestników dały się zaobserwować wśród najmłodszych (20% JF18 i 10,7% JF17) i trzydziestolatków (18,6% JF18 i 28% JF17). Niemal co dziesiąty (9,3%) badany tegorocznej edycji festiwalu miał ponad 50 lat podczas gdy rok temu osób w takim wieku było „zaledwie” 1,8%.

Wyk.7. Wykształcenie badanych festiwalowiczów [Porównanie edycji]

Kiedy przeanalizujemy rozkład wykształcenia badanych uczestników trzech edycji festiwalu również i w tym elemencie możemy dostrzec zmiany (powiązane oczywiście także ze strukturą wieku festiwalowiczów). Niemal co drugi badany uczestnik edycji 2017 (49,8%) posiadał wyższe wykształcenie. Podczas edycji festiwalu w 2014 roku wskaźnik ten wyniósł 39% i był zbliżony do odsetka badanych uczestników tegorocznego festiwalu z najwyższym poziomem wykształcenia (40,1%). W 2018 roku podobnie jak w 2014 roku grupą osób z dominującym poziomem wykształcenia były osoby legitymujące się jego średnim pułapem (43,2% z 2018 r. i 43,1% z 2014 r. wobec 35,7% w 2017 roku).

Wyk.8. Sytuacja społeczno-zawodowa badanych festiwalowiczów [pytanie wielokrotnego wyboru*] [Porównanie edycji]

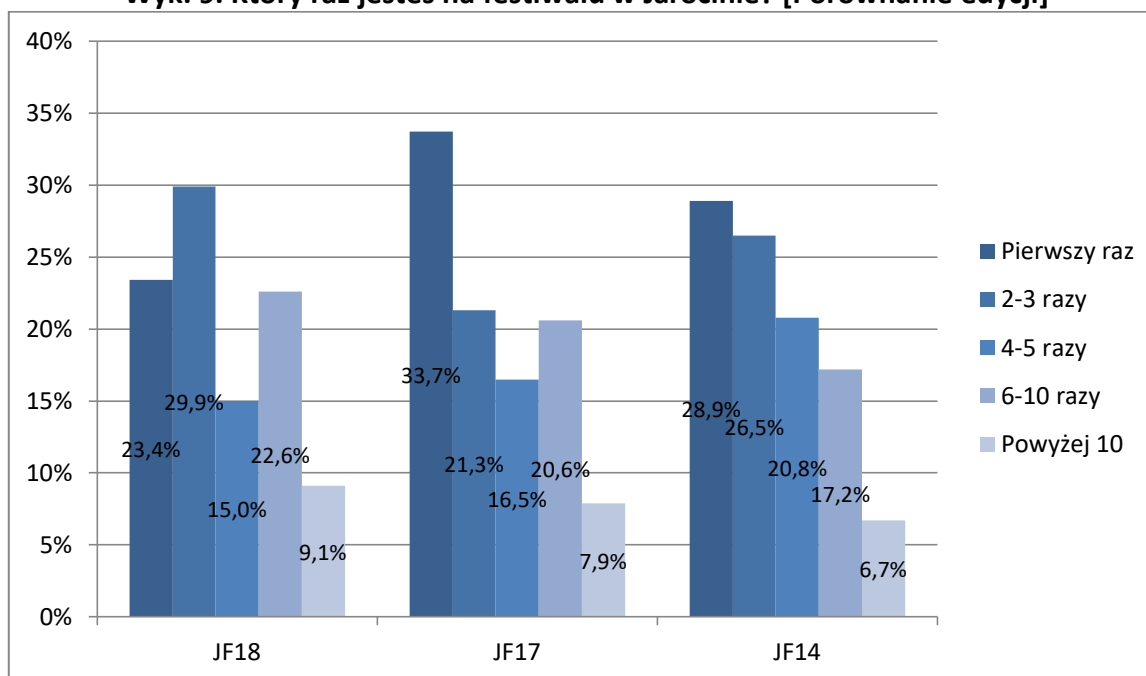

*Respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź (wszystkie, które go dotyczą) dlatego łączne wartości procentowe wynoszą więcej niż 100%.

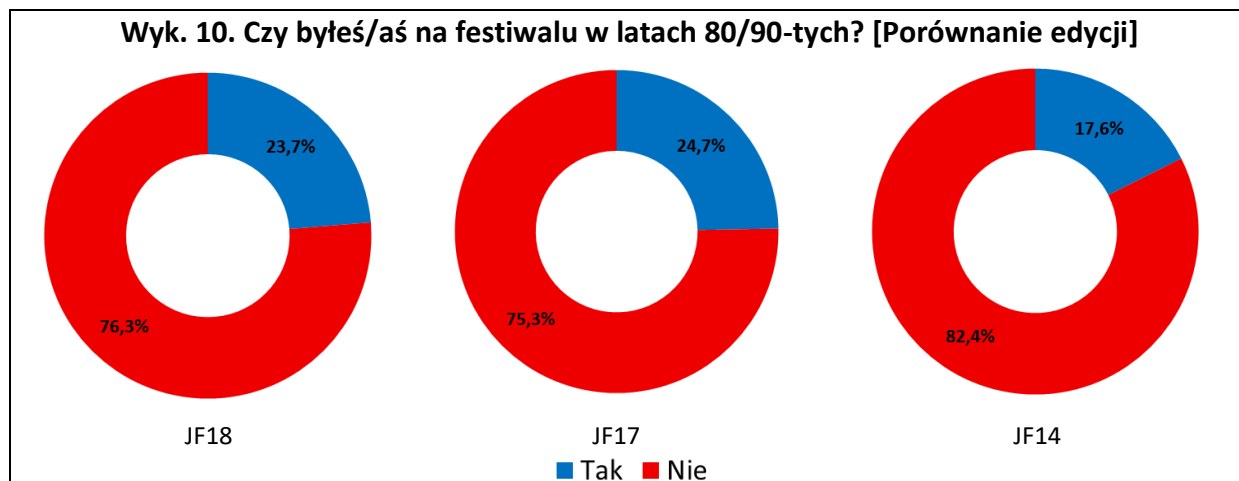
Zmieniły się także proporcje badanej festiwalowej publiczności pod kątem aktualnej sytuacji społeczno-zawodowej respondentów. W zdecydowanej większości festiwalowicze JF17 i JF18

byli osobami pracującymi (77% i 69,7%). Na stałym poziomie od dwóch edycji utrzymuje się odsetek badanych osób mających status studenta (13,2% i 13,9% w porównaniu do 37,4% w 2014 roku). Dwukrotnie więcej, zestawiając dane z zeszłorocznej edycji festiwalu, jest także uczniów (19% w 2018 i 7,7% w 2017). Tendencja ta może być spowodowana wzrostem ogólnej zamożności społeczeństwa – co przekłada się również na lepszą sytuację uczącej się młodzieży, którą stać na festiwalowy wyjazd.

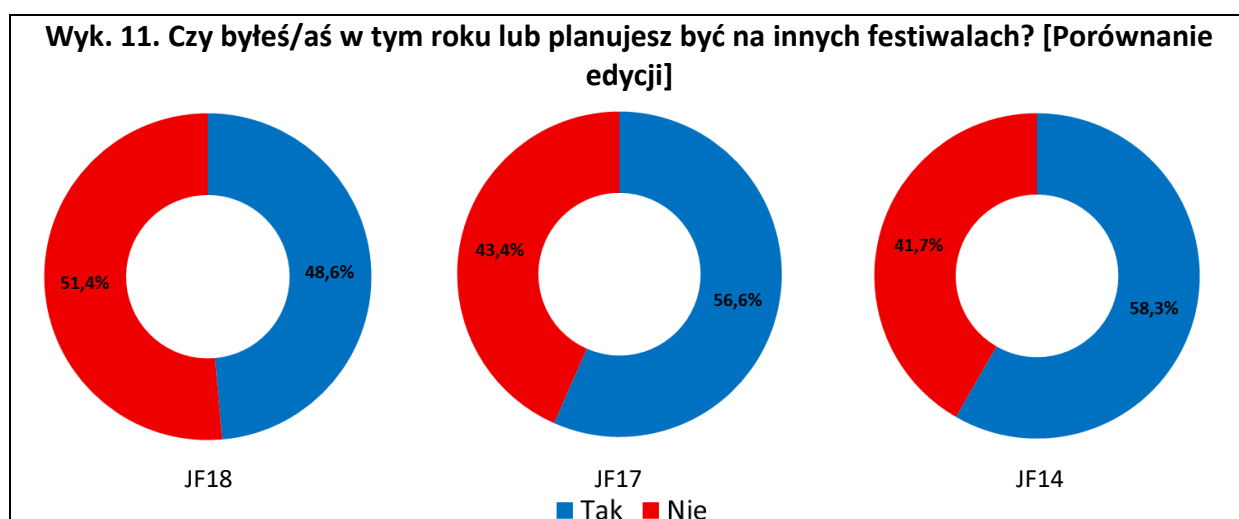
Wyk. 9. Który raz jesteś na festiwalu w Jarocinie? [Porównanie edycji]

Zadaliśmy także badanym uczestnikom pytanie w ankiecie o to który raz są na jarocińskim festiwalu. Wyniki trzech badań pokazały, że wśród badanych osób uczestniczących w edycji festiwalu z 2017 roku aż co trzeci respondent (33,7%) był nowicjuszem – pierwszy raz na jarocińskim festiwalu. Podczas tegorocznej edycji debiutantów festiwalowych było najmniej (23,4%) w porównaniu nie tylko do rekordowego pod tym względem zeszłego roku, ale i edycji 2014 (28,9%). Najpopularniejsze wskazanie częstotliwości uczestnictwa tegorocznych festiwalowiczów w JF „2-3 raz” (29,9%) może jednocześnie wskazywać, że część osób zadowolonych z zeszłorocznych zmian postanowiła i w tym roku wrócić do Jarocina. Warto również zauważyć, że wraz z kolejnymi edycjami wydarzenia zwiększa się odsetek „stałych” bywalców festiwalu (6-10 razy i wyniósł: 22,6% w 2018, 20,6% w 2017 i 17,2% w 2014 r. oraz powyżej 10 razy: 9,1% na tegorocznej edycji, 7,9% w zeszłym roku i 6,7% na JF14). Wydaje się, że nie mały odsetek zarówno nowych uczestników jak i „powracających debiutantów” (uczestników JF 2-3 razy) a także „stałych” bywalców może cieszyć organizatorów. Z jednej strony nowa formuła przyciągnęła nową publiczność, ale zmiana w formacie i idei wydarzenia nie zniechęciła festiwalowych „weteranów”, którzy (zapewne ciekawi jej efektów) również licznie zjawili się na tegorocznej edycji festiwalu.

O zwiększonej liczbie stałych wielokrotnie powracających na festiwal uczestników świadczy także zwiększony odsetek osób, którzy deklarowali uczestnictwo w najbardziej znanej jarocińskiej imprezie w latach 80/90 tych. Zarówno w 2018 jak i w 2017 roku niemal co czwarty badany (23,7% podczas JF18 i 24,7% podczas JF17) brał udział w jarocińskim festiwalu w bardziej odległej już przeszłości.

O ile porównując dwie wcześniejsze badane edycje (2014 i 2017) niemal nie zmienił się odsetek osób, które brały lub zamierzają brać udział w innych festiwalach (56,6% w 2017 i 58,3% w 2014) to wśród tegorocznych festiwalowiczów dominują ci, którzy nie mają takich planów (51,4%). Wskaźnik ten zapewne powiązany jest z wysokim odsetkiem miejscowych w strukturze tegorocznych badanych. Wśród mieszkańców powiatu „zaledwie” co trzeci respondent (33,3%) brał udział lub zamierzał wziąć udział oprócz JF18 w innym festiwalu, podczas gdy 60,1% osób przyjezdnych spoza powiatu jarocińskiego deklarowała uczestnictwo w innym festiwalu lub takie plany. W jakich festiwalach brała w tym roku lub zamierzała wziąć udział jarocińska publiczność? Były to, m.in.: Pol’and’Rock (nadal przez niektórych nazywany Woodstockiem - zdecydowanie najwięcej wskazań), OFF Festival, Open'er Festival, Czochoj Bobra Fest, Cieszanów Rock Festiwal, Czad Festiwal, Gardłoryki

Festiwal, Hey Ho Ramona, Slot Art Festiwal, Spring Break, Disco Stars Festiwal, Kraków Live Festiwal, Krushfest, Blues Express, Wieża Rocka, Transgresja, Live Festival Oświęcim, Sunrise, Sounds of Freedom, Reggae na Piaskach, Pyrkon, Jam Festiwal Powidz, Ostróda Reggae Festival, Orange Warsaw Festival, Lollapalooza, Bytoffsky, Main Square Festival, Gdańsk Dźwiga Mużę, Męskie Granie, Color of Ostrava, Return To The Batcave Festival.

Dwa typy festiwalowej publiczności: mieszkańcy i przyjezdni

W tegorocznej edycji festiwalu nie tylko ze względu na znaczne większe proporcje mieszkańców w stosunku do osób przyjezdnych (w porównaniu do wcześniejszych badanych edycji) warto przyjrzeć się, w sposób szczególny, obu grupom odbiorców. Różnice między tymi grupami festiwalowiczów są znaczne (dlatego zdecydowaliśmy się na ukazanie ich w osobnym podrozdziale). Wyraźne różnice rysują się zarówno, jeśli porównamy ich cechy społeczno-demograficzne jak i prezentowane opinie i oceny dotyczące różnych aspektów festiwalu. W tej części raportu bliżej ukażemy różnice w sferze tego kim są badani należący do tych dwóch grup natomiast w przy poszczególnych analizach zagadnień szczegółowych umieszczono dodatkowe wykresy i opisy ukazujące wskazania „lokalsów” i gości spoza regionu.

Różnice między mieszkańcami a osobami przyjezdnymi widoczne są kiedy weźmiemy pod uwagę zmienne społeczno-demograficzne. Odmierna jest przede wszystkim **struktura wieku** badanych obu grup. I tak średnia wieku dla badanych z powiatu wyniosła 27 lat a dla przyjezdnych była o 6 lat starsza (śr. 33 lata). W przypadku mieszkańców Jarocina i okolic aż 30,4% należało do najmłodszej grupy wiekowej (do 19 lat) podczas gdy 12,1% wśród osób spoza powiatu należało do tej kategorii wieku. Mieszkańcy powiatu (38,4%) przeważali również w kolejnej grupie wiekowej (20-29 lat) w porównaniu do przyjezdnych (32,7%). Odsetek badanych w starszych grupach wyglądał następująco: przyjezdni (22,4% - 30-39 lat, 21,8% - 40-49 lat, 10,9% - pow. 50 lat), mieszkańcy powiatu (13,6% - 30-39 lat, 10,4% - 40-49 lat, 7,2% - pow. 50 lat). Różnice między obiema grupami występują również na polu **wykształcenia** czy aktualnej sytuacji życiowej. Dominującym wykształceniem wśród badanych mieszkańców powiatu jarocińskiego jest wykształcenie średnie (46,8%) podczas gdy największy odsetek przyjezdnych legitymował się wykształceniem wyższym (48,8%). Ten poziom wykształcenia miało 28,6% „lokalsów”. Wśród miejscowych więcej było również osób z wykształceniem podstawowym (12,7%) i zawodowym (11,9%) niż wśród osób spoza powiatu (po 5,4%). Po części młodszy wiek determinuje także sytuację **społeczno-zawodową** badanych. Mieszkańcy powiatu uczestniczący w JF to w znacznej części uczniowie (29,4%) i studenci (15,1%). Podczas gdy wśród przyjezdnych uczniów było 11,3% a studentów 13,1%. Znaczne różnice w obu grupach dotyczyły osób aktywnych zawodowo. Wśród osób spoza powiatu było aż 80,4% pracujących, podczas gdy wśród mieszkańców Jarocina i okolic odsetek osób zawodowo aktywnych wyniósł 55,6%.

Na początek – ogólny truizm: na nasze poglądy i oceny wpływ ma wiele czynników. Jednym z nich jest aspekt doświadczenia. Tego co sami przeżyliśmy oraz wspomnień jakie z tymi przeżyciami łączymy. Nowe zbierane doświadczenia poszerzają nasze horyzonty i dają większą wiedzę oraz możliwość szerszych porównań różnych sytuacji. Ta prawidłowość dotyczy także doświadczeń festiwalowych, które budujemy swoim uczestnictwem zarówno na różnych edycjach tego samego wydarzenia jak i uczestnicząc w innych, podobnych a czasem zupełnie odmiennych, formatach festiwalowych. Te **dwa typy doświadczeń festiwalowych** (umożliwiający porównania do innych festiwali oraz porównania z wcześniejszymi edycjami JF) wydają się także ważnym elementem kształtującym oceny, poglądy festiwalowiczów i ich stosunek do tegorocznej edycji. Są to elementy, które powiązane są z tak skomplikowanymi i niejednoznacznymi elementami jak sentyment do przeszłości (w tym jej idealizowanie) czy z aspektem, bardziej lub mniej obiektywnej i uzasadnionej krytyki.

Osoby przyjezdne mają większe doświadczenie festiwalowe (uczestnictwo w innych festiwalach – 60,1%) w porównaniu do mieszkańców powiatu jarocińskiego (33,3%). Ten typ doświadczenia pozwala porównać festiwal w Jarocinie nie z jego wcześniejszym edycjami, lecz z innymi (głównie) muzycznymi festiwalami, które aktualnie organizowane są w całej Polsce (i nie tylko gdyż wśród wyliczanych festiwali są także te zagraniczne). Natomiast inny rodzaj doświadczenia jest po stronie „lokalsów” – to większe doświadczenie w uczestnictwie w poprzednich edycjach Jarocin Festiwalu jest (co zresztą nie może zaskakiwać ze względu na „bliskość” wydarzenia) po stronie mieszkańców powiatu. Wśród uczestników, którzy przyjechali z różnych stron Polski (i nie tylko) największy odsetek osób był na JF pierwszy raz (30,4%), ale niewiele mniejszy uczestniczył już we wcześniejszych edycjach (28,6% - „2-3 raz”). Blisko co piąty (19,9%) przyjezdny był w Jarocinie na festiwalu 6-10 raz (wśród mieszkańców powiatu odsetek ten wyniósł 26,8%). Mieszkańcy powiatu dominowali niemal we wszystkich kategoriach częstotliwości uczestnictwa w JF niż osoby przyjezdne (oprócz kategorii „1 raz” – 12,5%) a najwięksi festiwalowi weterani (uczestnicy JF powyżej 10 razy) stanowili 12,5% „lokalsów” i 6,8% przyjezdnych.

Odmienna wydaje się także **charakterystyka uczestnictwa** obu grup. Przyjezdni nastawieni są na „pełne” uczestnictwo. Decydując się na przyjazd w większości starają się maksymalnie wykorzystać różne możliwości spędzenia czasu w Jarocinie i pełnię festiwalowych atrakcji przygotowanych przez organizatorów. Widać to wyraźnie, kiedy przeanalizujemy wskazania dotyczące uczestnictwa (lub chęci uczestnictwa) w wydarzeniach towarzyszących. Nieco ponad połowa badanych (53%), którzy zdecydowali się przybyć do Jarocina z różnych części naszego kraju wskazała, że uczestniczyła lub zamierza brać udział w wydarzeniach około-festiwalowych. Natomiast wśród miejscowych odsetek ten wyniósł 35%. Odmiennie są także motywacje, najistotniejsze powody wymieniane jako te które nakłoniły do uczestnictwa w tegorocznej edycji festiwalu. Różnice występują także w innych zakresach ukazujących zarówno charakter uczestnictwa czy oceny istotności poszczególnych

składowych wydarzenia – wykresy i dane te umieszczone są w dalszych częściach niniejszego opracowania.

Uczczenie pamięci - Motyw: BRYLEWSKI (fot. MM)

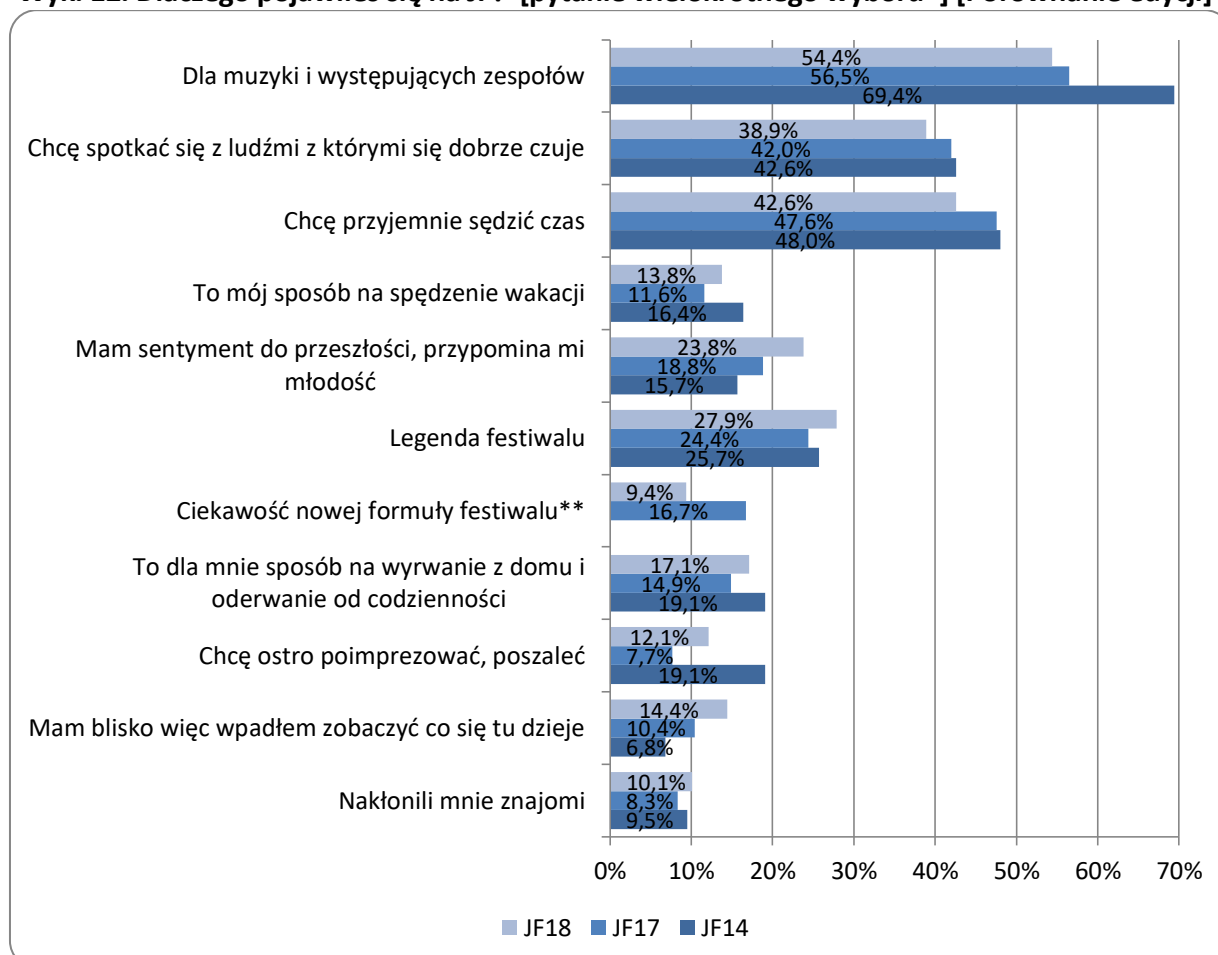

Hip-hop na Jarocin Festiwal 2018 (fot. MM)

IV. Motywacje i formy uczestnictwa festiwalowiczów

W tej części raportu zostaną jeszcze bardziej pogłębione informacje o tym kim są tegoroczni festiwalowicze. W poprzedniej części za sprawą danych społeczno-demograficznych stworzyliśmy obraz różnych, istotnych cech, jakimi charakteryzuje się festiwalowa publiczność oraz zmian jakie można zaobserwować wśród odbiorców w porównaniu do 2014 i 2017 roku. Ten fragment opracowania odpowie z jednej strony na pytania o motywacje uczestnictwa publiczności w JF, a drugiej natomiast o formy i poziom jej aktywności w poszczególnych wydarzeniach.

Wyk. 12. Dlaczego pojawiłeś się na JF? [pytanie wielokrotnego wyboru*] [Porównanie edycji]

*Respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź (max.3) dlatego łączne wartości procentowe wynoszą więcej niż 100%.

** Tej możliwej odpowiedzi nie było w ankiecie przeprowadzonej podczas Jarocin Festiwalu w 2014 roku.

Czy wraz ze zmianą formuły festiwalu (i co za tym idzie inną publicznością) zmieniły się także motywacje odbiorców do udziału w tym kulturalnym wydarzeniu? Okazuje się, że pod pewnymi względami tak. Najsilniejsza kategoria wskazań w 2014 roku „dla muzyki i występujących zespołów”⁶ (69,4%) osłabła zarówno podczas zeszłorocznej edycji (56,5%) jak i w tym roku (54,4%) – choć nadal stanowi najczęściej wskazywany powód przybycia na festiwal w Jarocinie. W 2014 i 2017 roku na bardzo podobnym poziomie utrzymały się

⁶ Kategoria ta w 2014 roku w ankiecie brzmiała dokładnie: „interesuje się muzyką”.

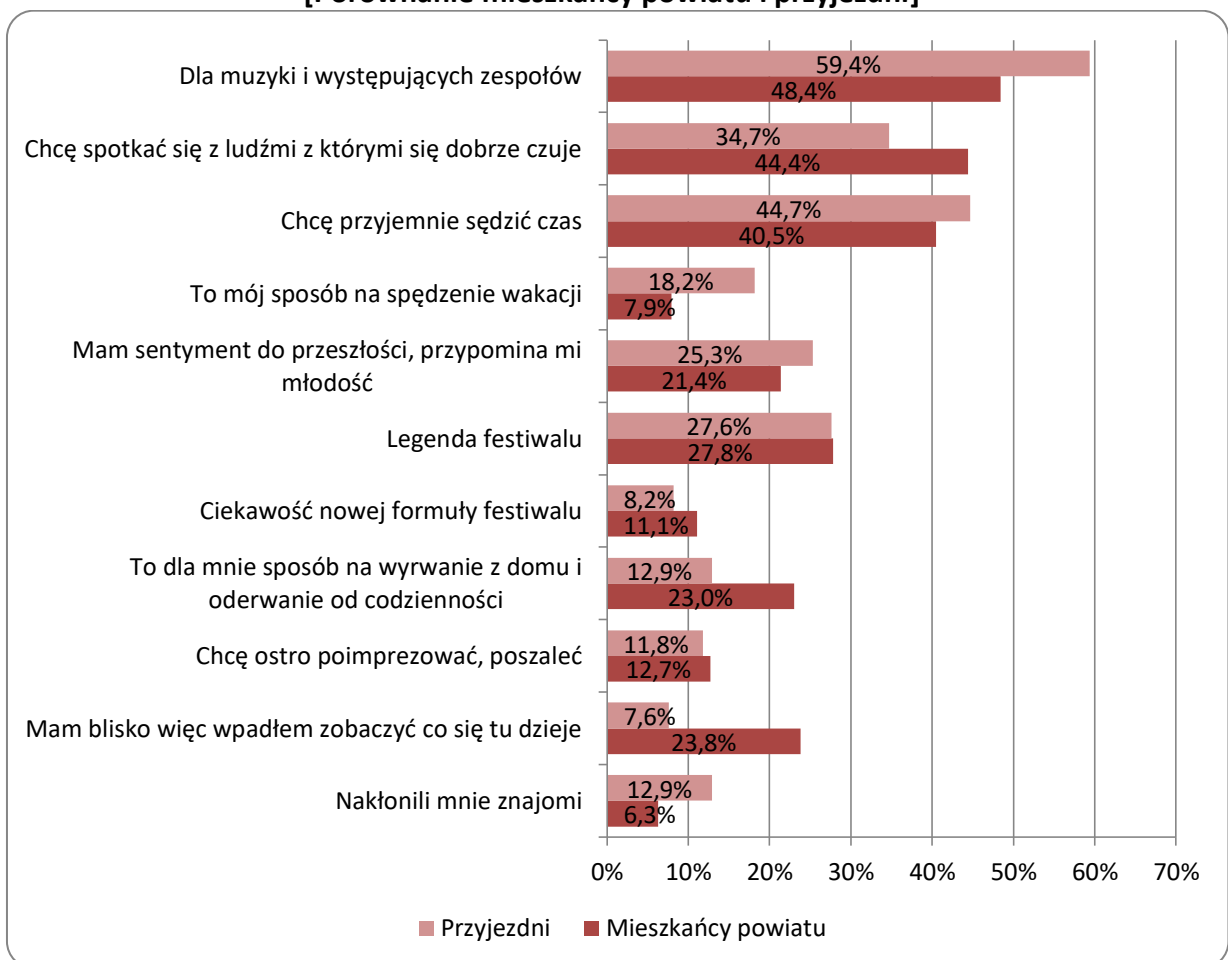
aspekty motywacji: hedonistyczny („przyjemnie spędzić czas” - ok. 48%) oraz towarzyski („chcę się spotkać z ludźmi, z którymi się dobrze czuje” – ok. 42%). Oba podczas JF18 są rzadziej wskazywane o ok. 4-6%. W porównaniu do wcześniejszych badanych edycji zwiększyły się motywacje związane z sentymentem („mam sentyment do przeszłości, przypomina mi młodość” – 23,8% w 2018 i 15,7% w 2014 r.) oraz sfera przyciągania „legendy festiwalu” (27,9% podczas gdy wcześniej oscylowało w okolicach ok. 25%). Warto zauważyć, że znaczny odsetek badanych festiwalowiczów (16,7%) w 2017 roku wskazywał kategorię „ciekawość nowej formuły festiwalu” (kategorię, która z oczywistych względów nie pojawiła się w 2014 roku), która to powtórzona w tegorocznej ankiecie zyskała najmniej wskazań (9,4%). Taki rozkład odpowiedzi może świadczyć o tym, że bezpośrednio i najsilniej nowa formuła oddziałuje na zainteresowanie odbiorców podczas pierwszego, przełomowego, roku jej obowiązywania. W kolejnych badanych latach wzrasta także procent osób wskazujących kategorię „mam blisko więc wpadłem zobaczyć co się tu dzieje” (14,4% w 2018, 10,4% w 2017, 6,8% w 2014). Warto w tym miejscu także odnotować, że pytanie to było pytaniem wielokrotnego wyboru, które polegało na tym by z katalogu zaproponowanych powodów wybrać maksymalnie trzy, które były najistotniejsze. Dzięki temu wskazania badanych układają się ze względu na pewną hierarchię istotności dla festiwalowiczów.

Dodatkowo, część osób mogła skorzystać z opcji wskazania „inne” i samemu podać bardziej indywidualny powód uczestnictwa w Jarocin Festiwalu 2018. Z tej możliwości skorzystały 24 osoby. Znaczna część respondentów wymieniła swoje zawodowe lub aktywne uczestnictwo w festiwalu (*praca; muzyk; jestem żywą książką; występuję*), inni wygrali karnety (*wygrałem karnet :) ; darmowy karnet*), znaleźli się tu „przy okazji” (*byłam złożyć papiery na studia w Poznaniu*) lub by spędzić czas w rodzinnym gronie (*rodzina; spędzić czas z rodziną*) czy też zostali skuszeni przez atrakcje okołofestiwalowe (*Food Trucki, darmowa scena, atrakcje dla dzieci; skłoniły mnie food trucki i inne atrakcje*). Podkreślano też wagę aspektów związanych z sentymentem czy tożsamością budowaną wokół festiwalu (*sentymet; mieszkam w Jarocinie – tradycja; przyjechałam z nastoletnim synem, pragnę mu pokazać, jak spędzałam swoje przeżycia muzyczne*).

Dla organizatorów festiwalu ważne powinny być także bardziej szczegółowe dane. Wśród osób, które są pierwszy raz na JF18 najistotniejszą motywacją jest „dla muzyki i występujących artystów” (57,1% - choć w porównaniu z zeszłoroczną edycją wskazanie to znacznie się zmniejszyło – 73,1% w JF17) oraz „chcę przyjemnie spędzić czas” (51%) warto zatem dbać zarówno o dobry skład muzyczny wydarzenia, ale również o elementy „umilające” spędzenia wolnego czasu. Dla festiwalowych nowicjuszy ważna jest również „legenda festiwalu” (23,8%). Relatywnie mniej znacząca jest dla nich motywacja „chcę spotkać się z ludźmi” (33,8% przy zdecydowanie wyższych wskazaniach w pozostałych grupach odbiorców festiwalowej oferty – 52% dla osób uczestniczących w JF ponad 10 raz). Dla co piątego festiwalowiczowego debiutanta (20,6%) pobyt na festiwalu w Jarocinie jest sposobem na spędzenie wakacji i jest to największy odsetek wśród wszystkich badanych grup zróżnicowanych pod względem festiwalowych doświadczeń. Kiedy pod uwagę weźmiemy

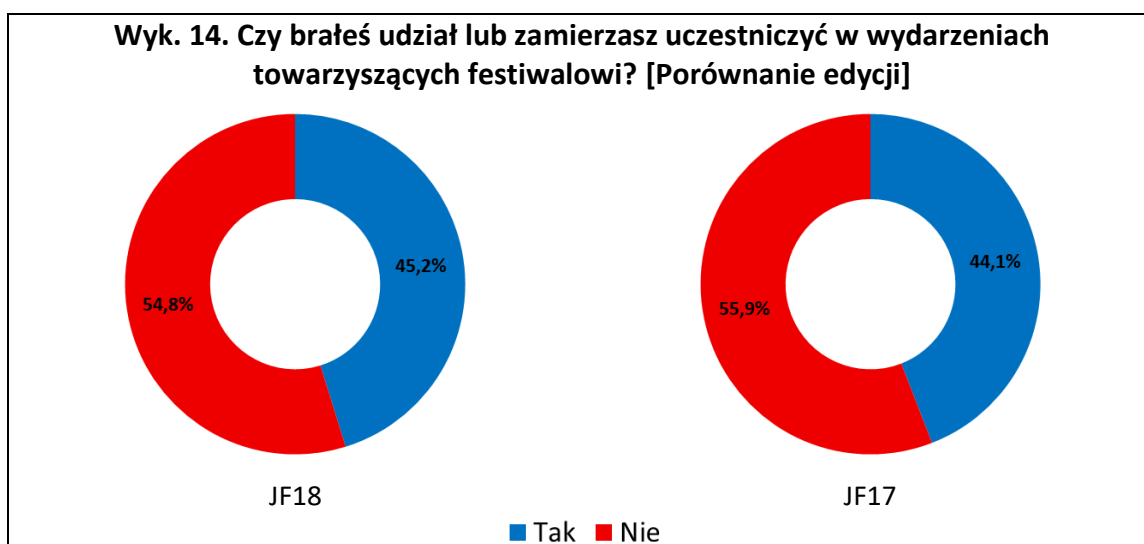
pleć badanych osób to w większości wskazań nie ma większych różnic między motywacjami mężczyzn i kobiet. Do największych należą te w kategoriach: „chcę przyjemnie spędzić czas” (47,2%K i 38,2%M), „ciekawość nowej formuły festiwalu” (11,7%K i 6,9%M), „sposób na oderwanie od codzienności” (14,7%K i 20,6%M) oraz „sposób na spędzenie wakacji” (11,7%K i 16%M). Odsetek wyboru motywacji w postaci „legendy festiwalu” rośnie wraz z wiekiem badanych. W najmłodszej kategorii wiekowej (do 19 lat) wyniósł on 20,7% (w zeszłym roku - 15,2%) badanych wskazało go jako jeden z powodów uczestnictwa w tegorocznej edycji festiwalu (wśród dwudziestolatków już 25,5% a w grupie badanych 50+ aż: 48,1% a w 2017 r: 33,3%). Ponad połowa najmłodszych festiwalowiczów (55,2%) pojawiła się na JF18 by spotkać się z ludźmi, wśród osób w wieku 40-49 lat taką motywację podało 32,7% (i 11,1% w grupie 50+). Kategoria „dla muzyki i występujących artystów” najistotniejsza jest niemal we wszystkich grupach wiekowych respondentów, ale najliczniejsza (65,3%) wśród festiwalowiczów w wieku 40-49 lat. Niemal we wszystkich bowiem wśród „weteranów” jarocińskiej publiki (osób pow. 50 lat) zdecydowanie zwyciężyła motywacja związana z sentymentalnym powrotem do przeszłości („mam sentyment do przeszłości, przypomina mi młodość” - aż 85,2%), która to wśród dwudziestolatków osiągnęła poziom 5,8%.

**Wyk. 13. Dlaczego pojawiłeś się na JF18? [pytanie wielokrotnego wyboru*]
[Porównanie mieszkańcy powiatu i przyjezdni]**

*Respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź (max.3) dlatego łączne wartości procentowe wynoszą więcej niż 100%.

Zdecydowanie najpopularniejszą motywacją dla przyjezdnych festiwalowiczów jest muzyka i występujące na festiwalu zespoły (59,4%). Kolejne wskazanie miało bowiem blisko 15% mniej wskazań a było to „chcę przyjemnie spędzić czas” (44,7%). Miejscowi (w tym zestawieniu mieszkańcy powiatu jarocińskiego) również jako główny powód swojego uczestnictwa w tegorocznej edycji wskazali zespoły i muzykę (48,4%), ale już na drugim miejscu (i zaledwie z 4% mniejszą liczbą wskazań) znalazła się kategoria „chcę spotkać się z ludźmi z którymi się dobrze czuje”). Dla obu grup istotną kategorią jest „legenda festiwalu” (ok. 28%) oraz sentyment do przeszłości - choć ten powód wskazuje większy odsetek przyjezdnych (25,3%) niż miejscowych (21,4%). Dla niemal co piątego festiwalowicza spoza powiatu (18,2%) uczestnictwo w JF18 jest sposobem na spędzenie wakacji. Natomiast blisko co czwarty badany miejscowy (23,8%) wskazuje, że bliskość festiwalu sprawiła, że postanowił wziąć w nim udział (przy 7,6% przyjezdnych). Spora część badanych z powiatu festiwal traktuje jako „odskocznnię” od codzienności i możliwość „wyrwania z domu” (23%). Warte uwagi jest także to nieznacznie większą (ale jednak) ciekawością nowej formuły festiwalu charakteryzują się „lokalsi” (11,1%) niż przyjezdni (8,2%) – co może wskazywać na to, że informacje (oraz relacje i opinie) o zmienionej formule festiwalu szybko obiegły potencjalne kręgi uczestników nie tylko na szczeblu lokalnym już po zeszłorocznej edycji i tegoroczni uczestnicy wiedzieli czego mogą się spodziewać na tegorocznym wydarzeniu.

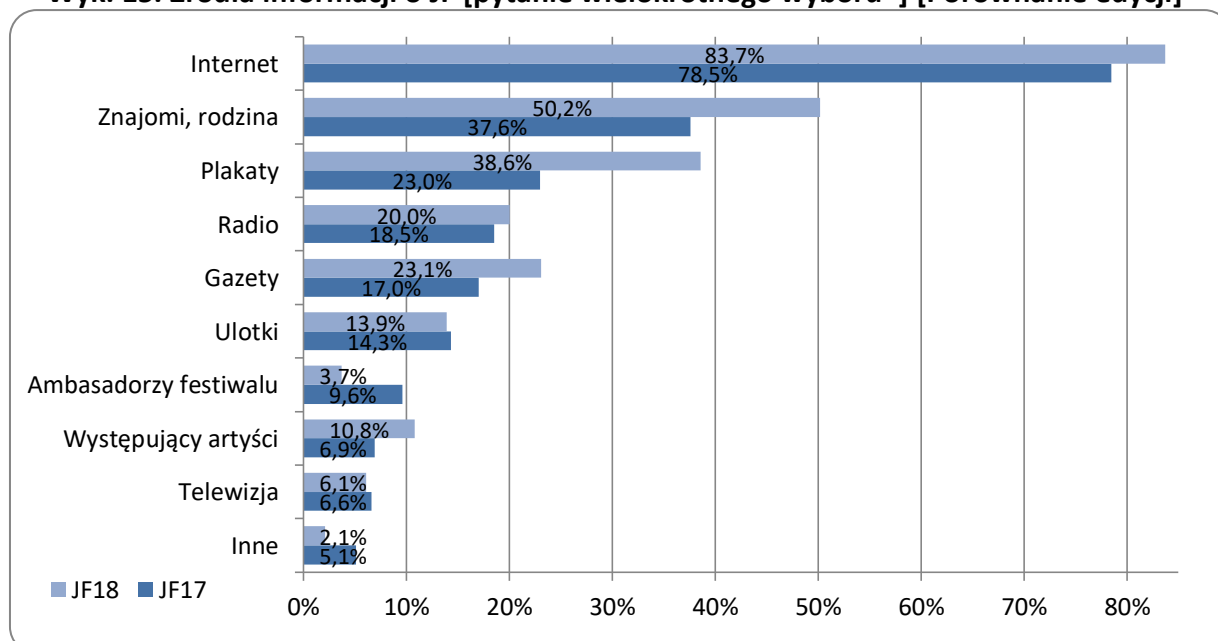

Czy brałeś udział lub zamierzasz uczestniczyć w wydarzeniach towarzyszących festiwalowi? Zadając to pytanie jako zespół badawczy byliśmy ciekawi w jakim stopniu zaznajomieni z ofertą festiwalową są badani, ale także jaki charakter ma ich uczestnictwo w festiwalu (koncentrujący się wyłącznie na muzyce i koncertach czy poszukujący również innych form kultury i spędzenia czasu). Zmiana jaka dokonała się podczas zeszłorocznej edycji festiwalu związana była również z szerokim wachlarzem i dużym bogactwem oferty wydarzeń towarzyszących festiwalowi. Wydarzeń, które w tym roku jeszcze w większym stopniu przybrały na liczbie i różnorodności. Warto dodać, że pytanie to także miało w zamyśle wymiar edukacyjny – zwracało uwagę nieświadomym osobom na to, że taka oferta istnieje i można z niej skorzystać. Analiza odpowiedzi respondentów pokazała, że na tak zadane pytanie zarówno w zeszłym roku jak i teraz mniejsza część badanej publiczności (44-45%) odpowiedziała twierdząco. Można

zastanawiać się, czy jest to odsetek duży czy mały? Nie mając porównania z rokiem 2014 (wówczas nie zadano takiego pytania⁷), niestety nie jesteśmy w stanie znaleźć wcześniejszego punktu odniesienia do tych danych. Z jednej strony wydaje się, że deklaracje aktywności w tym zakresie blisko połowy badanych stanowią wysoki wynik a drugiej może niepokoić organizatorów, że w porównaniu do zeszłego roku współczynnik osób deklarujących swój udział w okółfestiwalowych wydarzeniach jedynie nieznacznie się zwiększył (o 1,1%). Niemniej było to pytanie półotwarte i w przypadku odpowiedzi twierdzących (rzeczywistego lub planowanego udziału) badany poproszony został o wpisanie nazw wydarzeń. Jakie wydarzenia wskazywali w tym roku festiwalowicze? M.in.: *Żywa Biblioteka, Akademia Pana Kleksa, badania HCV, drezlina, dyskusje w kinie Echo, film „Fala”, strefa dla dzieci, finał mundialu, foodtracki, Janerka-Świetlicki, strefa kobiet, akcja ekologiczna, koncert „Co ciągle widzę w niej”, msza święta w intencji zmarłych muzyków, spotkania z artystami, pokaz filmu Pussy Riot „Modlitwa Punka”, projekcja filmu o Rottenie, warsztaty hip-hop, smak Pepsy, spektakl „Misterium Pokoju” Anthony Street, spotkania z ciekawymi ludźmi (Stasiuk, Chutnik), wystawa - wernisaż Spichlerz, sypanie mandali, otwarcie murali, rajd rowerowy po muralach – RoweLove.*

Kobiety chętniej niż mężczyźni deklarują swoje uczestnictwo w wydarzeniach towarzyszących festiwalowi (50%K i 40%M). Grupą najbardziej zainteresowaną ofertą poza koncertową są osoby w wieku 40-49 lat (65,2% wzięło lub miało zamiar uczestniczyć w wydarzeniach towarzyszących), najmniej aktywni są najmłodsi badani (do 19 lat – 24,1%). Aktywniejsi w tym względzie są również przyjezdni (53%) w porównaniu do miejscowych (mieszkańców powiatu – 35%) oraz osoby lepiej wykształcone (z wyższym: 57%, średnim: 43,2%, zawodowym: 20,8%, podstawowym: 24%). Także festiwalowicze, którzy byli już na 10 lub większej ilości jarocińskich festiwali w największym stopniu byli zainteresowani omawianymi wydarzeniami (54,2%).

Wyk. 15. Źródła informacji o JF [pytanie wielokrotnego wyboru*] [Porównanie edycji]

*Respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź (wszystkie źródła z których czerpał informację o festiwalu) dlatego łączne wartości procentowe wynoszą więcej niż 100%.

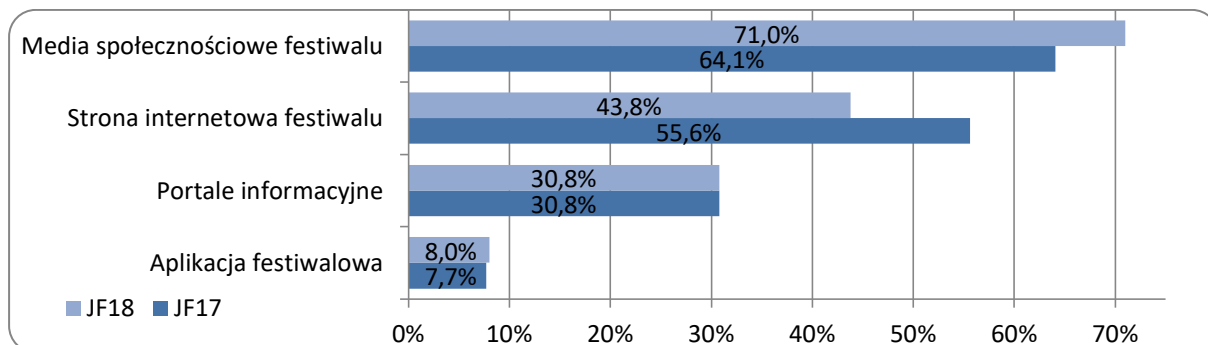
⁷ Również ze względu na zdecydowanie mniejszą skalę oferty wydarzeń okółfestiwalowych podczas JF14.

Jedną z ważniejszych informacji dla organizatorów wydarzeń kulturalnych jest ta, jakimi ścieżkami komunikacyjnymi uczestnicy dowiedzieli się o ich ofercie. W pytaniu o źródła informacji o tegorocznej edycji festiwalu badany mógł wskazać wszystkie (z którymi się spotkał) z wymienionych dziewięciu kategorii, a także – wskazać odpowiedź „inne” by następnie podać własne, niewymienione w zestawieniu, źródło informacji o JF18. Zdecydowanie najpopularniejszym źródłem informacji o bieżącej edycji festiwalu jest Internet (aż 83,7%), które to źródło w porównaniu do zeszłorocznej edycji jeszcze bardziej zyskało na znaczeniu (78,5% podczas JF17). Szczegółowe wskazania badanych i to jakie konkretnie zasoby sieci są źródłem ukazuje kolejny wykres. Natomiast na kolejnych miejscach znalazły się: znajomi, rodzina (50,2% i tu również wzrost w porównaniu do wskazań z poprzedniej edycji: 37,6%) a zatem tak zwany marketing szeptany czy pantoflowy; plakaty (38,6% i zdecydowanie największy wzrost biorąc pod uwagę wskazania festiwalowiczów w 2017 roku - 23%) i co warte odnotowania: radio (aż 20% i niewielki wzrost biorąc pod uwagę JF17: 18,5%) a zazwyczaj to źródło informacji nie posiada tak wysokich wskazań (tu jest przed ulotkami czy telewizją – która zresztą odegrała niszową rolę jako źródło informacji – 6,1%). Tak wysoką pozycję radia można łączyć z patronatem ogólnopolskiej radiowej Trójki. Także gazety (w tym zapewne gazeta festiwalowa) odnotowała znaczny wzrost w porównaniu do roku poprzedniego (23,1% w 2018 i 17% w 2017 r.). Ważnym uzupełniającym (ale być może także silnie determinującym do wzięcia udziału w festiwalu) elementem informacyjnym są także występujący artyści (10,8%) a wyraźnie mniejszym źródłem informacji o tegorocznej edycji byli ambasadorzy festiwalu (3,7%), których rola była mniejsza niż w 2017 roku (9,6%). W kategorii „inne” znalazły się takie wskazania jak: *JOK i od ludzi tam pracujących; stoisko na Pyrkonie; zawsze tu jestem od 17 roku życia; z doświadczeń sprzed lat; z doświadczeń innych festiwali.*

Osoby uczestniczące pierwszy raz w jarocińskim festiwalu w największym stopniu ze wszystkich grup różnych doświadczeń festiwalowych mają informacje o JF18 od znajomych i rodziny (57,1% - co pokazuje jak ważnym elementem jest wzbudzenie pozytywnego zainteresowania wydarzeniem wśród jak najszerszej grupy osób – potencjalnych „informatorów”, ale i „ambasadorów” festiwalu). Dla festiwalowych „nowicjuszy” ważnym medium jest również radio (23,8%), które w zdecydowany sposób wyprzedziło w tej grupie festiwalowiczów gazety (9,5%), telewizję czy ulotki (po 7,9%). Plakaty i Internet to źródła informacji z których częściej korzystają panie (42,2% plakaty, 87% sieć) niż panowie (34,4% plakaty, 80,2% Internet). Przyjezdni w większym stopniu niż miejscowi (mieszkańcy jarocińskiego powiatu) czerpią wiedzę z radia (21,4% a 18,3%). „Lokalsi” natomiast częściej dowiadywali się o JF18 z gazet (36,5% i 13,1%) i plakatów (57,9% i 24,4%), znajomych, rodziny (57,1% i 45,2%). Wiek badanych również różnicuje kanały informacyjne. Najmłodszy festiwalowicze: należą do grupy, która najchętniej sięga po źródła internetowe (89,7% w grupie do 19 lat i 59,3% wśród 50+) a także posiłkuje się informacjami od rodziny i znajomych (72,4%:>19 lat, 34,6%: 30-39, 23,4%: 40-49, 33,3%:50+). Co więcej ta grupa odbiorców festiwalu szeroko korzysta z różnych kanałów informacyjnych - ma największe odsetki

wskazań w kategoriach: gazeta, plakaty, telewizja, ulotki, występujący artyści i ambasadory festiwalu. Jedynie odbiorcami radia są w większym stopniu osoby mające 50 i więcej lat (29,6%) niż pozostałe grupy wiekowe.

Wyk. 16. Internetowe źródła informacji o JF [pytanie wielokrotnego wyboru*] [Porównanie edycji]

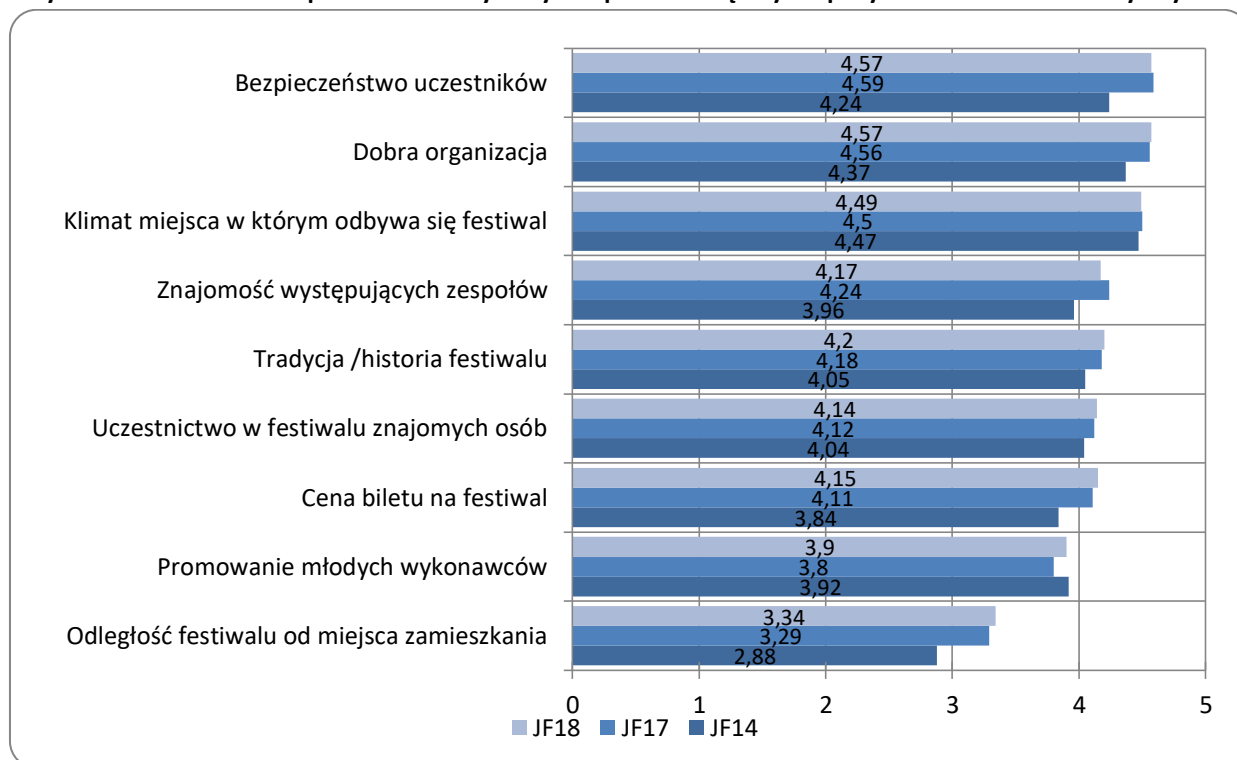
*Respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź (wszystkie źródła internetowe z których czerpał informację o festiwalu) dlatego łączne wartości procentowe wynoszą więcej niż 100%.

Dominującym źródłem informacji w Internecie dla festiwalowiczów są media społecznościowe festiwalu (Facebook, Instagram, YouTube) – korzystało z nich 71% internautów i w porównaniu do zeszłorocznej edycji nastąpił wzrost o blisko 7% (64,1% podczas JF17). Mniej popularna była strona internetowa festiwalu z której korzystało 43,8% badanych natomiast podczas edycji jarocińskiego festiwalu w 2017 roku odsetek użytkowników był wyższy i wynosił 55,6%. Tak samo jak w roku ubiegłym niemal co trzeci (30,8%) respondent korzystający z sieci znalazł wiadomości o festiwalu na portalach informacyjnych. Najmniej wykorzystaną formą komunikacji i przekazywania informacji w zasobach sieci była natomiast aplikacja festiwalowa (która w 2018 roku zyskała nieznacznie większe grono użytkowników: 8% podczas JF18 i 7,7% na JF17). Przyczynę niskiego wyniku popularności aplikacji możemy szukać: w jej technologicznej i użytkowej słabości (*not user friendly* – młodzi ludzie lubią aplikacje, ale są też wobec nich wymagający i te niefunkcjonalne odrzucają) lub w małej wiedzy festiwalowiczów o jej istnieniu czy niechęci do posługiwania się tego rodzaju nośnikiem przez starszych użytkowników sieci.

Z badań wynika, iż aplikacja festiwalowa była najczęściej używana wśród osób, które są pierwszy raz na jarocińskim festiwalu (10%) oraz tych dla których JF18 jest 6-10 razem (10,2%). Festiwalowi „nowicjusze” w największym stopniu korzystali z internetowych portali informacyjnych (37,5%). Kobiety (77,3%) częściej niż mężczyźni (63,8%) korzystają z mediów społecznościowych festiwalu szukając informacji o JF18. Odwrotnie jest z aplikacją (10,6%M i 6,3%K) i stroną festiwalową (44,7%M, 43,8%K) - tu nieznacznie większy odsetek jest panów. Natomiast mieszkańcy powiatu w jednym internetowym źródle mają wyższy współczynnik niż przyjezdni (analogicznie zresztą jak w 2017 roku) – a są nimi: media społecznościowe festiwalu (78,4% i 69,5%). Aż 81,8% badanych studentów i 80% uczniów korzysta z mediów społecznościowych w aspekcie źródła wiedzy o JF18, a aplikację festiwalową ma niemal co piąty (18,2%) student – co jest również najwyższym wskaźnikiem ze wszystkich badanych

grup społeczno-zawodowych. Kiedy dokonamy analizy pod kątem wieku to zobaczymy, że z media społecznościowe są najpopularniejszym źródłem wiedzy o festiwalu dla najmłodszych grup wiekowych (do 19 lat i 20-29 lat – kolejno: 79,2% i 84,6%). Natomiast dla 40 i 50-latków takim źródłem jest strona internetowa festiwalu (30-39: 68,3% i 40-49: 65,8%). Z aplikacji festiwalowej korzysta najwięcej dwudziestolatków (20-29 lat: 11,5%) a z internetowych portali informacyjnych festiwalowiczów mających do 19 lat (37,5%).

Wyk. 17. Średnie: ocena stopnia istotności wybranych aspektów związanych z pobytem na festiwalach muzycznych

Festiwalowej publiczności zarówno tej w 2014 oraz 2017 roku jak i uczestniczącej w tegorocznej edycji festiwalu zadaliśmy w ankiecie pytanie o ocenę stopnia istotności różnych aspektów związanych z pobytem na festiwalach muzycznych (pytanie brzmiało: „określ, jak ważne są dla Ciebie wybrane aspekty związane z pobytem na festiwalu muzycznym”). Badany każdą z propozycji mógł ocenić jako: bardzo ważne (5), raczej ważne (4), obojętne (3), raczej nieważne (2) lub zdecydowanie nieważne (1). Poszczególnym wskazaniom przypisano wartości liczbowe – dzięki czemu możliwe jest ukazanie wskazań badanych w postaci średnich. Co pokazują nam wyniki? Okazuje się, że pierwsze trzy kategorie dla trzech festiwalowych publiczności są takie same (zmieniła się natomiast ich kolejność). O ile w 2018 i 2017 roku na pierwszym miejscu, jako ważne, ocenione zostało „bezpieczeństwo uczestników” o tyle w 2014 roku było ono na trzeciej pozycji. Wysoko we wszystkich badanych edycjach oceniony został aspekt „dobrej organizacji” (ex aequo pierwsze miejsce w JF18) i „klimat miejsca, w którym odbywa się festiwal” (ten zajął pierwszą pozycję w 2014 roku i trzecią w 2018 i 2017). Na wysokim czwartym miejscu w tegorocznej edycji festiwalu znalazła się „tradycja/historia” wyprzedzając zeszłoroczne wskazanie na tej pozycji, czyli „znajomość występujących zespołów” (które zresztą nie osiągnęło średniej powyżej 4,0 w

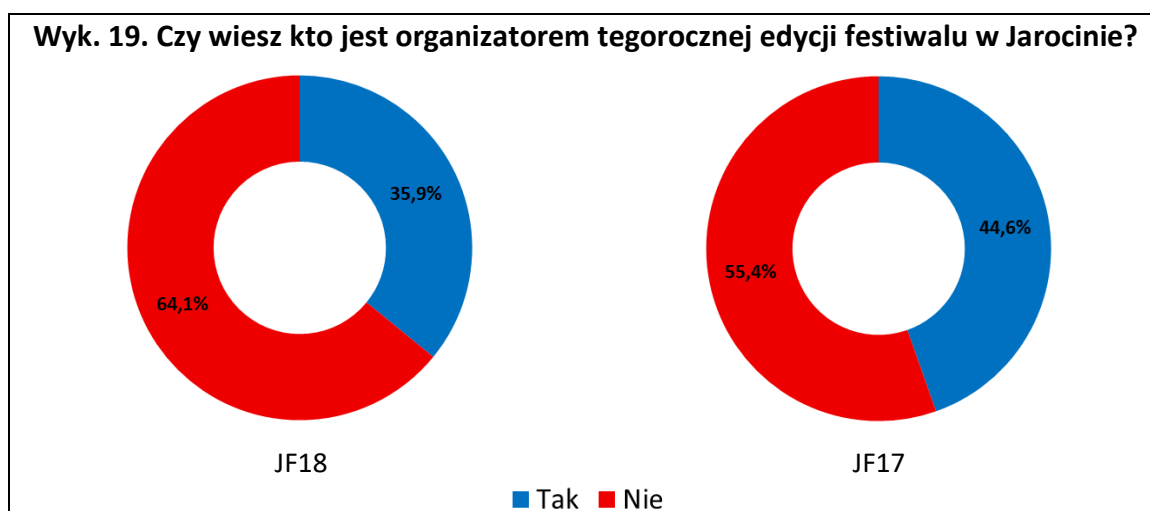
2014 roku). Między wskazaniem istotnych elementów przez uczestników dwóch edycji z nową formułą nie można dostrzec znacznych różnic (prócz wymownego „pierwszeństwa” tradycji/historii w stosunku do występujących zespołów). Spore różnice w średniej ocenie dostrzec możemy między dwoma ostatnimi edycjami JF a edycją 2014 i to w aspektach „pragmatycznych” takich jak: bezpieczeństwo (różnica 0,33), cena biletu na festiwal (0,31) czy odległość festiwalu od miejsca zamieszkania (0,46). Jedyną kategorią wyżej ocenianą przez festiwalowiczów podczas JF14 a zatem ocenianą jako bardziej istotną dla respondentów jest „promowanie młodych wykonawców” (śr. 3,92 w 2014 i 3,8 w 2017 oraz 3,9 w 2018 roku).

Kobiety przywiązują do wymienionych elementów festiwalu muzycznych większą wagę niż mężczyźni (wyjątkiem jest aspekt promowania młodych wykonawców, który zyskał u panów średnią na poziomie 3,93 a u pań 3,88). Największe różnice między ocenami istotności różnych festiwalowych aspektów pomiędzy mężczyznami a kobietami są w kategorii: „cena biletu na festiwal” (śr. 4,31K i 3,95M) oraz „tradycja/historia festiwalu” (śr. 4,32K i 4,04M) „bezpieczeństwo uczestników” (śr. 4,69K i 4,43M). Cena biletu jest ważnym argumentem dla badanych w wieku 30-39 lat (śr. 4,3) podczas gdy w najmniejszym stopniu jest ona istotna dla najmłodszych badanych (do 19 lat – 4,09). Im młodszy badany tym aspekt towarzyski jest istotniejszy i rośnie znaczenie uczestnictwa w festiwalu znajomych osób (śr. 4,26 u badanych do 19 lat i 3,89 u osób 50+). Z odwrotną tendencją mamy do czynienia w przypadku kategorii bezpieczeństwa – tam im starszy respondent tym większe przywiązanie do tego aspektu festiwalu (śr. 4,40 w grupie do 19 lat i 4,67 u osób 50 i więcej lat) a także „promowania młodych wykonawców” – tych w większym stopniu chcą dostrzegać na festiwalach muzycznych starsi uczestnicy niż młodsi (śr. 3,79: <19 oraz 4,19: 50+). Aspekt tradycji/historii festiwalu ważny jest w największym stopniu dla najstarszych festiwalowiczów (śr. 4,73) i maleje wraz ze zmniejszaniem się wieku kolejnych grup by osiągnąć swoją najmniejszą średnią u najmłodszych badanych (śr. 4,07).

Wyk. 18. Średnie: ocena stopnia istotności wybranych aspektów związanych z pobytem na festiwalach muzycznych [Porównanie mieszkańcy powiatu i przyjezdni]

Porównując uczestników JF18 mieszkających w Jarocinie i okolicy do osób spoza powiatu w aspekcie istotnych dla nich elementów, z których składa się muzyczny festiwal możemy zaobserwować kilka godnych uwagi i, jak się wydaje, charakterystycznych różnic. Wysokie miejsce w hierarchii istotności dla mieszkańców zajmuje pozycja „uczestnictwo w festiwalu znajomych osób” (śr. 4,35 i 4 miejsce – podczas gdy dla przyjezdnych śr.3,98 i 7 miejsce) oraz cena biletu (śr. 4,3 oraz 4,05). Festiwalowicze spoza powiatu w nieco większym stopniu cenią tradycję/historię festiwalu (różnica w średnich 0,13) a także aspekt promowania młodych wykonawców. Dla mieszkańców najistotniejszą kwestią jest bezpieczeństwo (śr. 4,61) a osoby przyjezdne wskazały w największym stopniu na dobrą organizację festiwalu (śr. 4,59). W zdecydowane najmniejszym stopniu (śr. 3,2) przyjezdni za czynnik dla nich istotny uznali odległość festiwalu od miejsca zamieszkania - co nie może zaskakiwać biorąc pod uwagę podjętą przez nich decyzję o wyruszeniu w (często odległą) podróż do Jarocina.

Podczas tegorocznej edycji jarocińskiego festiwalu zwiększył się, w porównaniu do poprzedniego roku, odsetek festiwalowiczów niezorientowanych w tym kto jest organizatorem festiwalu. Większość badanych uczestników festiwalu nie wiedziała (64,1% w JF18 i 55,4% podczas JF17) kto jest organizatorem tego wydarzenia. W tym pytaniu przy twierdzącej odpowiedzi prosiliśmy badaną osobę o uzupełnienie informacji i wpisanie nazwy organizatora. Okazuje się, że w zdecydowanej większości przypadków festiwalowicze twierdzący, że znają organizatora wskazywali dobre odpowiedzi, co prawda różnie je nazywając lub wymieniając tylko niektórych z nich, ale ewidentnie łącząc wskazania z miastem Jarocin i miejskimi instytucjami kultury lub osobami w największym stopniu zaangażowanymi w pracę nad festiwalem (*burmistrz; miasto; gmina Jarocin; Spichlerz Polskiego Rocka; biblioteka i muzeum; JOK; urząd miasta; Biblioteka Miasta i Gminy Jarocin; Muzeum Regionalne w Jarocinie; biblioteka, spichlerz, muzeum; Kaźmierczak; Sebastian Pluta; miasto Jarocin, Michał Wiraszko*).

Bardziej zorientowani w tym kto jest organizatorem JF18 są: kobiety (36,3%) niż mężczyźni (34,4%), mieszkańcy powiatu jarocińskiego (dużym zaskoczeniem może być niski wskaźnik – 36,3% - choć warto przypomnieć, iż w tej grupie znalazł się duży odsetek osób młodych) niż badani spoza (34,9%), z wyższym wykształceniem (45,6%) oraz osoby czterdziesto- i

trzydziestoletnie (40-49 lat: 51,1% i 30-39 lat: 46,3%). Najmłodszy badani w zdecydowanie najmniejszym stopniu deklaruje posiadanie takiej wiedzy (8,6% w wieku do 19 lat) co pokazuje wyraźnie, że w tej grupie wiekowej nie przywiązuje się uwagi do tego kto jest organizatorem wydarzenia, w którym się uczestniczy. Świadomość tego kto jest odpowiedzialny za organizację festiwalowej edycji 2018 roku rośnie wraz z ilością festiwalowego doświadczenia. Wśród nowicjuszy (pierwszy raz na festiwalu) zaledwie 22,6% znało organizatora. Odsetek ten rósł wraz z ilością przebytych edycji: 2-3 razy (28%), 4-5 razy (39%), 6-10 (50%) by wśród badanych uczestniczących w festiwalu powyżej 10 razy wynieść 68%. Ponadto najbardziej zorientowani byli studenci (46,3%) i pracujący (42,7%) a najmniej uczniowie – zaledwie 8,9%.

Sypanie mandali – okładka albumu Public Image Ltd. - MOTYW: ROTTEN (fot. MM)

Mural na budynku JOK - MOTYW: ROTTEN (fot. MM)

V. Opinie o festiwalu

Ostatnim z realizowanych celów badawczych było poznanie opinii uczestników Jarocin Festiwal 2018 zarówno w kategoriach ogólnych (tożsamościowych), jak i szczegółowych, dotyczących zmiany formuły imprezy i poszczególnych jej elementów.

A. Tożsamość festiwalu

Jedno z pytań otwartych (niezawierających żadnej sugerowanej odpowiedzi), skierowanych do uczestników JF2018 brzmiało: „Co wyróżnia JF2018 na tle innych festiwali muzycznych?”. Liczne odpowiedzi z jednej strony wskazywały na jego szczególną historię, legendę i tradycję. Mimo upływu lat, Jarocin wciąż zdaje się więc zawdzięczać siłę swojego wizerunku kultowym dziś edycjom organizowanym w mieście od lat 70-tych. Spora część publiczności wyróżnia także szczególną atmosferę i klimat panujący na imprezie (*fajna atmosfera; historia festiwalu i jego rockowy klimat; klimat miasta; przyjazna atmosfera; własna historia, punkowy klimat; wiarygodna atmosfera*). Część festiwalowiczów z zadowoleniem dostrzega nową formułę oraz zmiany jakie się z nią wiążą (*wszędzie są ludzie, wszędzie jest fajnie; zróżnicowana muzyka; zmieniająca się formuła; zaangażowanie społeczność miasta; sceny w różnych miejscach; forma organizacji - całe miasto; ilość scen; różnorodność eventów; poświęca więcej uwagi młodym artystom; różnorodność artystów; połączenie różnych stylów muzycznych; obecność festiwalu w mieście; świeżość pomysłu na „stary” festiwal*). Także te na polu organizacyjnym (*porządek, pachnące toitoie, zaplecze sanitarne; organizacja na wysokim poziomie; dobry stan wc i prysznic*). Przy okazji tego pytania uwidoczniła się również spora liczba osób wyraźnie rozczarowanych (*w tej chwili nic; słaba muzyka, za dużo rapu za mało punku; nic; brak dobrych rockowych artystów; jest coraz gorzej! Nic! Zaczę jeździć gdzie indziej!; połączenie muzyki rock z hip-hopem co mi się nie podoba; już NIC*) i krytykujących zachodzące zmiany, które w ich odczuciu sprawiły, że festiwal z „prawdziwego” stał się rodzajem „festynu” (*w tym momencie jest to bardziej festyn miejski niż prawdziwy festiwal; nic, aktualne wygląda to jak festyn a nie festiwal*). Badani uczestnicy zdają się być zatem wyraźnie podzieleni na zwolenników i przeciwników festiwalu w obecnej postaci, co doskonale obrazują powyższe odpowiedzi oraz poddane analizie dane statystyczne opisane w dalszej części niniejszego raportu.

Od samego początku istnienia festiwalu w Jarocinie jednym z jego filarów tożsamościowych było odkrywanie młodych talentów rodzimej sceny muzycznej. Jak się okazuje pomału wysiłki organizatora skupione wokół promowania młodych zespołów oraz otwarcia imprezy na nowe gatunki przynoszą swoje efekty gdyż uczestnicy tegorocznej edycji Jarocin Festiwalu w większym stopniu niż w roku ubiegłym wskazują, że poprzez udział w tym wydarzeniu odkrywają nową muzykę i artystów. Deklaruje to 57,5% badanych a podczas JF17 53,1% respondentów. Choć należy też zauważyć, że w roku 2014 było to 63,1% badanych. Warto w tym miejscu zauważyć, że jeśli odkrywanie młodych talentów i gatunków muzyki jest filarem

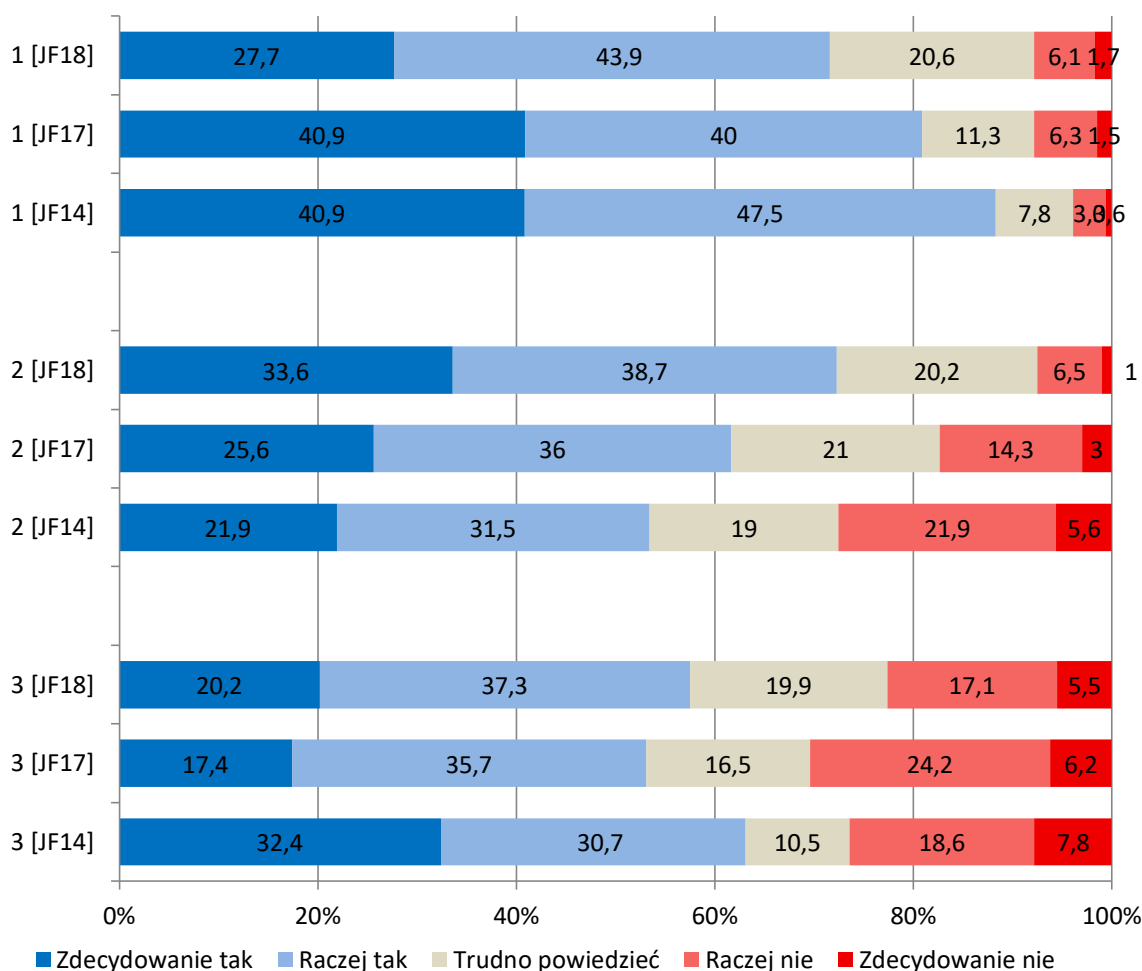
starego festiwalu i realizowaną ambicją organizatorów nowej formuły, to ten element tożsamościowy festiwalu powinien także łączyć odbiorców: zwolenników starego i entuzjastów nowej formuły. Stanowisko to jest silnie uzależnione od doświadczenia festiwalowego respondenta. Jeśli bowiem brać pod uwagę opinię osób, które w tym roku odwiedziły Jarocin Festiwal po raz pierwszy, statystyki wyglądałyby inaczej. W tej grupie większość (aż 71,4%) twierdzi, że dzięki imprezie odkrywa nową muzykę i artystów. Odsetek ten spada wraz z rosnącym festiwalowym doświadczeniem na JF i dla jarocińskich „weteranów” (powyżej 10 edycji JF) wynosi on „zaledwie” 25%. Proporcje te różnicuje wiek badanych. W najmłodszej grupie osób odnajdujących w JF nową muzykę i artystów jest 64,3% i 62,5% w grupie 40-49 lat podczas gdy wśród osób 50+ ten odsetek wynosi 38,5%. Można zatem założyć, iż zasadnicza misja festiwalu skupiona wokół promowania młodych, utalentowanych artystów oraz kształtowania gustów muzycznych realizowana jest z różną skutecznością w poszczególnych grupach odbiorców. Najsilniej oddziałuje on w tym zakresie na osoby relatywnie młode, które w tego typu wydarzeniach uczestniczą sporadycznie.

W świadomości zdecydowanej większości odbiorców Jarocin Festiwal nadal figuruje jako rozpoznawalna i wysokiej jakości marka kulturalna (71,6% wskazań osób badanych w 2018 roku). Należy jednak zaobserwować pewien niepokojący sygnał zmniejszania się festiwalowiczów myślących w ten sposób o jarocińskim wydarzeniu (bowiem w zeszłym roku respondentów uznających JF za ogólnopolską markę kulturalną było 80,9% a w 2014: 88,4%). Pogłębia się pewien zauważalny już w zeszłym roku paradoks. Pojawia się on, kiedy ankietowani w swojej ocenie festiwalu odnoszą się nie do kategorii ogólnych, lecz widzą go w perspektywie teraźniejszości. W oczach badanej publiczności zarówno wizerunek, jak i miejsce Jarocin Festiwalu na polskiej mapie kulturalnej wydają się w chwili obecnej wyglądać na zamglone. Wśród uczestników badania nie brakuje opinii, że festiwal w Jarocinie nie wyróżnia się dziś w żaden szczególny sposób (patrz: wskazania części osób w pytaniu otwartym dotyczącym tego co wyróżnia JF18 od innych festiwali muzycznych). Wątek ten obrazuje również ten element ankiety, w którym badani zostali poproszeni o ocenę, na ile zgadzają się ze stwierdzeniem: „JF w przeszłości był wyjątkowy, dziś jest tylko jednym z wielu festiwali muzycznych w Polsce”. Z tak sformułowanym zdaniem zgadza się (zaznaczając pole „Zdecydowanie tak” lub „Raczej tak”) aż 72,3%. Grono festiwalowiczów z takim przekonaniem zauważalnie wzrosło od 2017 roku. Wówczas z powyższą tezą zgadzało się 61,6% a w 2014 roku - 53,4% badanych. Wydaje się więc, że przynajmniej na dzień dzisiejszy nie zmienia tego przekonania nawet wzmożona praca nad nową formułą imprezy. Co więcej, może być ona właśnie odczytywana jako upodobnienie JF do formatów innych dużych festiwali (wielość scen, mieszanka gatunków, imprezy towarzyszące itp.).

Próba uzasadniania takich, a nie innych przekonań publiczności może mieć wymiar jedynie spekulacyjny. Jesteśmy bowiem w stanie wskazać wiele przyczyn nakreślonego powyżej sposobu myślenia: sentyment publiczności (do wyjątkowego na mapie Polski „kultowego” festiwalu z legendą, wobec której trudno się mierzyć w zupełnie już innej rzeczywistości

społecznej), jej swoisty, muzyczny konserwatyzm, rzeczywiste wypalenie się formuły imprezy, przeświadczenie o jej stopniowej komercjalizacji, zmiana rzeczywistości oraz warunków społeczno-kulturowych, powtarzalność występujących zespołów (lub opatrzenie się z nimi na innych festiwalach w kraju), wzrost konkurencyjności i liczby festiwali muzycznych, czy chociażby szeroko dyskutowane w ostatnich latach, nasilające się w naszym kraju zjawisko festiwalizacji w kulturze. Niezależnie od tego, wydaje się, że w dalszym ciągu praca nad redefinicją tożsamości Jarocin Festiwal powinna być traktowana przez jego organizatorów jako kwestia fundamentalna dla sukcesu imprezy w nadchodzących latach.

Wyk.20. Porównanie opinii respondentów na temat wybranych aspektów festiwalu względem lat - zestawienie z roku 2014, 2017 i 2018

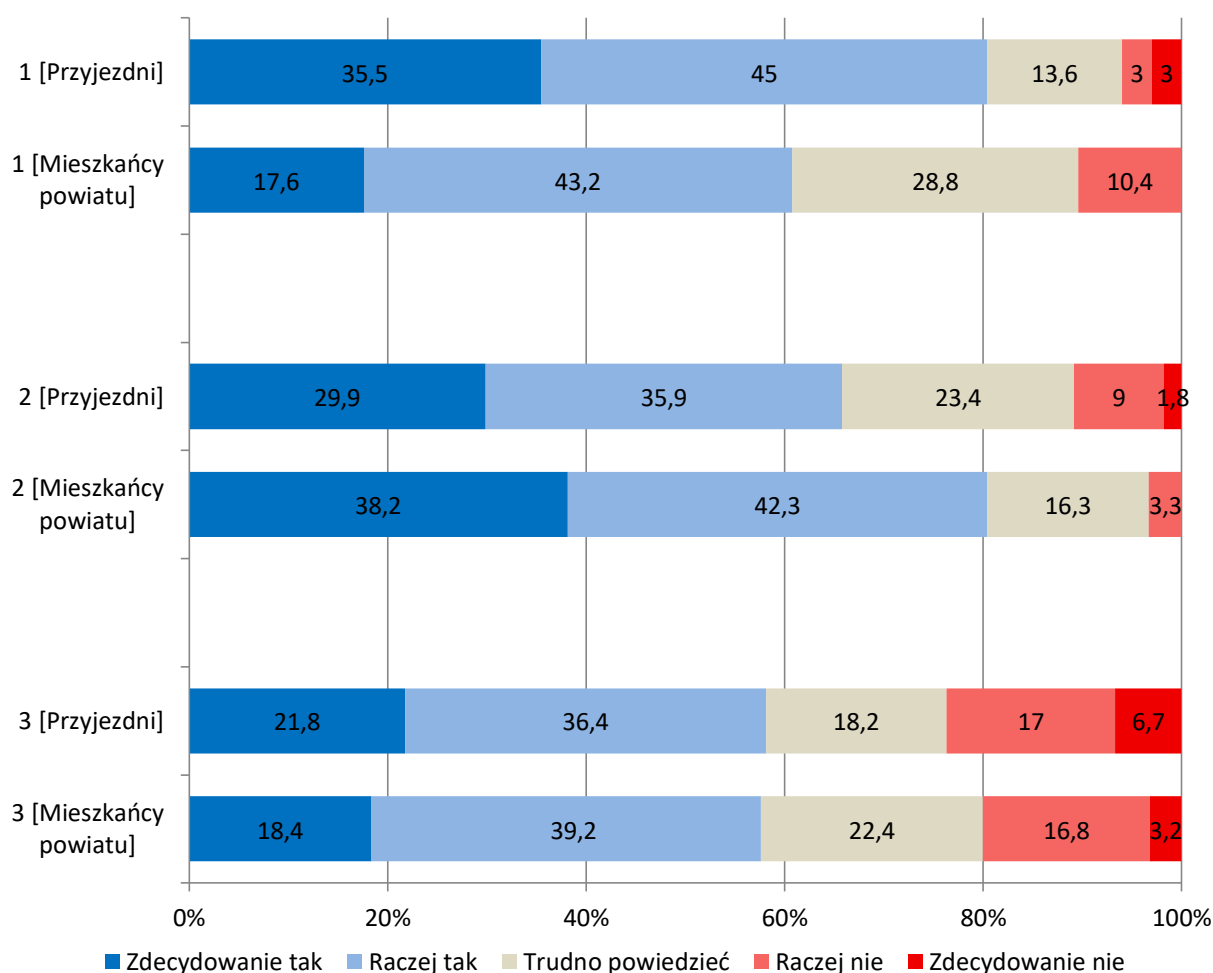

- 1 JF jest ogólnopolską marką kulturalną (rozpoznawalną i wysokiej jakości)**
- 2 JF w przeszłości był wyjątkowy, dziś jest tylko jednym z wielu festiwali muzycznych w Polsce**
- 3 Podczas JF odkrywam nową muzykę i artystów**

Kiedy weźmiemy wyniki analizy trzech testowanych stwierdzeń o charakterze tożsamościowym dla festiwalu zauważymy różnice między opiniami i poglądami osób spoza powiatu jarocińskiego i „lokalsami”. Dla osób mieszkających na co dzień poza Jarocinem i okolicami, festiwal w tym mieście w znacznie większym stopniu jawi się nadal jako kulturalna

ogólnopolska marka, mająca swoją jakość i siłę rozpoznawalności (80,5% z czego aż 35,5% wyraża to przekonanie w sposób zdecydowany) niż dla mieszkańców powiatu (60,8). Warto też zauważyć, że najwyższy odsetek osób posługujących się kategorią „trudno powiedzieć” (28,8%) ze wszystkich trzech twierdzeń należał do mieszkańców powiatu. Wśród przyjezdnych mniejsza jest również liczba osób zgadzająca się z tezą, że w przeszłości festiwal w Jarocinie był wyjątkowy a dziś jest jednym z wielu festiwali w Polsce (65,8% podczas gdy wśród „lokalsów”: 80,5%). Co dziesiąty „nie miejscowy” (10,8%) respondent nie zgadza się z tak postawioną tezą. Natomiast bardzo podobne wskazania są udziałem obu grup, kiedy weźmiemy pod uwagę aspekt odkrywania nowej muzyki i artystów.

Wyk.21. Porównanie opinii mieszkańców powiatu jarocińskiego i przyjezdnych na temat wybranych aspektów Jarocin Festiwalu 2018

- 1 JF jest ogólnopolską marką kulturalną (rozpoznawalną i wysokiej jakości)**
- 2 JF w przeszłości był wyjątkowy, dziś jest tylko jednym z wielu festiwali muzycznych w Polsce**
- 3 Podczas JF odkrywam nową muzykę i artystów**

B. Odbiór nowej formuły festiwalu

Zmiany programowe i wyraźne przeformułowanie festiwalu zapoczątkowane w zeszłym roku zaburzyło swoisty status *quo* imprezy. Trudno się więc dziwić, że nie są one oceniane przez publiczność w sposób jednoznaczny. Zarówno uczestnicy JF2017 i tegorocznej edycji zdają się być wyraźnie podzieleni na entuzjastów i sceptyków wprowadzonych w 2017 i kontynuowanych w tym roku modyfikacjom.

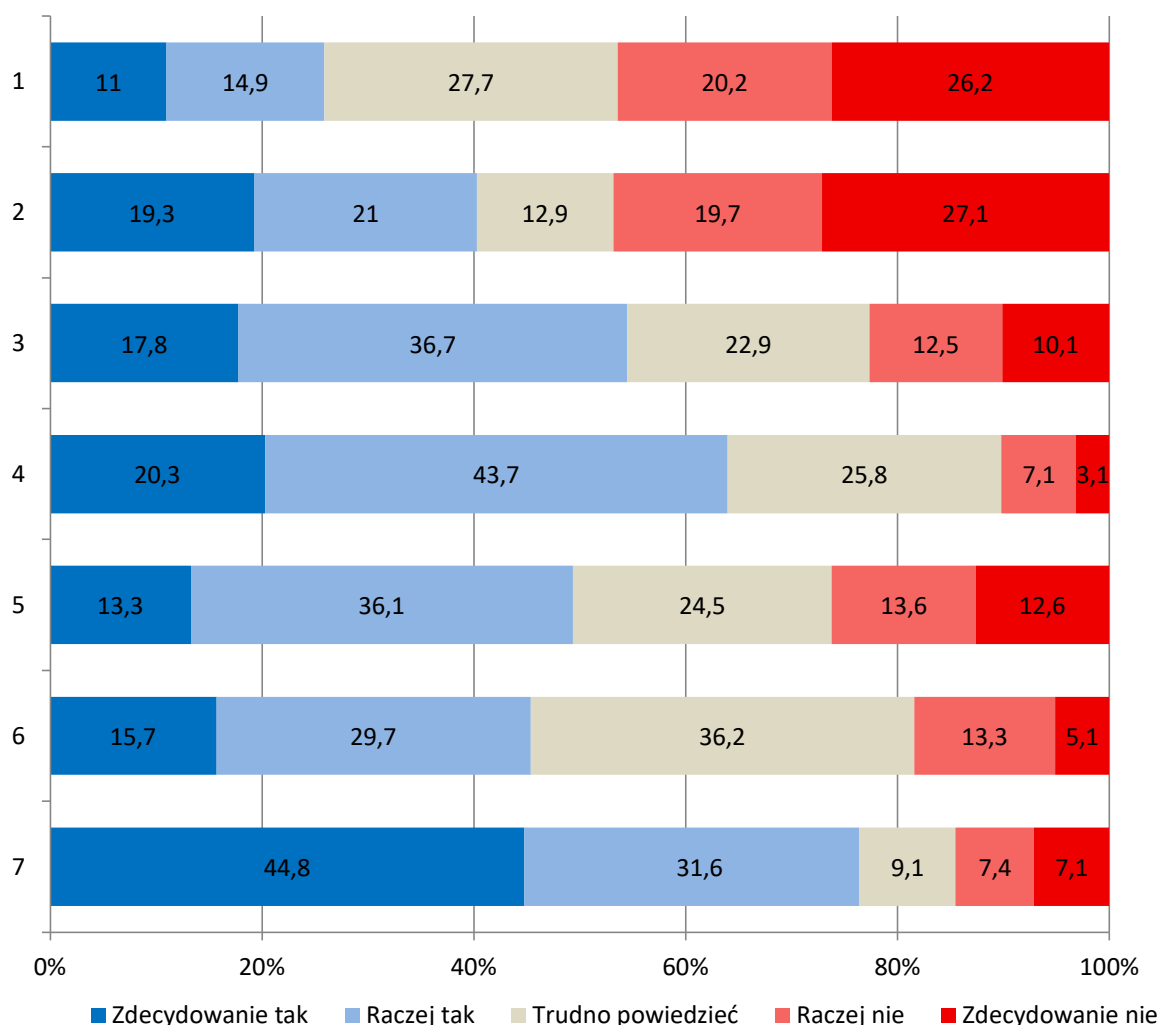
Zdecydowanie najwięcej przeciwników mają dwa ogólne, ale i kluczowe dla odbioru festiwalu, elementy: akceptacja nowej, zmienionej formuły wydarzenia („Podoba mi się pomysł zmiany formuły festiwalu” – 46,4%) oraz wprowadzenie kilku scen („Sceny znajdujące się w różnych częściach miasta są dobrym rozwiązaniem” – 46,8%) ułatwiających prezentację różnych gatunków muzycznych a także wejście festiwalu w przestrzeń Jarocina. Warto zwrócić uwagę jednak na pewien paradoks. O ile te dwa czynniki, szczególnie wśród tegorocznych festiwalowiczów, są krytykowane to bardziej szczegółowe (ale też z nich wynikające...) aspekty zmian jarocińskiego festiwalu są przez nich aprobowane (m.in.: otwarta scena na rynku, zwiększenie uwagi na młodych artystów, ciekawszy i różnorodny program, nawiązywanie do aktualnych wydarzeń czy tradycji). Opinie o zmianach zachodzących w Jarocin Festiwalu znacznie różnicują się, kiedy weźmiemy pod uwagę takie cechy badanych jak: miejsce zamieszkania (zdecydowanie bardziej krytyczni mieszkańcy powiatu niż osoby przyjezdne), doświadczenie festiwalowe, płeć, wiek czy wykształcenie.

Tegoroczna edycja festiwalu ma wśród swoich uczestników zdecydowanych krytyków zmian (46,2% z czego 26,2% w sposób zdecydowanie negatywny odnosi się do tezy „Podoba mi się pomysł zmiany formuły festiwalu” co w porównaniu do odsetka zwolenników (25,9%) tej ogólnej opinii powinno być powodem refleksji dla organizatorów. Tym bardziej, że opinie dotyczące rozmieszczenia scen w różnych miejscach Jarocina nie są zdecydowanie bardziej różnorodne, bowiem przeciwników (46,8%) takiego rozwiązania jest nieznacznie więcej niż zwolenników (40,3%). Pozostałe oceny poszczególnych zmian formuły tegorocznej edycji festiwalu są pozytywnie odbierane przez festiwalowiczów. W największym stopniu przychylności zyskał pomysł usytuowania otwartej sceny, z darmowymi koncertami, na jarocińskim rynku (aż 76,4% zwolenników z czego niemal połowa respondentów w stopniu zdecydowanym – 44,8 „zdecydowanie tak”). Odmiennego zdania było 14,2% tegorocznych badanych. Najmniejszym brakiem zgody (10,2%) festiwalowicze ustosunkowali się wobec tezy: „Festiwal w tym roku poświęca więcej uwagi młodym, nieznanym artystom (m.in. dzięki promocji Jarocińskich Rytmów Młodych, Street Levels, Śpiewaj i walcz)”. Niemal dwóch na trzech badanych (64%) dostrzega idee festiwalu skupioną wokół wsparcia młodych wykonawców. Jest to niezwykle istotne wskazanie biorąc pod uwagę tożsamość festiwalu opartą na wspieraniu i kreowaniu nowych, młodych i jeszcze nieodkrytych artystów. Uczestnikom edycji 2018 największego jarocińskiego wydarzenia kulturalnego w zdecydowanej większości (54,5%) podoba mi się, że tegoroczny festiwal nawiązuje do

aktualnych wydarzeń (np. rocznicy odzyskania niepodległości czy finału mundialu). Osób niezadowolonych z tych powiązań jest 22,6% badanych. Niemal połowa badanych (49,4%) uważa, iż „tegoroczny program festiwalu jest bardziej różnorodny, a przez to ciekawszy (różne gatunki muzyczne, wydarzenia towarzyszące festiwalowi)” – przeciwników tak postawionej opinii jest 26,2%. Motyw przewodni JF18 przypadł do gustu 45,4% osób, które wskazały zarówno „zdecydowanie tak” jak i „raczej tak” odnosząc się do stwierdzenia: „W tegorocznej edycji festiwalu podoba mi się nawiązanie do tradycji poprzez MOTYW: ROTTEN”. Tak sformułowana teza miała również 18,4% przeciwników. Warto zauważyć, że najpopularniejszą odpowiedzią w tym przypadku była opcja „trudno powiedzieć”, którą wybrało 36,2% festiwalowiczów wskazująca na trudność jednoznacznej oceny być może związanej ze słabo rozpoznawalną w Polsce postacią Johna Rottena.

Pomysł zmiany formuły festiwalu podoba się bardziej: mężczyznom (31,2%) niż kobietom (22,3%). Panowie byli również, w jeszcze większym stopniu, przychylni nowemu układowi kilku festiwalowych scen (46,2%) niż panie (35,9%). Do największych zwolenników ogólnej zmiany formuły festiwalu należą osoby będące 2-3 raz na jarocińskim festiwalu (35,5%) oraz festiwalowi debiutanci (pierwszy raz – 27,4%). Te dwie grupy także w największym stopniu zgadzają się z tezą głoszącą, iż „sceny znajdujące się w różnych częściach miasta są dobrym rozwiązaniem” (57,8% - 1 raz; 45,7% - 2-3 razy). Wśród respondentów najbardziej niezadowolonych z tych zmian odnaleźć możemy dwie grupy z największym „jarocińskim” stażem: 6-10 razy: 67,3% oraz powyżej 10 razy: 68%. Aprobata do nowej formuły jest większa u badanych którzy deklarują swoje uczestnictwo w innych festiwalach (27,8%) niż osób, dla których JF jest i będzie jedynym festiwalem w tym roku (23,8%). Poparcie rozkłada się także różnie w zależności od wieku badanych. Najbardziej nowa idea zmian przypadła do gustu festiwalowiczom w wieku 40-49 lat (34,1%) a najmniej osobom do 19 roku życia (20,4%). Najmłodszy są zresztą w największym stopniu ze wszystkich badanych grup niezdecydowani (wskazanie „trudno powiedzieć” zaznaczyło aż 31,5% z nich. Największy odsetek krytyków ogólnej zmiany formuły JF odnajdziemy wśród najstarszych badanych (pow. 50 lat) – 60%. Do największych zwolenników rozmieszczenia kilku scen w przestrzeni Jarocina należą osoby 40-letnie (58,4%) a krytyków takiego rozwiązania ponownie w największej skali odnajdziemy wśród 50, i więcej, latków (65,4%). Połowa badanych (50,9%) z wyższym wykształceniem uważa, że sceny znajdujące się w różnych częściach miasta są dobrym rozwiązaniem, zwolennikiem takiego rozwiązania jest co czwarta osoba po szkole zawodowej (25%), 32% badanych z wykształceniem podstawowym oraz 36,2% średnim. Również wśród najlepiej wykształconych osób odnajdziemy największą liczbę, której podoba mi się pomysł zmiany formuły festiwalu: 31,9% (podczas gdy zwolenników tego pomysłu jest 12,5% wśród badanych posiadających wykształcenie podstawowe).

Wyk.22. Opinie respondentów na temat wybranych aspektów Jarocin Festiwal 2018

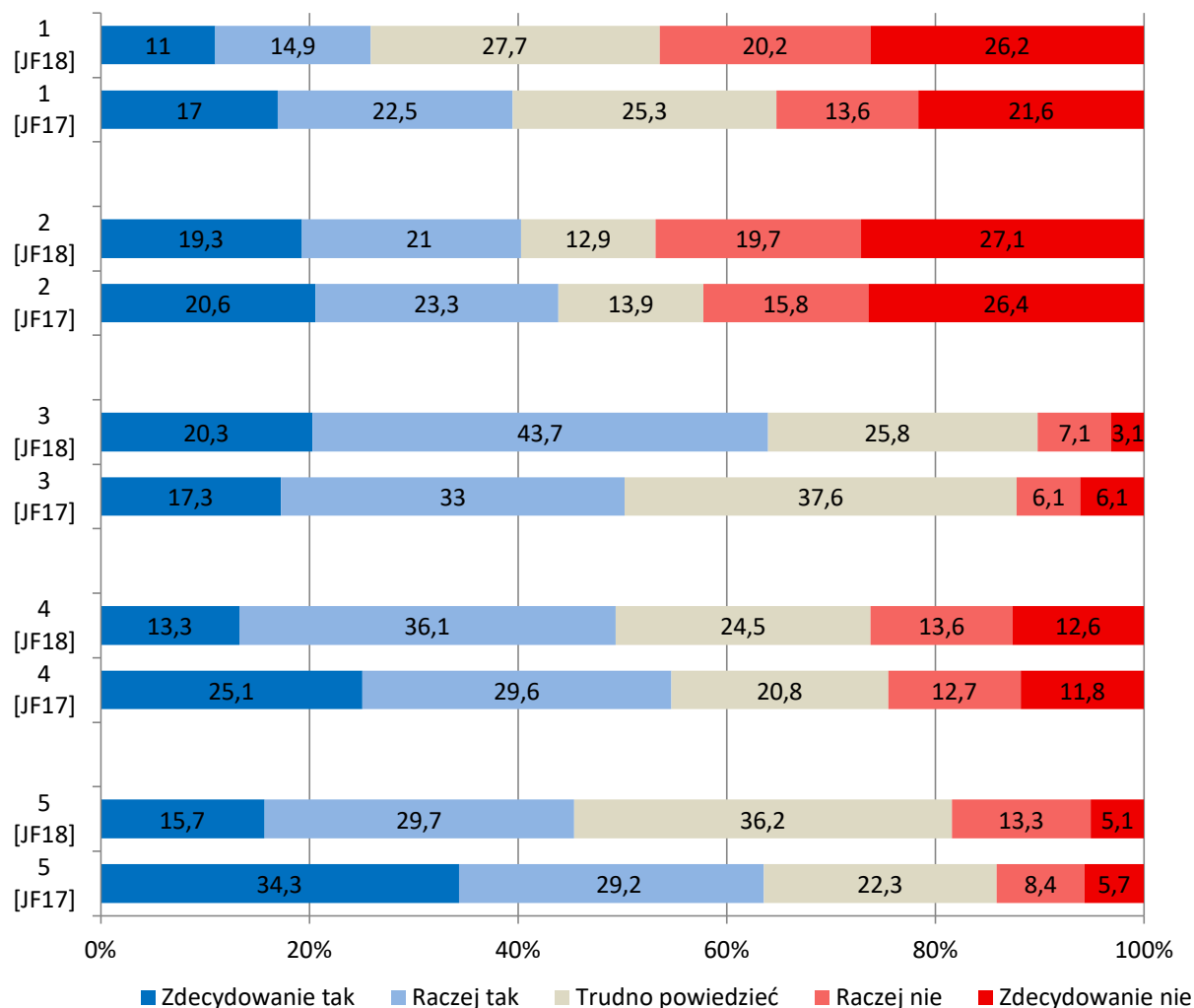
- 1 **Podoba mi się pomysł zmiany formuły festiwalu**
- 2 **Sceny znajdujące się w różnych częściach miasta są dobrym rozwiązaniem**
- 3 **Podoba mi się, że tegoroczny festiwal nawiązuje do aktualnych wydarzeń (np. rocznica odzyskania niepodległości, finał mundialu)**
- 4 **Festiwal w tym roku poświęca więcej uwagi młodym, nieznanym artystom (m.in. dzięki promocji Jarocińskich Rytmów Młodych, Street Levels, „Śpiewaj i walcz”)**
- 5 **Tegoroczny program festiwalu jest bardziej różnorodny, a przez to ciekawszy (różne gatunki muzyczne, wydarzenia towarzyszące festiwalowi)**
- 6 **W tegorocznej edycji festiwalu podoba mi się nawiązanie do tradycji poprzez MOTYW: ROTTEN**
- 7 **Pozytywnie oceniam usytuowanie sceny otwartej, z darmowymi koncertami, na jarocińskim rynku**

Porównując opinie festiwalowiczów dwóch ostatnich edycji festiwalu zauważymy kilka charakterystycznych różnic. Analizując je pamiętać jednak należy, że mamy do czynienia z dwoma różnymi publikami pod względem cech społeczno-demograficznych. W 2017 roku ze stwierdzeniem „Podoba mi się tegoroczny pomysł zmiany dotychczasowej formuły festiwalu” zgodziło się 39,5% badanych. Nie zgodziło się z nim niewiele mniej, bo 35,2%. Co czwarty uczestnik imprezy nie ma na ten temat zdania – wśród nich była duża grupa ludzi, którzy pojawili się w Jarocinie po raz pierwszy. Warto podkreślić, iż był to pierwszy rok wprowadzanych zmian – nowość budzi pewien strach, lęk przed nieznanym, ale także zaciekawienie i poczucie by „dać szansę” czekając na to w jaką stronę nowe zmiany podążają. Podczas kolejnej edycji wydarzenia (w większości kontynuowanych, ale i kolejnych zmian) to ogólne, nieco inaczej brzmiące, stwierdzenie „Podoba mi się pomysł zmiany formuły festiwalu” zyskało zdecydowaną przewagę przeciwników (46,4%) nad zwolennikami (25,9%). Taką tendencję (zmniejszania się odsetka osób aprobujących szczegółowe aspekty zmian przy wzroście osób je negujących) odnaleźć możemy w większości wskazań tegorocznych badanych, kiedy porównamy ich opinie do festiwalowiczów z zeszłego roku. Większości, ale nie we wszystkich - gdyż jeden aspekt wyraźnie zyskał (w JF18: 64% osób na „tak” a w JF17: 50,3%) a jest nim poświęcanie większej uwagi młodym, nieznanym artystom. Co wyraźnie pokazuje, że uczestnicy festiwalu dostrzegają starania organizatorów w tym zakresie. Największe różnice w liczbie zwolenników między dwoma edycjami jarocińskiego wydarzenia uwidoczniły się w aspekcie motywów przewodnich festiwali. W 2017 roku motyw Niemen zaaprobowano 63,5% badanych festiwalowiczów podczas gdy tegoroczny motyw Rotten przypadł do gustu 45,4% respondentom (a aż co trzeci badany - 36,2% - nie potrafił jednoznacznie przedstawić swojego poglądu w tej kwestii).

„Strefa kobiet” JF18 – spotkanie z Sylwią Chutnik (fot. MM)

**Wyk.23. Opinie respondentów na temat wybranych aspektów Jarocin Festiwal 2017 i 2018
[Porównanie edycji]**

- 1 **Podoba mi się pomysł zmiany formuły festiwalu⁸**
- 2 **Sceny znajdujące się w różnych częściach miasta są dobrym rozwiązaniem**
- 3 **Festiwal w tym roku poświęca więcej uwagi młodym, nieznanym artystom (m.in. dzięki promocji Jarocińskich Rytmów Młodych, Street Levels, „Śpiewaj i walcz”)⁹**
- 4 **Tegoroczny program festiwalu jest bardziej różnorodny, a przez to ciekawszy (różne gatunki muzyczne, wydarzenia towarzyszące festiwalowi)**
- 5 **W tegorocznej edycji festiwalu podoba mi się nawiązanie do tradycji poprzez MOTYW: ROTTEN¹⁰**

Badanie wykazało, że najbardziej krytyczną grupą w odniesieniu do proponowanych przez organizatorów zmian okazują się „miejscowi” - mieszkańcy powiatu jarocińskiego. 55,6% z

⁸ W 2017 roku stwierdzenie brzmiało: „Podoba mi się tegoroczny pomysł zmiany dotychczasowej formuły festiwalu”

⁹ W 2017: Festiwal w tym roku poświęca więcej uwagi młodym, nieznanym artystom (m.in. dzięki promocji Jarocińskich Rytmów Młodych)

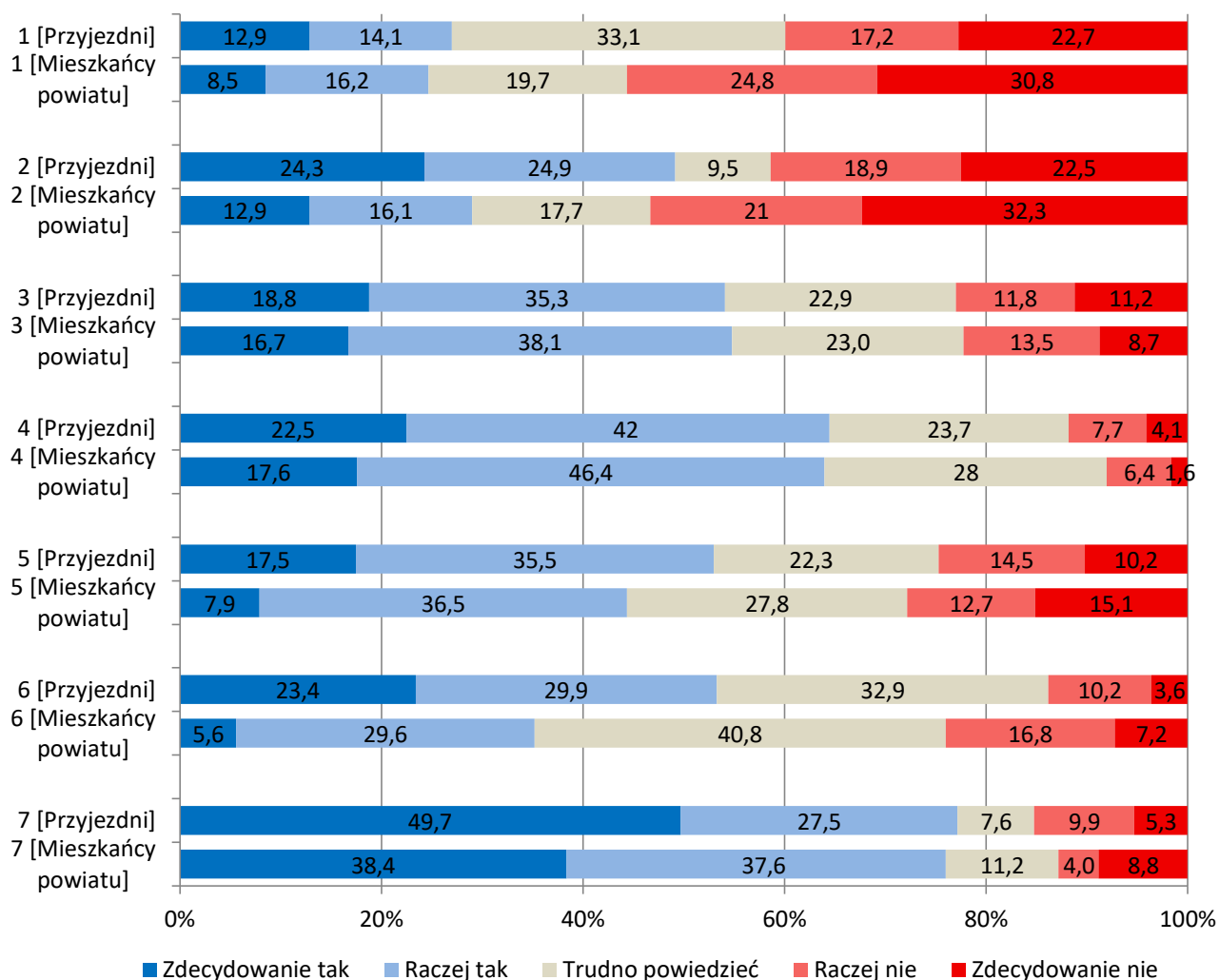
¹⁰ W 2017: „W tegorocznej edycji festiwalu podoba mi się nawiązanie do jego tradycji poprzez motyw Niemena”

nich nie podoba się pomysł zmiany dotychczasowej formuły festiwalu. Jedynie 24,7% uważa inaczej. Kiedy pod uwagę weźmiemy poglądy osób przyjezdnych to 39,9% osób należy do przeciwników tak ogólnie postawionej tezy, 27% aprobuje zmiany a aż 33,1% nie potrafi jednoznacznie wyrazić swojej oceny (wybierając wskazanie „trudno powiedzieć”). Co więcej wśród przyjezdnych w przeciwieństwie do lokalnych uczestników festiwalu jest więcej zwolenników rozmieszczenie kilku scen podczas festiwalu w różnych częściach miasta. „Lokalsi” w większości negują takie rozwiązanie (53,3% z czego aż 32,3% w sposób zdecydowany) a wśród uczestników festiwalu z innych stron dominują zwolennicy takiego rozmieszczenia scen (49,2%). Zarówno mieszkańcy jak i przybyli z różnych stron goście pytani zaś o inne elementy nowej formuły wyrażają się o nich pozytywnie. Niemal nie ma różnic między tymi grupami w rozkładzie odpowiedzi do stwierdzeń: „Podoba mi się, że tegoroczny festiwal nawiązuje do aktualnych wydarzeń (np. rocznica odzyskania niepodległości, finał mundialu)”, „Festiwal w tym roku poświęca więcej uwagi młodym, nieznanym artystom (m.in. dzięki promocji Jarocińskich Rytmów Młodych, Street Levels, „Śpiewaj i walcz”)” czy „Pozytywnie oceniam usytuowanie sceny otwartej, z darmowymi koncertami, na jarocińskim rynku”. Choć w tej ostatniej kwestii – co może zaskakiwać - znacznie pozytywniej („zdecydowanie tak”) ocen swoich dokonali przyjezdni (49,7%) niż miejscowi (38,4%). Natomiast osoby spoza powiatu w porównaniu do badanych tam mieszkających w większym stopniu pozytywnie oceniają nawiązanie do tradycji muzyki punk podczas JF18 w postaci nadania festiwalowi motywu Johna Rottena uważanego za jednego z jej twórców (53,3% przyjezdni i 35,2% mieszkańcy) a także w większym stopniu zgadzają się z tezą o tym, że tegoroczny program festiwalu jest różnorodny, a przez to ciekawszy (dzięki różnym gatunkom muzycznym i wydarzeniom towarzyszącym) - 53% przyjezdni i 44,4% miejscowi.

RoweLove – rowerowa wycieczka po Jarocinie śladami festiwalowych miejsc (fot. MM)

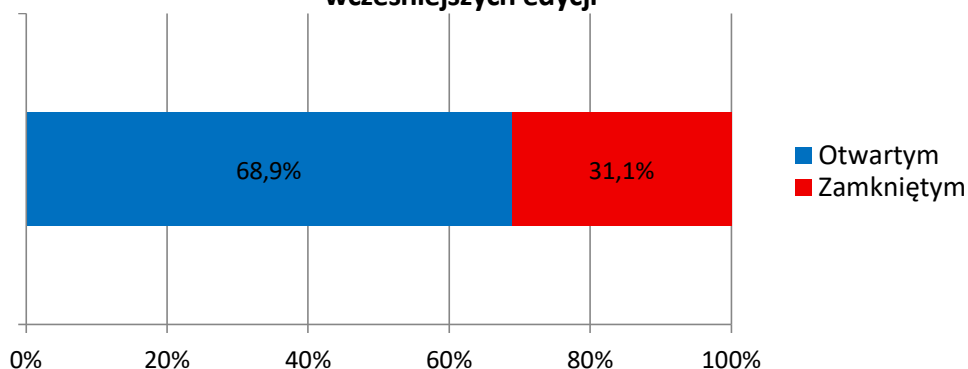
Wyk.24. Opinie mieszkańców powiatu jarocińskiego i przyjezdnych na temat wybranych aspektów Jarocin Festiwal 2018 [Porównanie]

- 1 **Podoba mi się pomysł zmiany formuły festiwalu**
- 2 **Sceny znajdujące się w różnych częściach miasta są dobrym rozwiązaniem**
- 3 **Podoba mi się, że tegoroczny festiwal nawiązuje do aktualnych wydarzeń (np. rocznica odzyskania niepodległości, finał mundialu)**
- 4 **Festiwal w tym roku poświęca więcej uwagi młodym, nieznanym artystom (m.in. dzięki promocji Jarocińskich Rytmów Młodych, Street Levels, „Śpiewaj i walcz”)**
- 5 **Tegoroczny program festiwalu jest bardziej różnorodny, a przez to ciekawszy (różne gatunki muzyczne, wydarzenia towarzyszące festiwalowi)**
- 6 **W tegorocznej edycji festiwalu podoba mi się nawiązanie do tradycji poprzez MOTYW: ROTTEN**
- 7 **Pozytywnie oceniam usytuowanie sceny otwartej, z darmowymi koncertami, na jarocińskim rynku**

Ważnym wynikiem przeprowadzonej analizy jest także to, że tegoroczna badana publiczność wyraźnie opowiada się za kilkoma kluczowymi dla festiwalu wartościami. Respondenci w większości jednoznacznie wskazują, że Jarocin Festiwal 2018 jest imprezą otwartą (68,9%), kreatywną (77,9%), oraz że angażuje on publiczność (70,1%). Festiwalowicze prognozują także, że przeprowadzane zmiany wpłyną na typ i liczbę uczestników w przyszłości. Co czwarty tegoroczny badany twierdzi, że liczba publiczności się zmieni: JF utraci część stałych bywalców, a tych zastąpią inni (25,9%). Blisko połowa respondentów (48,5%) jest zdania, że nowa formuła doprowadzi do zmniejszenia liczby chętnych do udziału w festiwalu. Wśród badanych osób odnajdziemy również tych którzy przewidują odwrotną tendencję – wzrost liczby uczestników. Jest ich 12,8%. Tak samo liczna frakcja festiwalowiczów (12,6%) jest zdania, że zmiana formuły nie sprawi żadnych frekwencyjnych zmian (wskazania: „nie zmieni się”). W tej grupie pytań poproszono badanych o uzasadnienie swojego wskazania. Dzięki temu uzyskano dane jakościowe (i pod wykresami w raporcie zaprezentowano) różnorodne uzasadnienia festiwalowiczów. Owe argumentacje jeszcze bardziej pogłębiają wiedzę o sposobie myślenia odbiorców festiwalu i o tym jakie elementy festiwalu są dla nich szczególnie istotne.

Wyk.25. Nowa formuła festiwalu czyni go bardziej otwartym / zamkniętym w porównaniu do wcześniejszych edycji

Otwartym¹¹

otwartość na różne gatunki muzyczne; otwarta scena na rynku; dzieje się dużo rzeczy nie tylko w jednym miejscu; jest skierowany do większej ilości fanów różnej muzyki; konkurs wśród młodych muzyków; możemy poznać wielu nowych artystów i style muzyczne; dzięki kilku scenom jest łatwiejszy dostęp dla mieszkańców Jarocina; oryginalne pomysły - spotkania literackie; otwarty niekoniecznie lepszy; całe miasto żyje festiwalem; zjeżdża się wszystko a nie ci którzy czują klimat JF, brak korzeni; jest dużo propozycji pozafestiwalowych; można być w kilku miejscach bo są blisko siebie; strefa gastro przy scenie park; wiele scen na terenie miasta w jego centralnej części; można się przekonać do muzyki do której nie miało się przekonania; nowy festiwal przekrój przez najciekawsze aktualne zjawiska w polskiej muzie; otwarta dla ludzi, ale uboga w artystów rockowych - znanych i lubianych; można spotkać młodych artystów; większa wariacja muzyczna, inny klimat - to nie festiwal punka; bo jest wszędzie; lepsza komunikacja i organizacja, różnorodność; wiele wariantów jest zaletą

Zamkniętym

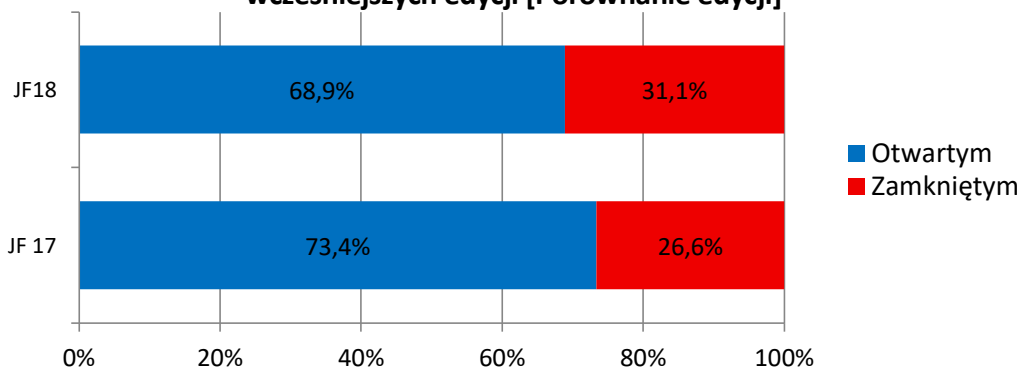
jest zamknięty dla starszych wyjadaczy; nie ma rowów, klimat się zepsuł; ludzie tłoczą się między scenami; zerowa frekwencja; brak muzyki tej co kiedyś; ilość miejsc do których trzeba się udać zniechęca; nie ma możliwości uczestnictwa we wszystkich koncertach; z powodu braku zespołów związanych z festiwalem; za daleko ze scen do innej sceny; dużo mniej prawdziwej muzyki i klimatu lat 80; jest za dużo różnorodności, to nie rock

¹¹ Wybrane różnorodne uzasadnienia respondentów

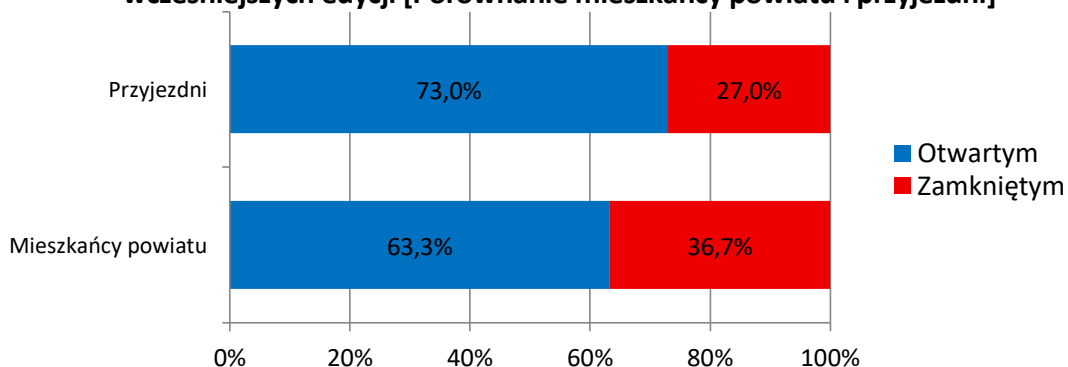
Festiwalowicze w większości wskazywali na „otwartość” festiwalu. Rozumieli przez to zarówno otwarcie na nowe gatunki muzyczne, wielość scen jak i otwarcie na młodych artystów. Dostrzegali także „otwartość” festiwalu na miasto i mieszkańców czy „otwartość” organizatorów na oryginalne pomysły (wydarzenia towarzyszące). Część z badanych osób dostrzega otwartość nowych edycji JF, ale nie uważa ich za zaletę (*zjeżdża się wszystko a nie ci którzy czują klimat JF, brak korzeni*). Szczegółowe uzasadnienia osób uważających JF18 za wydarzenie „zamknięte” pokazuje, że różnorodność muzyczna generująca różny typy publiczności nie dla wszystkich uczestników tego wydarzenia jest zaletą. Spora część badanych oceniała festiwal za „zamknięty” dla „starej” części uczestników, którzy nie mogą odnaleźć się w zmienionym klimacie wydarzenia a także nie odnajdują w line-upie nowych edycji znacznej liczby rockowych, metalowych i punkowych zespołów, które do tej pory są bardzo silnie kojarzone z Jarocinem.

W porównaniu do wcześniejszej edycji z 2017 roku spadła liczba badanych zgadzających się z tezą, że nowa formuła czyni go bardziej otwartym niż wcześniejsze jego edycje (JF17: 73,4%, JF18:68,9%). Jednocześnie znowu uwidoczniły się podziały ze względu na miejsce zamieszkania badanych. Osoby przyjezdne w znacznie większym stopniu (73%) niż miejscowi (63,3%) podzielają opinie o „otwartości” festiwalu możliwym dzięki zmianom poczynionym w formule wydarzenia.

Wyk.26. Nowa formuła festiwalu czyni go bardziej otwartym / zamkniętym w porównaniu do wcześniejszych edycji [Porównanie edycji]

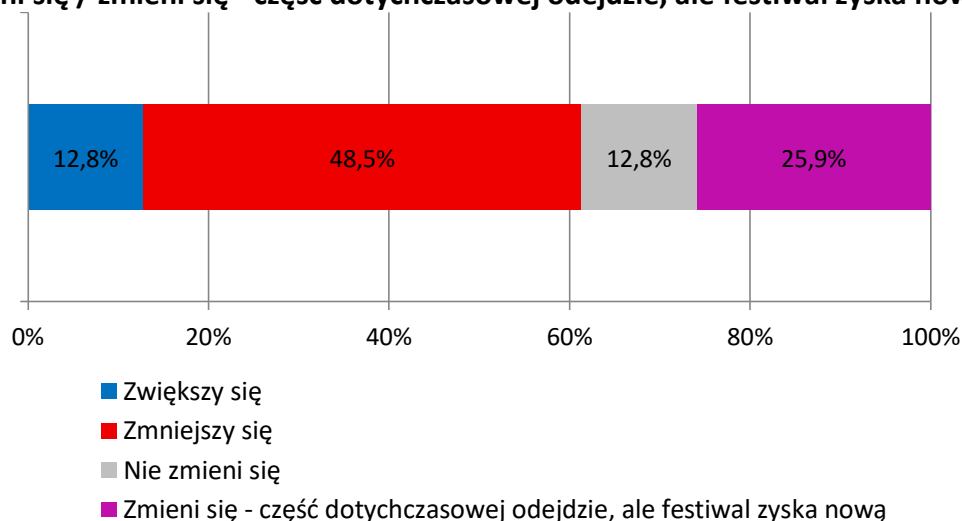

Wyk.27. Nowa formuła festiwalu czyni go bardziej otwartym / zamkniętym w porównaniu do wcześniejszych edycji [Porównanie mieszkańcy powiatu i przyjezdni]

Badani festiwalowicze nie są optymistami, kiedy weźmiemy pod uwagę prognozowane przez nich zmiany w zakresie frekwencji w kolejnych edycjach festiwali w Jarocinie. Niemal połowa z nich (48,5%) wskazuje, że liczba festiwalowiczów się zmniejszy. Co czwarty badany (25,9%) przewiduje „wymianę” uczestników. Zwiększenie liczby odbiorców prognozuje 12,8% osób. Tyle samo wskazuje odpowiedź „nie zmieni się”. Warte szczególnej analizy są uzasadnienia badanych, które można próbować podsumować w ten sposób: zmiany i różnorodność festiwalu jest koniecznością, ale nie należy przy ich wprowadzaniu stracić z oczu „muzycznej tożsamości” Jarocina (tego bowiem „poszukuje” zarówno „stara” jak i „nowa” publiczność).

Wyk.28. Zmiana formuły sprawi, że publiczność festiwalu: zwiększy się / zmniejszy się / nie zmieni się / zmieni się - część dotychczasowej odejdzie, ale festiwal zyska nową

Zwiększy się

dzięki różnym gatunkom muzycznym; dzięki kilku scenom jest większa ilość artystów i gatunków muzycznych; mogą pojawić się nowi muzycy - nowi twórcy; jest bardzo zróżnicowany i przyjazny

Zmniejszy się

festiwal kojarzył się zawsze z ciężką muzyką; zero punków i metali; coraz bardziej rozrzucony; zmiana punka na rapsy; zbyt duży rozstrzał scen, więcej atrakcji poza sceną niż na scenach, mało rocka; większość osób z którymi rozmawiałem wolała starą formułę; teraz nie ma nic wspólnego z legendą Jarocina; rozszerzenie grona gatunków muzycznych zmniejsza zainteresowanie festiwalem; nasza ojczyzna się zmieniła i ludzie oczekują bardziej rozpoznawalnych artystów; ludzie tu przychodzą z sentymentu!; na rap idą tylko lokalne dzieciaki; drogie bilety, słabe koncerty; bo formuła jest kijowa; ludzie przyjeżdżają dla rocka, nie dla rapu; kiedyś były subkultury, dziś to festyn; ilość miejsc do których trzeba się udać zniechęca

Nie zmienia się

być może nie zmieni się ponieważ JF powinien być jeszcze bardziej popularny; nawet jeśli „stałe” osoby odejdą przyjdą inni; osoby które faktycznie chcą i tak wezmą w nim udział

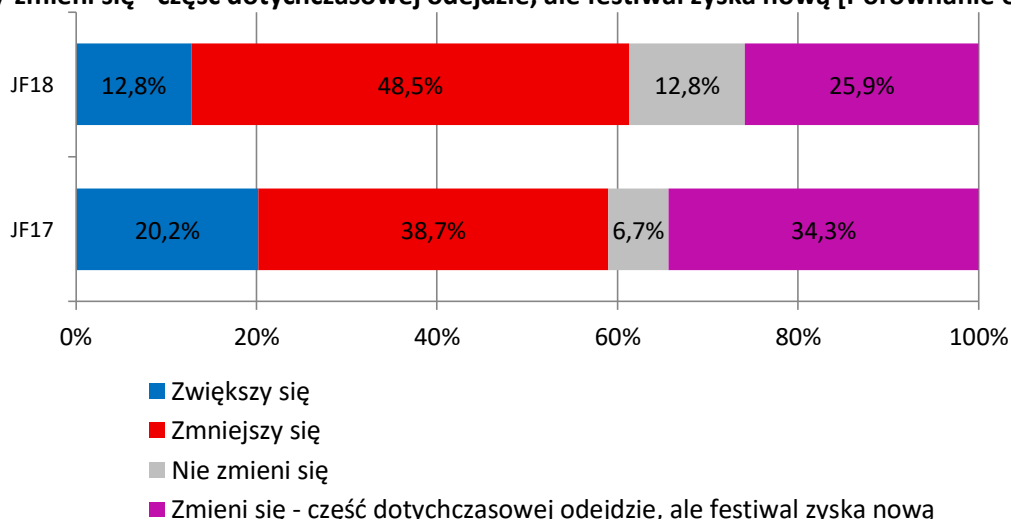
Zmieni się - część dotychczasowej odejdzie, ale festiwal zyska nową

Jarocin jednak słynie z punka, ale rozwój jest konieczny; duża część dotychczasowej publiczności jest niezadowolona; zmiany to konieczność, ale mając trzy różne sceny można różne style prezentować; otwarcie na nowe gatunki pozyska nową publiczność, tradycyjnym punkowcem może się nie odnaleźć; rodziny z dziećmi; starsi uczestnicy odejdą, dojdzie młodzież; odejdzie część upijającej się do nieprzytomności, zyska rodziny z dziećmi; ludzie, którzy przyjeżdżali dla klimatu odejdą na ich miejsce przyjdą młodzi dla innych gatunków muzyki; nie wiadomo czy zyska nową, ale brakuje siedzenia w rowie to był klimat!; nowości trzeba wprowadzić ale Jarocin to historia i trzeba o niej pamiętać; ludzie narzekają ale nowi przyjadą sprawdzić o co chodzi; ludzie czasem nie lubią zmian; jest spokojniejsza muzyka i inna widownia; będzie przyjeżdżało więcej osób słuchających hip-hopu

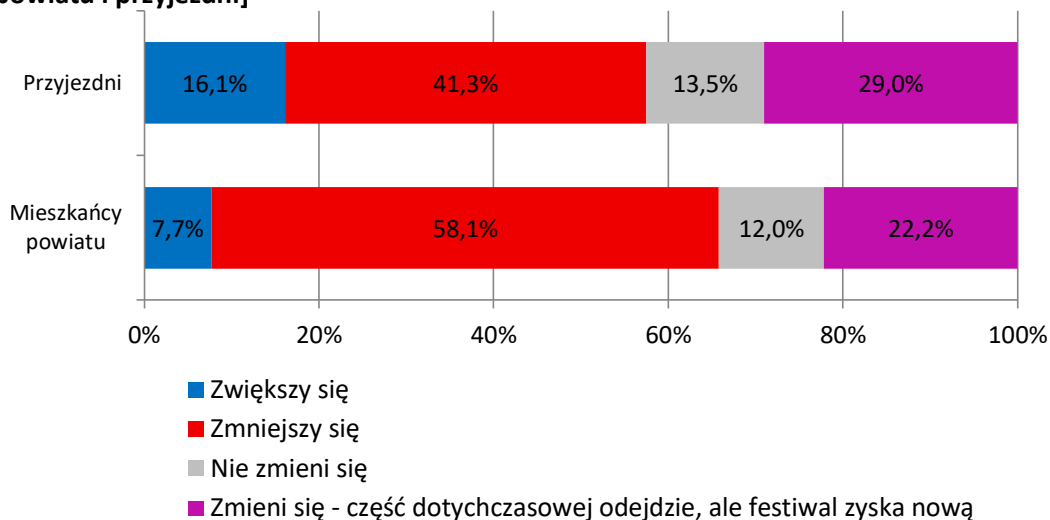
Kiedy weźmiemy pod lupę wskazania festiwalowiczów zeszłorocznych z tegorocznymi zobaczymy, że o 10 punktów procentowych zwiększyła się liczba uczestników przewidujących, że publika festiwalowa ulegnie zmniejszeniu (JF17: 38,7%, JF18: 48,5%). Skurczył się także odsetek prognozujących tendencję odwrotną – wzrost liczby uczestników (z 20,2% do 12,8%) oraz wskazujących na zmiany „przepływu” (część odejdzie, ale na ich miejsce przyjdą nowi) – z 34,3% w 2017 roku do 25,9% w 2018. Natomiast dwukrotnie zwiększyła się frakcja osób (6,7% do 12,8%) twierdzących, że nie nastąpią zmiany frekwencyjne a odbiorców jarocińskiego wydarzenia będzie tyle samo jak w latach ubiegłych.

Zmiany w opinii uwidaczniają się, gdy porównamy wskazania „lokalsów” z osobami spoza powiatu jarocińskiego. Obie grupy najczęściej wskakują, iż będziemy mieć do czynienia z tendencją zmniejszania się publiczności, ale o ile w przypadku mieszkańców czyni to aż 58,1% (a zaledwie 7,7% prognozuje wzrost festiwalowej publiki) to u przyjezdnych odsetek jest bardziej optymistyczny. Zmniejszenie się przewiduje 41,3% badanych gości ziemi jarocińskiej a wzrost w tym zakresie głosi 16,1%. Większy procent osób przyjezdnych (29%) jest zdania, że „zmiana formuły sprawi, że publiczność festiwalu zmieni się – część dotychczasowej odejdzie, ale festiwal zyska nową” niż mieszkańców powiatu (22,2%).

Wyk.29. Zmiana formuły sprawi, że publiczność festiwalu: zwiększy się / zmniejszy się / nie zmieni się / zmieni się - część dotychczasowej odejdzie, ale festiwal zyska nową [Porównanie edycji]

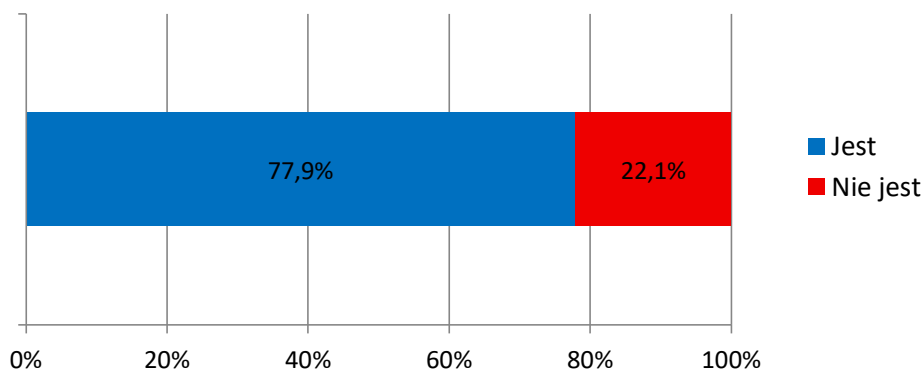

Wyk.30. Zmiana formuły sprawi, że publiczność festiwalu: zwiększy się / zmniejszy się / nie zmieni się / zmieni się - część dotychczasowej odejdzie, ale festiwal zyska nową [Porównanie mieszkańcy powiatu i przyjezdni]

Dla trzech na czterech (77,9%) spytanych o zdanie festiwalowiczów Jarocin Festiwal 2018 jest imprezą, którą można scharakteryzować jako „twórcza” i „kreatywna”. To wskazanie niemal identyczne jak w roku ubiegłym (79,2%). Uczestnicy festiwalu przybyli spoza powiatu jarocińskiego w znacznie większym stopniu (82,7%) niż miejscowi (77,1%) skłonni są zgodzić się z tezą o tym, że tegoroczna edycja wydarzenia jest twórcza i kreatywna.

Wyk.31. Jarocin Festiwal 2018 jest / nie jest imprezą twórczą, kreatywną

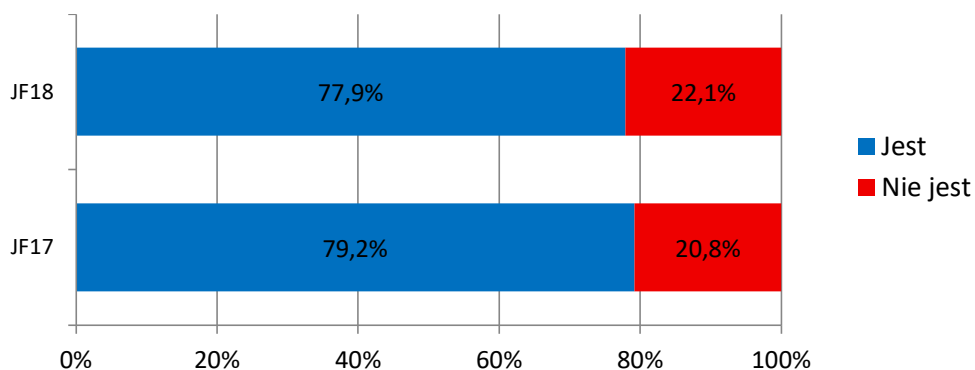
Jest

daje szanse nowym zespołom aby się pokazać; dużo inicjatywy znajduje się w rękach miasta i młodzieży lokalnej; dużo się dzieje dla każdego coś się znajdzie; imprezy towarzyszące super!; każde takie wydarzenie jest twórcze, ciekawe panele; ma warsztaty, pokazy filmów, spotkania z twórcami, pisarzami; mogą występować młode zespoły z ciekawą twórczością; otwiera na inną muzykę; odkrywa nowe talenty; różne formy wydarzeń towarzyszących, nie tylko muzycznych; tak, ale czy publika jest na to gotowa?; wywiady, przegląd młodych artystów, performensy; wiele atrakcji angażujących festiwalowiczów; twórcza - rytmy młodych; więcej raperów, motyw festiwalu, różne zajęcia; zaprasza i pozwala wystąpić nowym artystom; występują młodzi kreatywni ludzie!

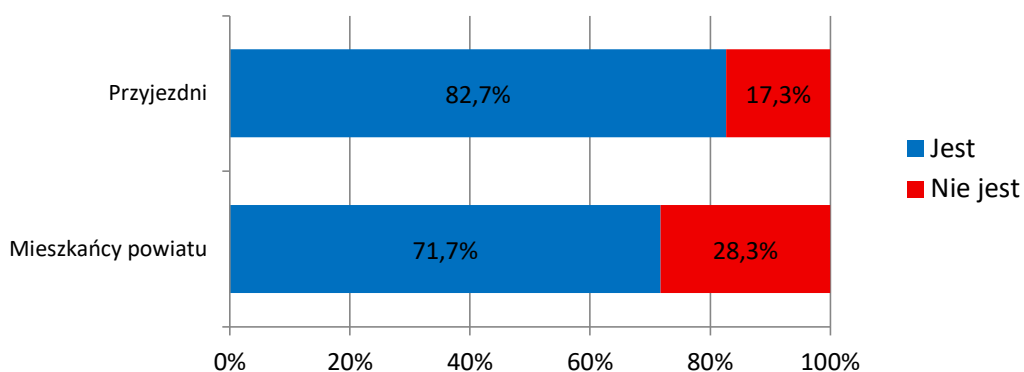
Nie jest

już nigdy nie będzie, brak ludzi który tworzą prawdziwego rocka; nic konkretnego się nie dzieje dla dorosłych, wszystko jest dla dzieci; trudno powiedzieć, festiwal ma konkurs dla młodych, ale nie ma tu klimatu generującego i pokazującego ciekawe zjawiska w sztuce; JF umiera to była legenda która umarła; zespoły są nieznane, nie prezentują poziomu Jarocina

Wyk.32. Jarocin Festiwal jest / nie jest imprezą twórczą, kreatywną [Porównanie edycji]

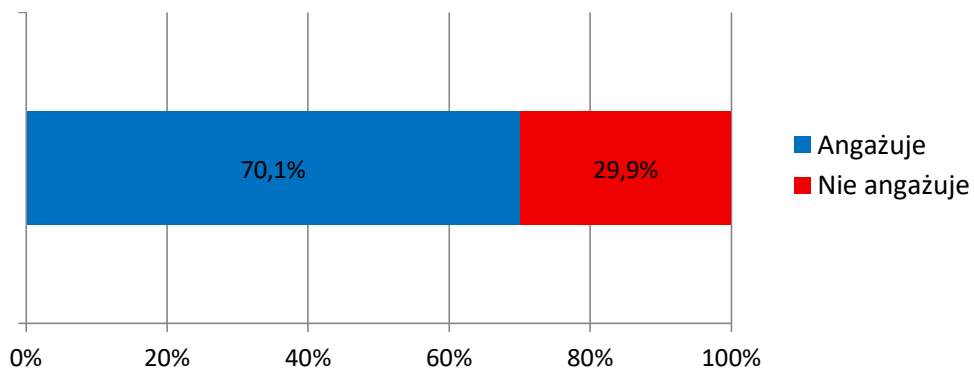
Wyk.33. Jarocin Festiwal jest / nie jest imprezą twórczą, kreatywną [Porównanie mieszkańcy powiatu i przyjezdni]

Strefa Dziecka JF18 – Rynek w Jarocinie (fot. MM)

Badani w większości (70,1%) ocenili, iż tegoroczna edycja festiwalu angażuje publiczność. Jest to wynik lepszy niż w 2017 roku, gdy takiej oceny dokonało 66,1% badanych. Partycypacja i poczucie aktywnego uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych jest przedmiotem wielu publikacji z zakresu organizacji wydarzeń kulturalnych i jednym z ważniejszych elementów ich rekomendacji. Poczucie sprawczości, możliwości wyboru i (współ)decydowania, które nierozłącznie związane są z zaangażowaniem stanowią cenną wartość dla uczestników, ale i pole starań dla organizatorów.

Wyk.34. Tegoroczna edycja festiwalu angażuje / nie angażuje publiczność/ci

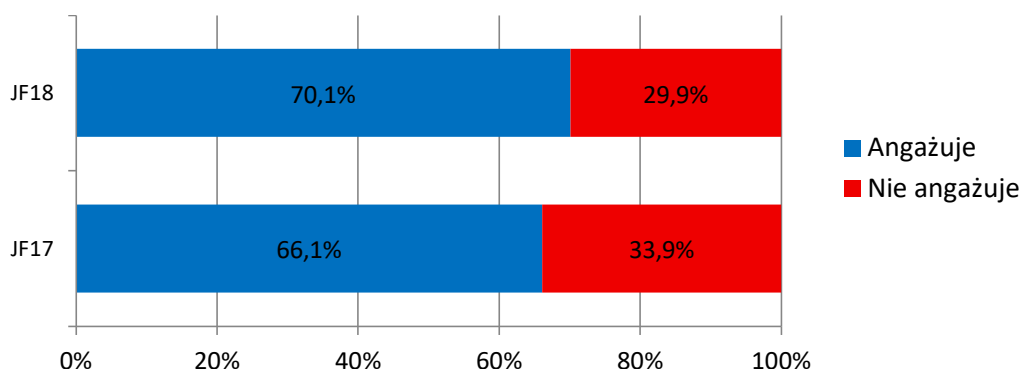
Angażuje

interakcje z publiką są wyraźne i częste; film, wspólne śpiewanie na rynku; angażuje w przemieszczanie się po mieście, chodzenie między scenami i atrakcjami; akcja rowerowa, biblioteka; bo warto zwiedzać i poznawać miasto; dużo wydarzeń towarzyszących; jestem z rodziną, strefa dzieci; myślę, że każdy znajdzie coś dla siebie; mecz na scenie, kino Echo; spotkania z autorami, wykonawcami, bliskość; szeroki wybór wydarzeń towarzyszących festiwalowi, umiejscowienie w różnych częściach miasta; wymaga od publiczności wyboru repertuaru; wypełniamy ankiety; jest to coś odmiennego na nowym terenie; fajne rzeczy się dzieją

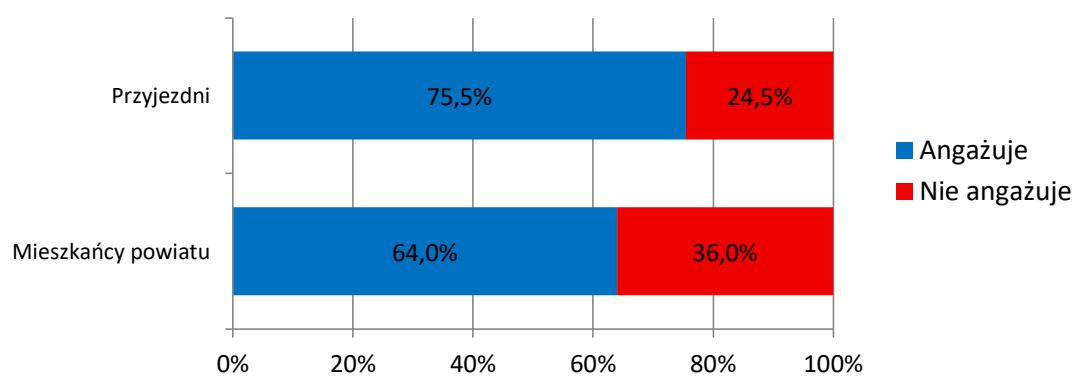
Nie angażuje

duże przywileje dla Jarociniaków, gorsi przyjezdni; to ludzie tworzą ten festiwal i atmosferę jak tak dalej będzie Jarocin umrze i tradycja zniknie; nikt nie wie, nie zna zespołów idzie tam, gdzie jest rock; nie zauważyłem by publiczność, prócz stania pod sceną się bawiła; nie angażuje gdyż nie ma już kto ich porwać; jednak nie dość

Wyk.35. Tegoroczna edycja festiwalu angażuje / nie angażuje publiczność/ci [Porównanie edycji]

Wyk.36. Tegoroczna edycja festiwalu angażuje / nie angażuje publiczność/ci [Porównanie mieszkańców powiatu i przyjezdnych]

Pełna festiwalowiczów sala w kinie Echo - rozmowa Świetlicki – Janerka (fot.MM)

C. Szczegółowa ocena poszczególnych aspektów imprezy

Dużym wyzwaniem zarówno zeszłorocznego jak i tegorocznego badania było nie tylko nakreślenie opinii respondentów na temat poszczególnych aspektów festiwalu, lecz także podjęcie próby wskazania odpowiadających im determinantów, tj. czynników, które w istotnym stopniu na ów opinie mogą wpływać. Niewątpliwie, podobnie jak w roku ubiegłym największe kontrowersje wśród publiczności wzbudziły szczególnie dwa aspekty nowej formuły festiwalu: jego otwarcie na nowe gatunki (szczególnie hip-hop oraz spokojniejsze dźwięki) oraz zwiększenie liczby scen i rozlokowanie ich w różnych częściach miasta. Argumenty poszczególnych grup sporu mają podstawy zarówno emocjonalne, jak i racjonalne. Festiwalowicze będący osobami sentymentalnymi są znacznie bardziej jednorodną i zintegrowaną grupą (w znacznym stopniu pokrywającą się z osobami mieszkającymi w Jarocinie i najbliższych jego okolicach). Ich głos jest bardziej radykalny, należą oni także do tych najbardziej rozgoryczonych i otwarcie krytykujących zmiany (szczególnie te „generalne” gdyż przyglądając się ich opiniom w szczegółach aprobują oni wiele elementów zmian *de facto* będących pochodnymi tych najistotniejszych modyfikacji). Charakterystyczne dla nich jest to, że wielopoziomowa festiwalowa różnorodność nie jest dla nich wartością pozytywnie odbieraną – postulują powrót do jednej sceny, klimatu „legendarnego” rowu i „starych” gatunków muzycznych, podczas gdy respondenci posługujący się na argumentami racjonalnymi wydają się być znacznie mniej zaangażowani emocjonalnie w prezentowanie własnych myśli. To ta druga grupa znacznie częściej ocenia tegoroczną imprezę pozytywnie.

Wobec wprowadzonych (i w tym roku kontynuowanych) festiwalowych zmian nie powinno dziwić, że części dotychczasowej publiczności festiwalu w Jarocinie trudno jest zaakceptować obecność na wydarzeniu muzyki innej niż ta, którą można kojarzyć jako „jarocińską”. Przyzwyczajeni do względnej jednolitości gatunkowej fani punk’u, rock’a czy metalu najczęściej sprzeciwiają się obecności na imprezie zespołów reprezentujących gatunki wyraźnie odmienne, takie jak muzyka alternatywna czy hip-hop. Jednak także wśród nich są tacy, którzy starają się racjonalizować decyzje organizatorów i dostrzegają zmieniający się świat. Uczestnicy krytykujący program imprezy zarzucają mu także w tym roku szczególnie brak rozpoznawalnych gwiazd „starego” Jarocina, zmianę charakteru festiwalu, mniejszą frekwencję, zbyt dużo hip-hopu, jego kameralność i „festynowość”, mając na myśli poszarżanie się publiczności o kręgi nie należące do ich subkultury, w tym przede wszystkim rodziny z dziećmi, odbiorców rapu i przypadkowych uczestników imprezy. Najczęściej pojawiającym się postulatem tej grupy osób jest powrót na rów ulicy Maratońskiej (*powrót do starych czasów!!!*), ale także większa liczba zespołów o cięższym brzmieniu (*więcej rockowej i punkowej muzyki*). Wśród publiczności nie brakuje także entuzjastów zmian. Ci jako pozytywne aspekty imprezy wskazują niejednokrotnie te same co festiwalowi sceptycy (oceniając je odmiennie), doceniając przede wszystkim programową różnorodność. Na pytanie „Co w tegorocznym festiwalu najbardziej Ci się podoba” obok właśnie

„różnorodności” badani najczęściej wskazywali: muzykę, panującą na imprezie atmosferę, foodtrucki (znaczna liczba festiwalowiczów wskazała ten element), otwartą scenę na rynku, wydarzenia towarzyszące, ludzi oraz doceniali organizację w postaci czystych toalet i warunków na polu namiotowym. Cześć festiwalowiczów wymieniła występujących tegorocznych artystów. Koncerty: Quebonafide, Coma, Nosowkiej, Kękę, Pussy Riot, Sztynywny Pal Azji, The Dumplings, Public Image Ltd., Pink Freud, Janerka, Garbarek, Przybył, Hańba, Kortez, Zawiałow, Percival Schuttenbach to najczęściej wymieniani artyści w kontekście festiwalowych upodobań przez badanych w tegorocznej edycji. Należy podkreślić, że nie oznacza to jednak, że są to preferencje większości, a jedynie te najwyraźniej wyrażane wśród badanych. Warto zwrócić uwagę na różnorodność wymienionych tu artystów. Z jeszcze większą różnorodnością mamy do czynienia, kiedy prześledzimy odpowiedzi uczestników JF18 na pytanie o to które z wydarzeń tegorocznej edycji festiwalu jest dla nich najważniejsze. Wśród wykonawców odnajdziemy takie zespoły i artystów jak m.in.: Apteka, Coma, Pink Freud, Stasiuk, Percival Schuttenbach, Sztynywny Pal Azji, Jan Garbarek, Lech Janerka, Hańba, Świetlicki, Kasia Nosowska, Decadent Fun Club, Kękę Quebonafide, Góral, Daria Zawiałow, Bokka, Pussy Riot, The Dumplings, B.O.K., koncerty w Spichlerzu, Public Image Ltd., Pablopavo, Marek Dyjak, Ostatnia Szansa, Pogodno. Festiwalowicze wymieniali również konkretne festiwalowe wydarzenia: *Anthony Street – spektakl, rajd rowerowy, rozmowy w Echo, Rytm Młodych, występ finalistów „Śpiewaj i walcz”, mecz mundial, odświeżenie muralu z Piotrem Łazarkiewiczem, spotkania autorskie, te ze strefą dla kobiet koło kina Echo, strefa dziecka :P, Żywa Biblioteka, spotkanie z Rottenem, wspólne śpiewanie podczas koncertu „Co ciągle widzę w niej”*. Część badanych nie potrafiła wskazać jednego konkretnego wydarzenia (*przyjechałem bez oczekiwań, spontanicznie, ważna jest sama obecność tutaj*) czy za najistotniejsze uznając te zupełnie osobiste (*spotkanie się z przyjaciółmi*).

Niezależnie od oceny związanej z pewnym sentymentem do tego „jak było zawsze/kiedyś”, warto zwrócić uwagę na pewne racjonalne wskazania ankietowanych, które również podzielić można na pozytywne i negatywne. Analogicznie jak w zeszłym roku tak i podczas tej edycji festiwalu część badanych dostrzega i docenia następstwa przeniesienia festiwalu do miasta (m.in. głosy typu: *klimat w przestrzeni miasta, darmowa scena rynek, całe miasto jest włączone w festiwal*). Warte przemyślenia są jednak pewne głosy krytyczne, które można wziąć pod uwagę programując kolejne edycje zastanawiając się nad ich zasadnością i możliwością ich realizacji. Są to m.in.: *brak punktu ładowania telefonów, zbyt mała różnica cen między karnetem a biletami jednodniowymi, dobre koncerty w niedzielę wieczorem, płatny koncert Kortezy, słabe oznaczenie wejścia na scenę park (od strony kempingu bardzo dużo osób błądzi), odległość od pola namiotowego od scen*.

Jak trudno organizatorom spełnić oczekiwania różnych uczestników festiwalu pokazują choćby dwa przykłady, które pojawiły się w naszym badaniu. Część festiwalowiczów docenia dostępność w strefach gastronomicznych lokalnych browarów, ale inni narzekają na brak

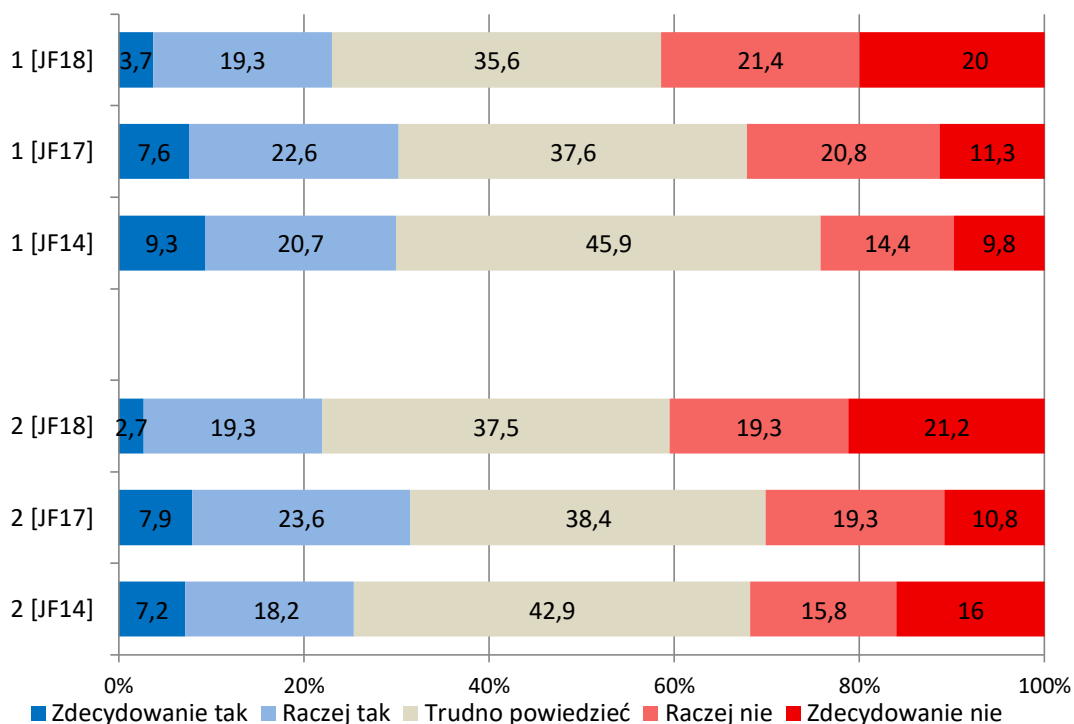
popularnych marek do których są przyzwyczajeni na co dzień. Podobna sytuacja ma miejsce z polem namiotowym. Z jednej strony podkreślana jest jego dobra organizacja, porządek, który na nim panuje i wysoki poziom sanitariatów, ale z drugiej strony inni uczestnicy JF18 narzekają na to, że pole „nie żyje”, zbyt dużą jego odległość od scen festiwalowych, wysoką cenę czy panujące na nim zasady, które zakazują wnoszenia na nie pewnych przedmiotów.

Czasami deszczowa pogoda komplikuje plany festiwalowiczów – deszczowy piątek na JF18 (fot.MM)

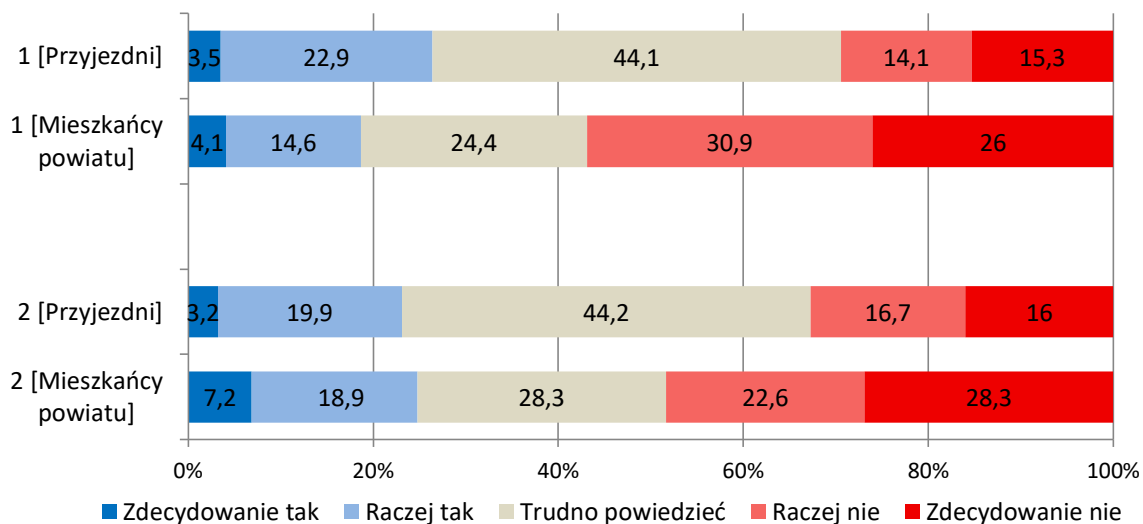
Ostatnia grupa aspektów funkcjonowania Jarocin Festiwal jest związana z praktycznym wymiarem jego organizacji. Tegoroczni festiwalowicze są bardziej krytyczni w sprawie ogólnej oceny organizacji imprezy (a aspektach: ciekawszy program, lepsza organizacja) niż badania poprzednich dwóch edycji festiwalu. Spore różnice uwidaczniają się podczas analizy obu ocen w kontekście dwóch grup odbiorców wydarzenia – miejscowych i przyjezdnych. Coraz lepszą (z roku na rok) organizację festiwalu dostrzega 26,4% przyjezdnych i 18,7% „lokalsów”. Blisko aż dwukrotnie więcej osób niezadowolonych z organizacji JF18 jest wśród lokalnej publiczności niż gości (56,9% mieszkańcy powiatu jarocińskiego i 29,4% osoby spoza powiatu). Ci drudzy w swoich osądach nie są tak radykalni, ale też jednoznacznie zdecydowani – o czym świadczą najpopularniejsze wskazania „trudno powiedzieć”. Co drugi mieszkaniec Jarocina i okolic (50,9%) krytycznie odnosi się do programu tegorocznej edycji festiwalu (z czego aż 28,3% czyni to w sposób bardzo jednoznaczny – „zdecydowanie nie”. Festiwalowicze spoza powiatu nie są tak krytyczni, wobec tego elementu festiwalu (32,7%) choć nadal osób krytykujących ten aspekt przewyższa frakcję jego zwolenników (23,1%). Być może jest wynik mniejszej ilości (czy też eksponowania) zespołów rockowych/punkowych w programie imprezy.

Wyk.37. Porównanie opinii respondentów na temat wybranych aspektów festiwalu względem lat - zestawienie z roku 2014, 2017 i 2018

- 1 Z roku na rok JF jest coraz lepiej zorganizowany
- 2 Z roku na rok JF ma ciekawszy program

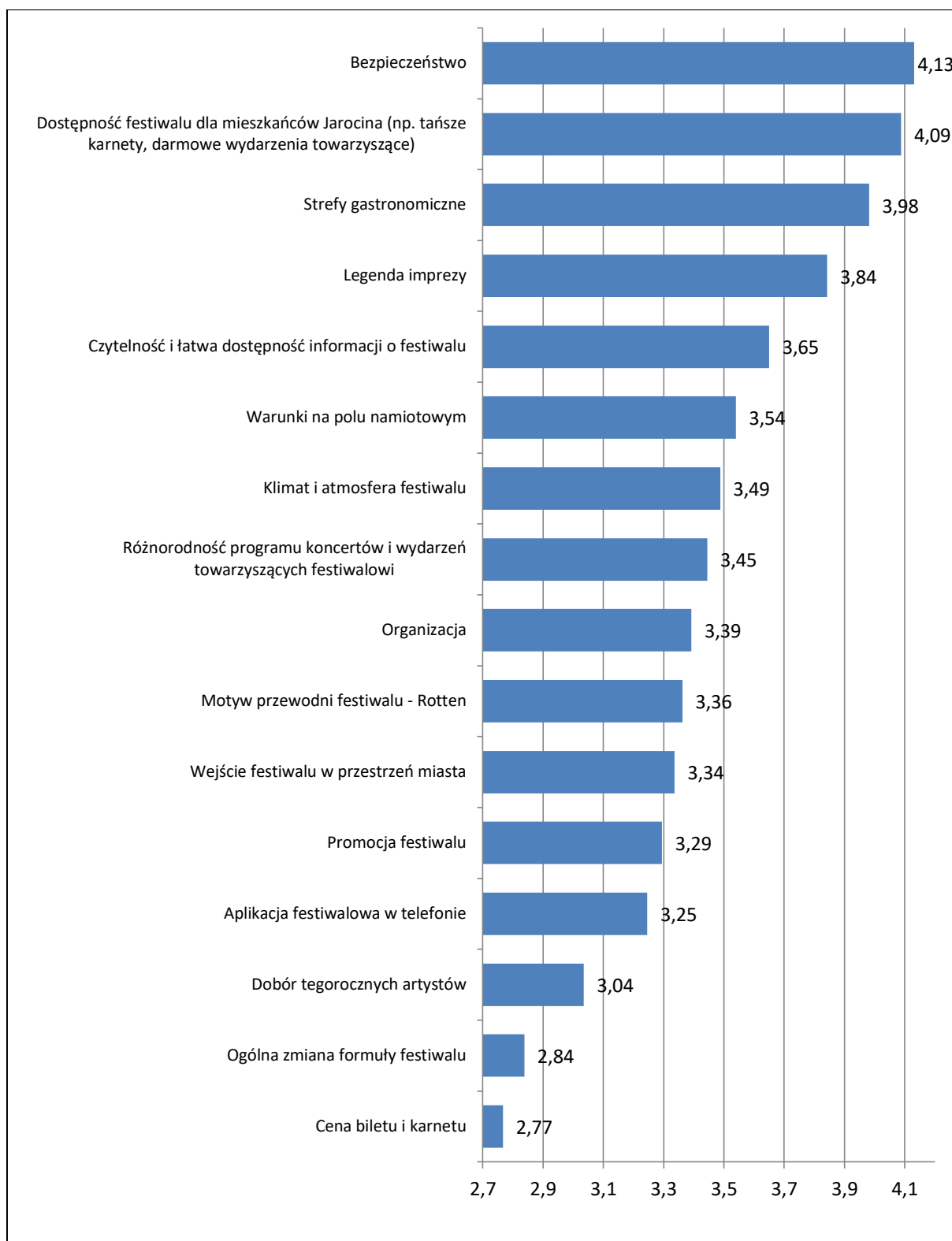
Wyk.38. Porównanie opinii mieszkańców powiatu jarocińskiego i przyjezdnych na temat wybranych aspektów Jarocin Festiwalu 2018

- 1 Z roku na rok JF jest coraz lepiej zorganizowany
- 2 Z roku na rok JF ma ciekawszy program

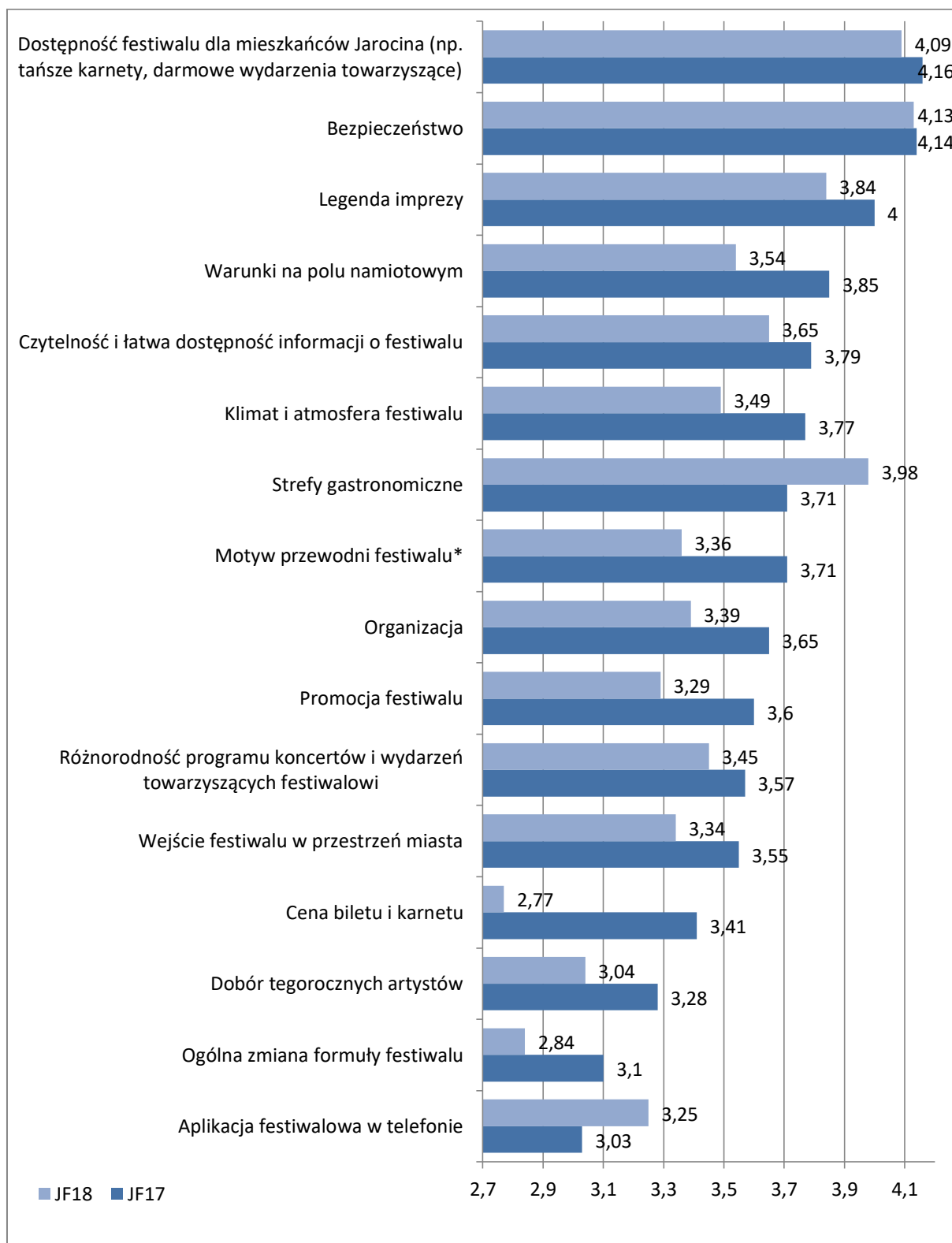
Tegoroczna publiczność poproszona została o dokonanie ocen funkcjonowania różnych elementów JF18 na skali szkolnej od 1 do 5. By oceny były miarodajne i rzetelne poproszono badanych o wpisywanie opcji „0” – gdy nie mają wiedzy/zdania o danym elemencie. Tegoroczni festiwalowicze najbardziej pozytywnie ocenili poczucie bezpieczeństwa na imprezie (bardzo wysoka średnia ocena - 4,13 na maksymalną 5,0) i równie wysoką ocenę zyskał element: „dostępność festiwalu dla mieszkańców Jarocina (np. tańsze karnety, darmowe wydarzenia towarzyszące)” – średnia 4,09. Na kolejnych miejscach znalazły się: strefy gastronomiczne (3,98), legenda imprezy (3,84), czytelność i łatwa dostępność informacji o festiwalu (3,65) oraz warunki na polu namiotowym (3,54). Najniżej badani ocenili aspekt ceny biletu i karnetu (śr. 2,77). W porównaniu do zeszłego roku, gdzie również zaprezentowano badanym taki sam zestaw elementów festiwalowej rzeczywistości widać wyraźnie, że większość elementów została oceniona przez tegoroczną publikę mniej pozytywnie. Wyjątkiem są dwa elementy: strefy gastronomiczne (JF17: 3,71 i JF18: 3,98) i aplikacja festiwalowa (JF17: 3,03 i JF18: 3,25). W związku z tym, iż mamy do czynienia z dwoma różnymi publicznościami istotne są szczególnie największe różnice średnich i hierarchia miejsc poszczególnych wskazań. O ile w obu edycjach najwyższe oceny zyskały aspekty bezpieczeństwa i dostępności festiwalu dla lokalnych mieszkańców to podczas tegorocznej szczególnie zyskały w hierarchii strefy gastronomiczne (3 miejsce podczas JF18 i 7 JF17) a największy spadek odnotowano w przypadku cen biletu i karnetu (ostatnie, 16 miejsce w JF18 i 13 – JF17 i także największa różnica średnich 0,64). Choć warto zauważyć, że przyjezdni, mimo że również najniżej ze wszystkich elementów festiwalu ocenili festiwalowe ceny (2,97) to średnia ta nie była tak niska jak u mieszkańców powiatu (2,51). Charakterystyczne jest również to, że osoby spoza Jarocina i jego okolic wyżej ocenili niemal wszystkie badane aspekty Jarocin Festiwalu 2018 niż lokalna publika. Wyjątkiem były dwie kategorie: dostępność festiwalu dla mieszkańców (śr. 4,17 i 4,04) oraz strefy gastronomiczne (4,08 i 3,91). Największe różnice na plus w ocenach przyjezdnych wobec not „lokalsów” odnajdziemy w aspektach: legenda imprezy (0,68: 4,13 i 3,45), organizacja (0,61: 3,67 i 3,06), klimat i atmosfera festiwalu (0,6: 3,75 i 3,15), dobór tegorocznych artystów (0,57: 3,29 i 2,72), motyw przewodni festiwalu – Rotten (0,55: 3,61 i 3,06), wejście festiwalu w przestrzeń miasta (0,53: 3,57 i 3,04). Szczegółowy rozkład odpowiedzi badanych festiwalowiczów i ich ocen poszczególnych elementów tegorocznej edycji festiwalu odnajdziemy na trzech ostatnich wykresach.

Wyk.39. Średnie: ocena różnych aspektów funkcjonowania Jarocin Festival 2018¹²

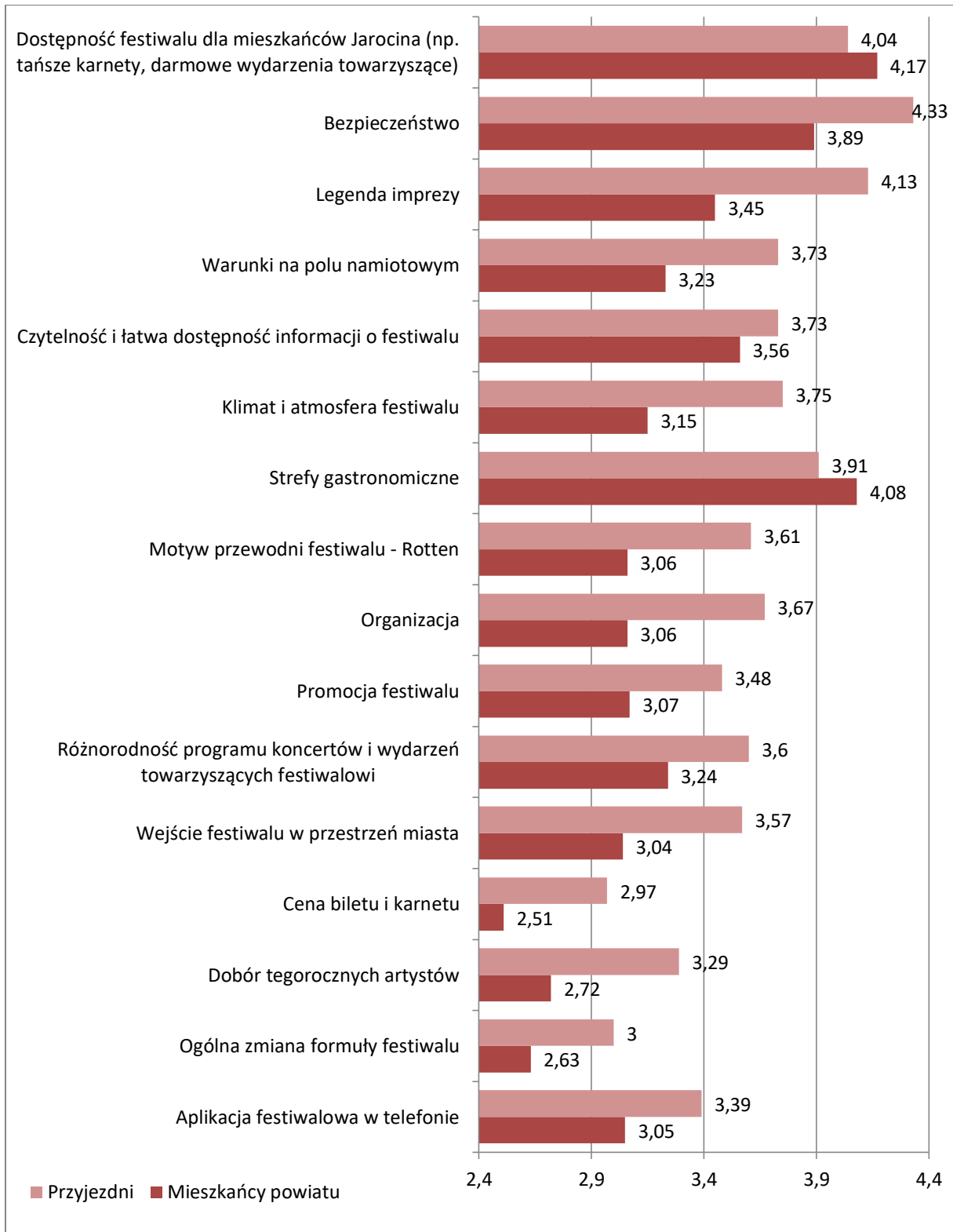
¹² Badani dokonywali oceny na skali od 1 (ocena niedostateczna) do 5 (bardzo dobra). Analiza średnich wskaźników respondentów nie obejmuje wskaźnika „0” – nie mam w danym zakresie zdania/wiedzy.

Wyk.40. Średnie: ocena różnych aspektów funkcjonowania Jarocin Festival [Porównanie edycji]

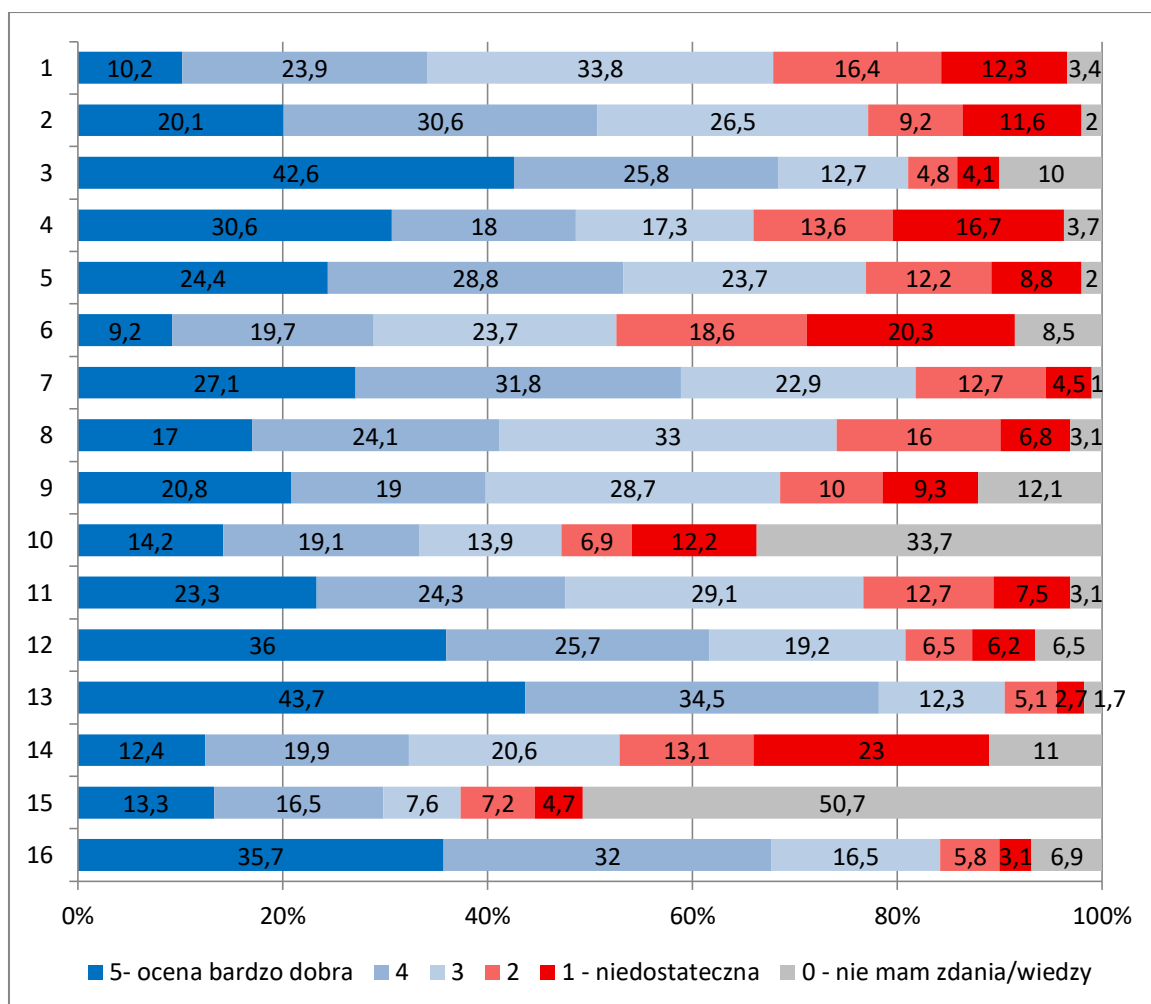

* Motyw przewodni Festiwalu: 2017 – Niemen, 2018 – Rotten.

Wyk.41. Średnie: ocena różnych aspektów funkcjonowania Jarocin Festiwal [Porównanie mieszkańcy powiatu i przyjezdni]

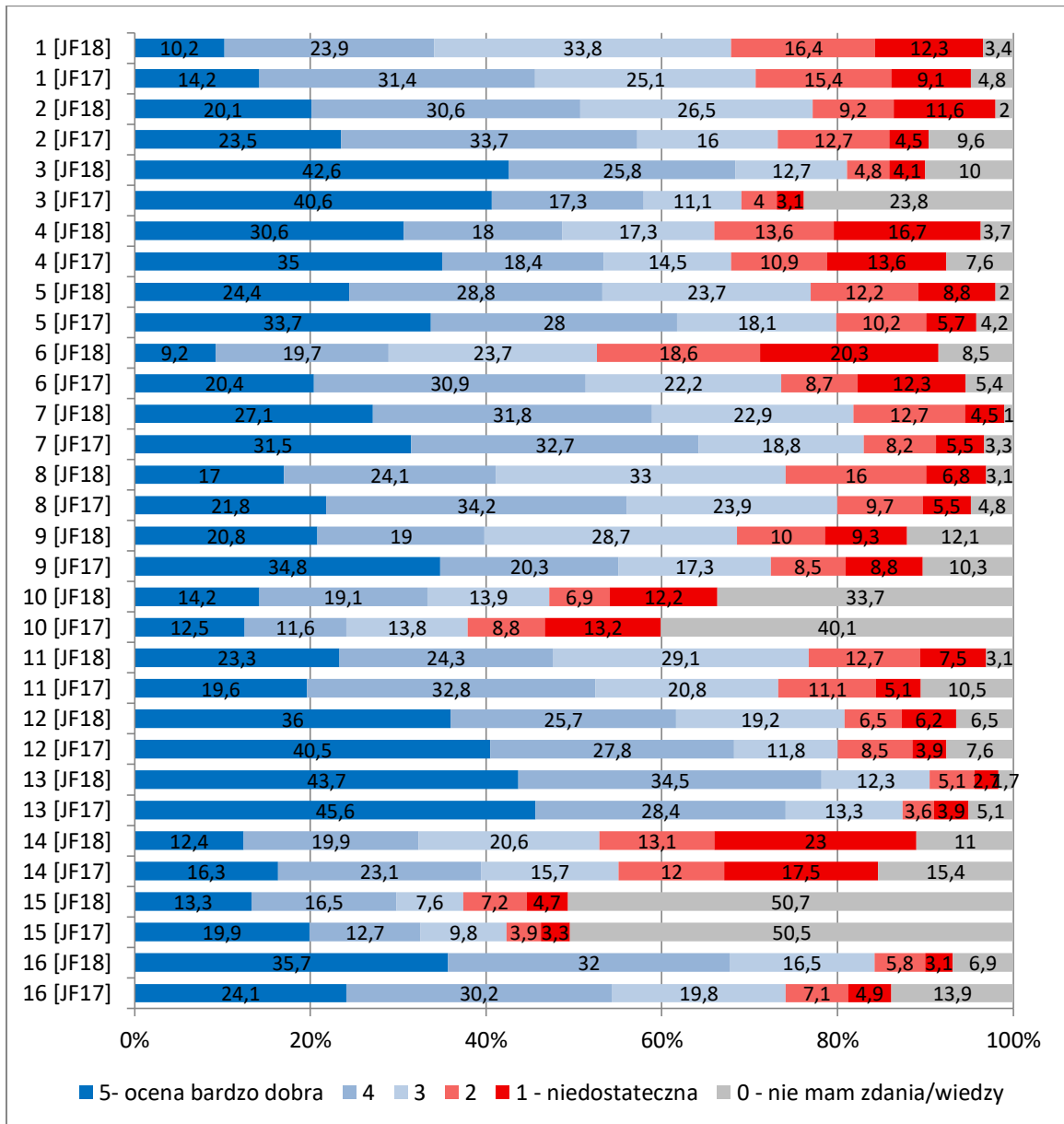

Wyk.42. Szczegółowa ocena różnych aspektów funkcjonowania Jarocin Festival 2018

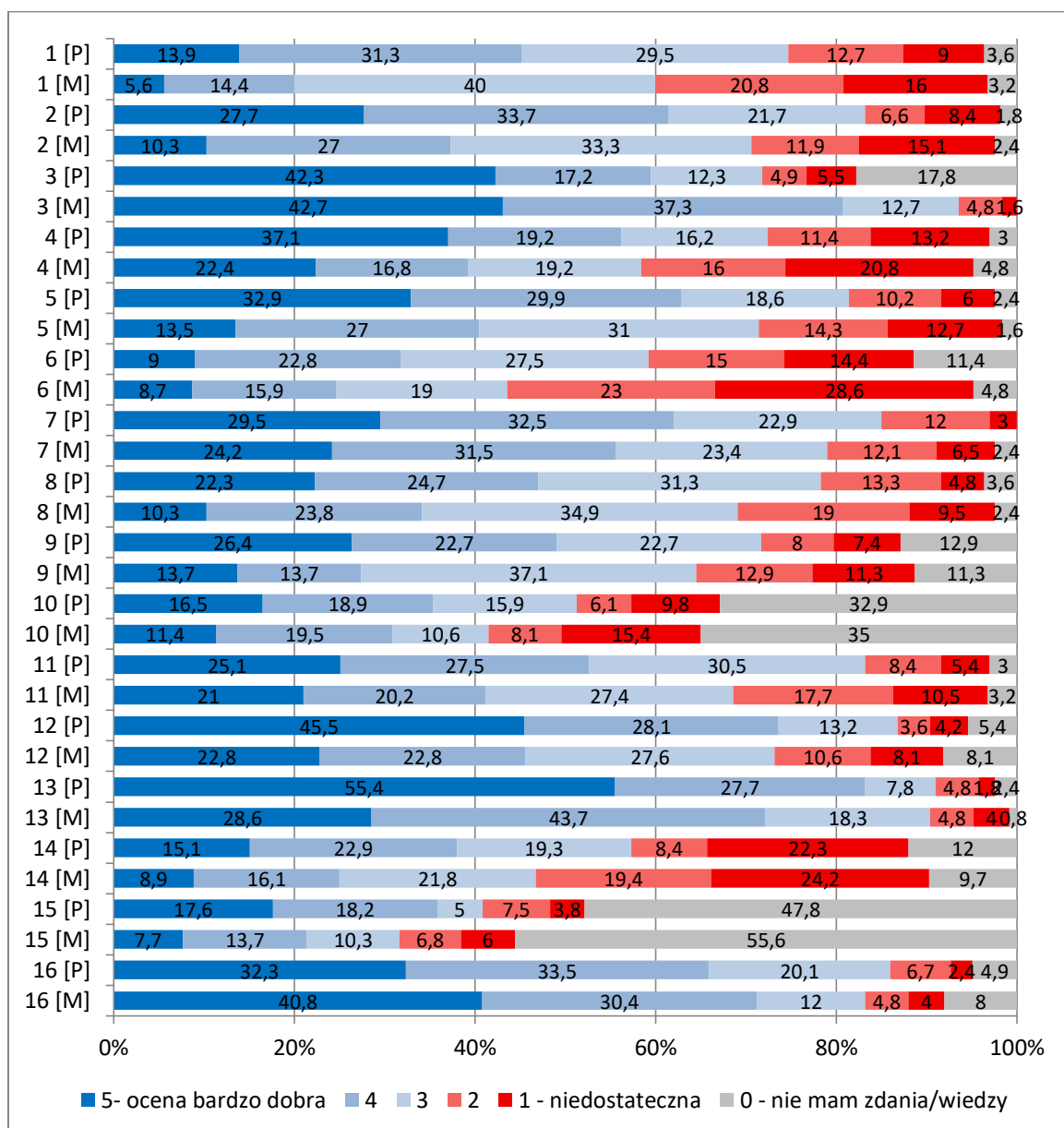
- 1 Dobór tegorocznych artystów
- 2 Organizacja
- 3 Dostępność festiwalu dla mieszkańców Jarocina (np. tańsze karnety, darmowe wydarzenia towarzyszące)
- 4 Wejście festiwalu w przestrzeń miasta
- 5 Klimat i atmosfera festiwalu
- 6 Cena biletu i karnetu
- 7 Czytelność i łatwa dostępność informacji o festiwalu
- 8 Promocja festiwalu
- 9 Motyw przewodni festiwalu - Rotten
- 10 Aplikacja festiwalowa w telefonie
- 11 Różnorodność programu koncertów i wydarzeń towarzyszących festiwalowi
- 12 Legenda imprezy
- 13 Bezpieczeństwo
- 14 Ogólna zmiana formuły festiwalu
- 15 Warunki na polu namiotowym
- 16 Strefy gastronomiczne

**Wyk.43. Szczegółowa ocena różnych aspektów funkcjonowania Jarocin Festival
[Porównanie edycji]**

- 1 Dobór tegorocznych artystów
- 2 Organizacja
- 3 Dostępność festiwalu dla mieszkańców Jarocina (np. tańsze karnety, darmowe wydarzenia towarzyszące)
- 4 Wejście festiwalu w przestrzeń miasta
- 5 Klimat i atmosfera festiwalu
- 6 Cena biletu i karnetu
- 7 Czytelność i łatwa dostępność informacji o festiwalu
- 8 Promocja festiwalu
- 9 Motyw przewodni festiwalu – Niemen/Rotten
- 10 Aplikacja festiwalowa w telefonie
- 11 Różnorodność programu koncertów i wydarzeń towarzyszących festiwalowi
- 12 Legenda imprezy
- 13 Bezpieczeństwo
- 14 Ogólna zmiana formuły festiwalu
- 15 Warunki na polu namiotowym
- 16 Strefy gastronomiczne

**Wyk.44. Szczegółowa ocena różnych aspektów funkcjonowania Jarocin Festival 2018
[Porównanie mieszkańcy powiatu i przyjezdni¹³]**

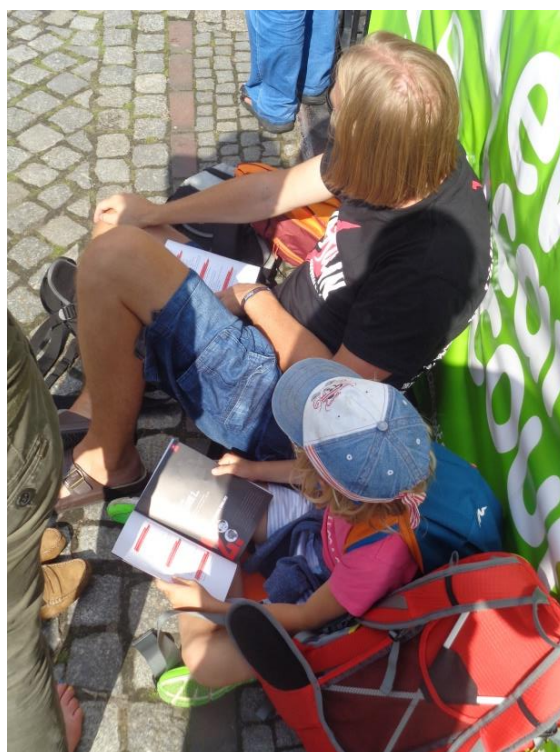

- 1 Dobór tegorocznych artystów
- 2 Organizacja
- 3 Dostępność festiwalu dla mieszkańców Jarocina (np. tańsze karnety, darmowe wydarzenia towarzyszące)
- 4 Wejście festiwalu w przestrzeń miasta
- 5 Klimat i atmosfera festiwalu
- 6 Cena biletu i karnetu
- 7 Czytelność i łatwa dostępność informacji o festiwalu
- 8 Promocja festiwalu
- 9 Motyw przewodni festiwalu – Niemen/Rotten
- 10 Aplikacja festiwalowa w telefonie
- 11 Różnorodność programu koncertów i wydarzeń towarzyszących festiwalowi
- 12 Legenda imprezy
- 13 Bezpieczeństwo
- 14 Ogólna zmiana formuły festiwalu
- 15 Warunki na polu namiotowym
- 16 Strefy gastronomiczne

¹³ [P] – przyjezdni; [M] – mieszkańcy powiatu

Finale Mundialu na otwartej festiwalowej scenie (fot. MM)

Wielopokoleniowe śpiewanie z młodymi artystami – koncert „Co ciągle widzę w Niej” (fot. MM)

Fundacja Altum

www.fundacja-altum.pl
[facebook.com /fundacjaaltum](https://facebook.com/fundacjaaltum)
biuro@fundacja-altum.pl

Centrum „Regionalne Obserwatorium Kultury”

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
www.rok.amu.edu.pl
facebook.com/rok.uam
rok@amu.edu.pl